2 109

DE POENITENTIA ET CONFESSIO
ne ſecreta ſemper in Eccle=
ſia dei obſeruata, Cõ
tra Lutherum.
Libri. II.

10-L-B-22

DE SATISFACTIONE
& alijs Pœnitentiæ annexis, con=
tra Lutherum. Liber unus
Ioanne Eckio Au=
thore.

M D XXXIII.

110

BEATISSIMO PATRI ET DOMI *no.* D. A*driano.* vi. P*ont.* M*ax.* I*oan.* E*ckius;* H*umilem ad* P*edes commendationem.*

*P*Robi ac exaſſe formati artifices, Pont. Max. qui corporum formas emulátur, ante omnia capitis modum effigiant: nec in alia membra prius lineas deſti-nant, quàm arcem figurarum conſumata habitudine abſoluerint. Ita ego* A*driane apoſtolicí culminis præſidens, contra hæreſes* Lutheranas, *omniũ antiquorum hæreticorum perfidiam ac impietatem ſuperantes ſcripturus, primum à capite exorſus ſum, hoc eſt ab eccleſiæ & ſummi* Pontificis *authoritate, nam hoc euicto & triumphato: ruituræ erant omnes peruerſi hominis aduerſus fidem* C*atholicam, machinæ.* Porrò *cum ſacramentum pœnitentiæ uni cum ſit peccantium refugium ac medicina.* C*onfeſſio ipſa, neruus ſit totius* Chriſtianę *diſciplinæ:* V*idebar ex re catholicorum facere:* Si. *errata,* I*mpietates, ac hęreſes* Lutheri ac Oeco *lampadÿ gladio ſpiritus, quod eſt uerbum dei, reſecarẽ: priſtino candori, contra hæreticorum fecem, confeſſionẽ reſtituerẽ.* C*urauimus autem obnixius, ut neglectis recentioribus, ac neotericis, quamuis magnę ducã eos eſſe authoritatis eccleſię doctoribus, ueſtigia ueteris monetæ ab eccleſia receptæ ſequeremur: omnia ex fonte hauſimus ſacrarum literarum, & receptiſſimis eccleſię ſcriptoribus.* Q*uid enim proprium noſtrũ eſſe poterit: cũ nihil omiſerit antiquitatis diligentia intactum, nihil quod*

ab eccleſiæ patribus non ſit uentilatum, & excuſſum. Vtile tamen iudicaui, hoc noſtri ſæculi hominibus præſcribere: cum temere negent Lutherani, antiquitus receptam fuiſſe confeſſionem. Cum autem in Rep. Chriſtiana, peccatis noſtris exigentibus, omnia permiſceantur, turbentur, ac tumultuentur. Foris enim inſtat atrociſſimus hoſtis Turcha, Chriſtiani ſanguinis ſitientiſſimus: Interius uero, præter plebeorum furorem, ac Principũ Chriſtianorum grauiſſima bella, execrabilibus erroribus, ac pernicioſiſſimis implicatur hæreſibus. In tantis eccleſiæ afflictatæ calamitatibus, maximam de te concitaſti expectationem, qui Reip. Chriſtianæ ſuccurrere uelis & poſſis: Nobis hoc pollicetur, rerum Theologicarum rara & ſublimis eruditio, cana prudentia, morum candor inculpatiſſimus, ac ante actæ uitæ incredibilis integritas. D.O.M. gratia ſua ac adiutorio te et eccleſiam ſuam, non deſtituat. Sed hunc in te animum pacandæ Chriſtianitatis, cum bona corporis ualetudine, augeat, promoueat, ac diutiſſime conſeruet. Ego autem huius libri examen, potiſſimum amplitudini tuæ ſubijcere uolui, quod induſtria tua promptius præſtabit ſuffragium ſi bene ſcripſi: & benignitas, faciliorem ſpondebit ueniam, ſi erraui: ne pluribus epiſtola oneretur, me S.T. commendo. Ex Ingoldeſtat Bauariæ Idi. Nouemb. Anno Gratiæ. M. D. XXII.

IN NOMINE TVO DVLCIS IESV.

Proloquium. Cap. I.

CVM ſingula ſacramenta in Chriſto Ieſu, & ſumme ſint ueneranda, & ad prime utilia: non tamen infimum inter ea ſortitur locum pœnitentia, poſt baptiſmum maxime neceſſaria, hijs qui denuo puritatis candidam ueſtem amiſerunt: nullū enim aliud eſt ſacramentum, quod plures animas ex orco liberet, & ad æternæ beatitudinis ſedes euehat, ac ipſa pœnitentia. Nam res eſt pœnitentia tam ſalutaris atq; frugifera, ut eius cōmoditates facile oratione explicari non poſſint, uelut omnis authoritas clamat, inquit Auguſti. & omnis bonorum uita conatur oſtendere. Quomodo enim nō optima res eſſet pœnitentia, eodem aſtipulante, quæ defectus reuocat ad perfectum hominum redire facit de morte ad uitam, & remiſſionem peccatorum impetrat in hoc ſæculo, quæ ualeat in futuro, quæ iratum potens eſt placare iudicem, ut ſacra ſcriptura teſtatur. Si clauſero cœlum (ait deus) & pluuia non fluxerit: & mandauero & præcepero locuſtæ, ut deuoret terram: & miſero peſtilentiam in populum meum. Conuerſus autem populus meus, ſuper quos inuocatum eſt nomen meum, deprecatus me fuerit: & exquiſierit faciem meam & egerit pœnitentiam à uijs ſuis peſſimis: Ego exaudiam è cœlo. ¶ At quàm præſtabilis res eſt pœnitentia, Si quis ea recte utatur: tam pernitioſus

eſt error, qui eam lacerat & diſcerpit. Ob hanc rem ſancti patres non parum ſudarunt ad hæreſim Nouatiani extirpãdam: qui primum ſchyſma in eccleſia dei ſuſcitauit: quod Fabiano Roma. Pont. martyrij aureolam adepto hic impie ſe ingeſſit aduerſus. ſ. Cornelium Papam electum: ut pluribus hęc res agitur à. ſ. Cypriano in epiſtolis. Et ut nouum foueret ſchyſma, nouum quoq; inuexit errorem, Relapſis in peccatum poſt baptiſma, pœnitẽtiam negans occaſione ex uerbis apoſtoli male intellectis accepta, dum ad Hebræos inquit. Impoſſibile eſt eos qui ſemel ſunt illuminati, guſtauerunt etiam donum cœleſte, & participes facti ſunt ſpiritusſancti. Guſtauerunt nihilominus bonum dei uerbum, uirtutesq; ſæculi uenturi, & prolapſi ſunt, rurſus renouari ad pœnitentiam, rurſum crucifigentes ſibimetipſos filium dei, & oſtentui habentes: at hæc impietas per. ſ. Cyprianum. ſ. Ambro. ſ. Augu. & Roma. Pont. conſeſſum fuit extincta. Eo tamen errore uidetur fuiſſe infectus Iouinianus: quoniam illius fuit ſententiæ Hieronymo referẽte, ut qui ſpiritu baptizati eſſent, tentari à diabolo nõ poſſent: quàm hæreſim Hierony. ſacræ ſcripturæ teſtimonijs grauiter reijcit. Surrexerunt alijs temporibus, alij errores, eccleſiaſticis patribus ſemper ſtrenue ueritatem defendentibus. ¶ Nouiſſime ab Aquilone unde pandetur omne malum, uenit lerna illa maloꝝ Luther, omnia inuertens mutans & deſtruens, quicquid eſt religionis, quicquid eſt fidei, morum, honeſtatis, uel eccleſiaſticæ traditionis. Hic cum aliqua ſacramenta omnino extra ordinem relegauerit: alia ſic manca, muti-

la, & imperfecta reddidit? ut ſi firma eius debeat eſſe ſententia: actum ſit iam de eccleſia dei, tantis ſacramentorum orbata & deſtituta præſidijs. Quàm eius peſtilentiſſimam hæreſim contra ſingula eccleſiæ ſacramenta, Sereniſſ. mus Angliæ rex & Franciæ Henricus huius nominis. viij. fidei protector, edito libro exploſit robuſtiſſime. Multis autem incommodis Luther ſacramentū pœnitentiæ affecit: & confeſſionem ſecretam, quā uerborum nouatores auricularem & clancularem nuncupare cœperunt, ignotam patribus & eccleſiæ primitiuæ ac martyrum fuiſſe contendit, & liberam eam eſſe, non præceptum: in quàm ſententiam inſigniter quoq; furit Oecolampadius, & urbanus Rieger ſimili ductus perfidia. ¶ Tantæ autem iniquitati, tot erroribus, quis fidelium negabit, celerrime fore occurrendū, cum male plātatum (ut Oroſius ad Auguſtinum inquit) adeo inualuerit, ut etiam aliquibus locis præualuerit, multis millibus hominum confeſſionem in ſacro Paſchę feſto omittentibus. Ad deuelandas. Itaq; hæreſes & impoſturas Lutheri ac Oecolampadij, conabimur ex ſacris literis, ex concilijs & patribus oſtendere ſemper fuiſſe in eccleſia dei poſt euangelium promulgatum, confeſſionem: quæ omnia receptiſſimis firmabimus hyſtorijs: ut nullus fidelis eccleſię catholicę filius, deinceps uacillet: quin ſacramenti pœnitentiæ diſpenſatio, ſicut modo fit peccatore ſecreto confitente, & ſacerdote abſoluente. Ita à columnis eccleſiæ, ſanctis apoſtolis ſit tradita. & authoritate Chriſti præcepta. Duo tamen hic præfabor, primū nolle me figere pedem in ſolenni pœnitentia, niſi quatenus

diuerſarij eam priuatæ miſcuerint. Alterum eſt nibil hic à me aſſeri, ſacræ ſcripturæ, aut eccleſię aduerſum, ſed tantum dixiſſe uolui, quantū à ſede Petri, & Adriano. vi. in ea ſedente fuerit approbatum: & quæ iudicauerit expungenda, iam expuncta uolo.

DIVISIO POENITENTIÆ, ET PRImo de pœnitentia ſolenni. Cap. ij.

PRæter pœnitentiam interiorem, quæ contritio incœpit nominari: ueteres etiam detritionem nominarunt, Eſaiam imitati, aſſeritur à catholicis pœnitentia exterior, ad quàm confeſſio delictorum neceſſaria eſt, de qua hic præcipua nobis cura eſt. Vnde altius nos ordiri oportet, & omnem pœnitentiæ materiam hic excutere, quod uarios uſus eccleſiæ ignorantes, plurimū hic hallucinentur. Vt autem ſignificantius ac diſtinctius omnia in medium proferamus operepretium fuerit uarios illos modos pœnitentiæ ſecernere atq; ſeiungere, quo ſanctorum conciliorum atq; patrum ſententiæ rectius intelligantur: Sanctorum enim excutienti libros mox in praxi eccleſię triplex occurrit pœnitentia ſolemnis, publica, & priuata. Solemnis pœnitentia eſt quæ ab epiſcopo, aut eius ſpeciali mandato alicui imponitur propter enorme & uulgatiſſimum crimen Vrbem aut multitudinem commouens: imponitur itaq; hæc prima pro grauioribus, horrendis ac manifeſtis peccatis, & extra eccleſiam in cinere & cilicio publicæ peragitur. Modus huius pœnitentiæ in Agathenſi expli-

Triplex pœnitētia

Agathēſe cū cōciliū

catur concilio capite.xi. in capite quadrageſimę omnes pœnitentes qui publicam ſuſcipiunt aut ſuſceperint pœnitentiam, ante fores eccleſię ſe repreſentent epiſcopo ciuitatis, ſacco induti, nudis pedibus, uultibus in terram proſtratis, reos ſe eſſe, ipſo habitu & uultu proclamantes: Ibi adeſſe debent decani, ideſt archipresbyteri parochiarum, presbyteri pœnitentium: qui eorum conuerſationem inſpicere diligenter debent: & ſecundum modum culpæ pœnitentiam per præfixos gradus iniungant. Poſt hæc eos in eccleſiam introducat: & cum omni clero ſeptem pœnitentiæ pſalmos in terram proſtratus cum lachrymis pro eorum abſolutione decantet. Tunc ea ſurgens ab oratione, iuxta quod canones iubent, eis manus imponat: quam benedictam ſuper eos ſpargat: cinerem prius mittat: deinde cilicio capita eorum operiat: & cum gemitu, & crebris ſuſpirijs denunciet eis, quod ſicut Adam proiectus eſt de paradiſo: ita & ipſi pro peccatis ab eccleſia abijciuntur, poſt hęc iubeat miniſtris, ut eos extra ianuas eccleſiæ expellant. Clerus uero proſequatur eos cum Reſponſorio. In ſudore uultus tui ueſceris pane &c. ut uidentes ſanctam eccleſiam pro facinoribus ſuis tremefactam atque commotam, non paruipendant pœnitentiam: in ſacra autem domini cœna rurſus ab eorum decanis & eorum presbyteris, eccleſiæ liminibus præſententur. Scio Gratianus *quod gratianus renarrat iſtum canonem concilij in decreto ſuo diſ.l. a quo alicubi uariaui hic lectionem: ſed ego antiquum exemplar ſcriptum concilij Agathen. ſecutus ſum: in quo, lxix. huius cōcilij continentur capitula.*

¶ Hanc pœnitentiæ formam ſingulis annis agebant,
quam diu in pœnitentium numero continebantur ut ex
Nicolaus. epiſtola Nicolai papæ ad frontarium archiepiſcopum
Burdegalien. liquet. Nam in aliquibus ſceleribus non
admittebantur ad communionis ſacramentorum gra=
tiam ante triennium, ſicut in prefata epiſtola liquet, &
Epiſcopus ea quàm ſcripſit Radulpho epiſcopo Argentoratẽ. ſu
argentorẽ. per matricida. Et completis annis pœnitentię, tunc re=
conciliabantur ſolemniter per epiſcopum eccleſiæ ca=
tholicę, quia alteri ſacerdoti non licebat recõciliare pœ
nitentes ſicut à Carthaginenſi conſtitutum eſt concilio,
Cartagiẽ. fortunato epiſcopo ſuggerente: & fuit concilium ſecun=
concilium. dum Carthaginenſe cap. ij. Niſi pœnitens fuiſſet in pe=
riculo conſtitutus, ut mortis, ut Aurelio ſuggerẽte in. iij.
capite eiusdem concilij deciſum fuit: licet uarietas crimi
Gratianus num etiam uarietatem expoſtularit pœnitentiarũ: qui
originalibus caruerit, legat Gratianum. xij. q. ij. de uiro
et. xxxiij. q. ij. latorem: ubi Nicolai decreta recitantur.
¶ Hæc ſolemnis pœnitentiam, multorum charitate, in
eccleſia ſeneſcente, frigeſcente ex uſu eccleſiæ ablata
eſt, laycis tantum onus omnino non tollerantibus licet
prius deſierit illa ſolemnis pœnitentia in eccleſia Con
ſtantinopolitana, quàm Romana. Ita et meminit Zoſo=
Zozome= menus in tripartita hyſtoria libro. ix. ſi exactius penſe
nus. tur, & ſimul modum exprimit huiusmodi pœnitentiæ
in occidentalibus eccleſijs & maxime apud urbẽ Ro=
mam, ſeruari ſolitum ubi & certus ſit pœnitentium lo=
cus: inquit autem ſic. Stantes autem rei, & uelut in la=
mentationibus conſtituti, dum ſacra celebratio fuerit ad

impleta: illi communionem non percipientes, cum gemitu & lamentatione ſeipſos in terra proſternũt. Ad quos concurrens epiſcopus, & ipſe cum lachrymis gemitu ſpirituali proſternitur & omnis eccleſiæ plebs fletibus inundatur. Poſt hoc autem prior ſurgit epiſcopus, & eleuat iacentes à terra tunc competenter pro pœnitentibus facta oratione dimittit omnes: At illi afflictionibus ſponte uacantes, & aut ieiunijs, aut abſtinentia lauacri, aut ſuſpenſione ciborum, aut rebus alijs quæ iubentur, expectant commune tempus quod decreuit epiſcopus. Conſtituto uero tempore uelut quoddam debitum exoluentes, afflictione peccatorum curati, cum populo communionem participant. Congruit iſtud quod de epiſcopo dicitur. Agathenſi concilio, ſimiliter & de pręsbyteris pœnitentium: In quorum uicem charitate Chriſti deficiente iam & declinante, multo mitiorem pœnitentiam clerus cogitur, etiam ſceleratiſſimis exhibere: Vmbram autem huius pœnitentiæ adhuc ſeruari in eccleſia, teſtificabuntur hi qui tempore cœnę domini in eccleſijs cathedralibus fuerunt, expendentes quis ritus tunc pœnitentium obſeruetur, Sicut hodie pœnitentiarij papæ, pœnitentiarij epiſcoporum, perſonam gerunt pręsbyterorum pœnitentium antiquitus in eccleſia conſtitutorum: niſi quod ex mandato epiſcopi reconciliationem ipſimet impendunt epiſcopis circa dignitatem & utilitatem eccleſiæ in rebus prophanis: plusq̃ circa animas pœnitentium, occupatis. Præſtat tamen huius ſolemnis pœnitentiæ ſymulachrum referre, quod hodie extat, ueteri inſtituto, in Halberſtatenſi eccleſia

Aen. Sylſius. in Saxonibus. Illud autem eſt huiuſmodi, Pio.ii. Pontifice in Europa renarrante. In hoc templo (Halberſtatenſi intellige) ſingulis annis, unus ex populo deligitur, quem peccatis grauioribus inquinatum putant, hūc ueſte lugubri induunt: & obuoluto capite prima ieiunij die ad templum ducunt: Indeq́ per actis diuinis officijs eijciunt: Is quadraginta diebus nudis pedibus perambulat urbem: & ædes ſacras circuit: neq́ ingreditur, neq́ quēquam alloquitur. Inuitatus à canonicis per uices, quod apponitur comedit. Somnus ei poſt mediū noctis in plateis permittitur: die Iouis ſancta poſt conſecrationem olei, rurſus ad templum introducitur, et oratione facta à peccatis abſoluitur: pecuniasq́; ei populus offert: quæ tamen templo dimittuntur, hunc Adā uocant: & poſt hoc ab omni crimine liberum putant hæc Pius. Expende lector antiquum eccleſię morem in hoc Adamo obſeruari: qui extra eccleſiam eiectus, in cœna domini ad eccleſiā reſtituitur, hoc antiquitus obſeruatum & Innocentius papa.i. monſtrat eſſe Romanæ eccleſiæ conſuetudinem.

Innocen. Sother.

SOLEMNIS POENITENTIA non reiterabatur: licet lapſus ad pœnitentiæ ſacramentum admitteretur. Cap. iij.

Solennis pœnitētia ſemel fit.

CVm autem inſequentibus ſæpius nobis occurrent ſanctorum patrum de pœnitentia ſolemni ſententiæ diſcutiendæ: Vſui nobis plurimum erit, de ea prolixius diſſerere etiam ſi iam in diſſuetudinem abie-

rit, quo certius lector dicenda omnia intelligit. Et pri*mis hoc peculiare fuit pœnitentiæ ſolẽni, quod non reiterabatur: hoc ſanctorum patrum liquet teſtimonijs, & ratione non uacat.* Nam ita inquit Origenes Homelia xv. *ſuper leuitico. Si nos aliqua culpa mortalis inuenerit, quę nõ in crimine mortali, non in blaſphemia fidei, ſed uel in ſermonibus, uel in morum uicio conſiſtat, hoc eſt uendidiſſe domum quæ in agro eſt, uel in uico cui murus non eſt. Hęc ergo uenditio huiusmodi culpa ſemper reparari poteſt, nec aliquando interdicitur tibi de huiusmodi commiſſis pœnitudinem gerere:* In grauiori*bus enim criminibus ſemel tantum, uel raro pœnitentię conceditur locus iſta uero communia, quę frequenter incurrimus, ſemper pœnitentiam recipiunt, et ſine intermiſſione redimuntur: non.n. hic* Origenes *inſanum* Mon*tani et* Nouati *aſſerit dogma negantium pœnitentiam reiterari poſſe: ſed ſolemnem non uult reiterari.* Et hic *per communia intelligit peccata uenialia & mortalia non enormia.* ¶ *Similis eſt intelligentia uerborum* Au*guſtini in ſecunda epiſtola ad macedonium, et eſt. liiij. in ordine.* In *tantum autem hominum aliquando iniquitas progreditur: ut etiam poſt actam pœnitẽtiam, poſt altaris reconciliationem, uel ſimilia uel maiora committat: & infra.* Et *quamuis eis in eccleſia locus ſimillimę pœnitentię non concedatur: deus tamen ſuper eos patientiæ ſuæ non obliuiſcitur.* Et *infra.* Q*uamuis ergo caute ſalubriterq́; preuiſum ſit ut locus illius humillimę pœnitentiæ, ſemel in eccleſia concedatur: ne medicina uilis minus utilis eſſet ęgrotis, quę tanto magis ſalubris*

Origenes.

Auguſti.

eſt, quanto minus contemptibilis fuerit: quis tamen audeat dicere deo: quare huic homini, qui poſt primam pœnitentiam rurſus ſe laqueis iniquitatis obſtringit: ad huc iterum parcis. Quis audeat dicere ergo iſtos non agi, quod apoſtolus ait Ignoras quia patientia dei ad pœnitentiam te adducit. Et hic quoq; liquet ſemel dumtaxat fuiſſe locum pœnitentiæ in eccleſia, quod de ſolemni intelligendum eſt, alioquin Montani & Nouati accederet impietati. Renarrant hæc uerba & Petrus longobardus & Gratianus, & hic quidem repetitis uicibus. l. diſ. et de peni. diſ. iij. Et cauſam quoq; aſſignat hic auguſtinus, cur non reiteretur, ne. ſ. uileſcat.

Roma. 2.

Lõgobardi

Gratianus

Ambroſi.

¶ Sic et B. Ambroſius li. ij. de pœnitentia ca. x. inquit. Merito reprehenduntur, qui ſæpius agendam pœnitentiam putant, quia luxuriantur in christo. Nam ſi uere agerent pœnitentiam, iterandam poſtea non putarent, quia ſicut unum baptiſma, Ita una pœnitentia, quæ tantum publice agitur. Nam quottidiani nos debet pœnitere peccati, ſed hæc delictorum leuiorum, Illa grauiorum. Et ſequenti cap. de pœnitentia inquit, Quæ ſi ſemel fuerit uſurpata nec iure celebrata, nec prioris obtinet fructum, & uſum aufert poſterioris liquet ex S. patre hic apertiſſime, quomodo duplicem aſſerat pœnitentiam unam publicam, quàm negat reiterandam, quę grauiorum ſit delictorum: alteram ſecretam, leuiorum delictorum. ¶ Ratio autem cur ſancti patres noluerunt illam ſolemnem pœnitentiã reiterari, iam fuit reddita per Auguſtinum, ne medicina ex ſui reiteratione uileſceret. Et qđ huiuſmodi pœnitens eijciebatur ex-

Solẽnis pœnitentia nõ reſtratur.

 116

*tra eccleſiam. Sicut Adam eiectus fuit extra paradi-
ſum terreſtrem,ut Reſponſorium meminit ſuperius ci-
tatum.Modo primi parentes ſemel duntaxat expulſi
ſunt de paradiſo, unde durante huiuſmodi pœnitentia
nunquã toto anno ingrediebantur eccleſiam, niſi à cœ
na domini uſq; ad octauas paſchæ Monitus ſit itaq;
ſtudioſus lector,ut ſanctos patres de ſolemni pœniten-
tia intellexiſſet uerba illa aduertat. Et nullo pacto Mõ
tano & nouato conſenſiſſe,cum omnes catholici in hanc
concedant ſententiam,quod cum quotidiana ſit offen-
ſio,etiam quotidiana ſit remiſſio, Ideo ſepties in die
reſurgit iuſtus. Et petro ſaluator dixit, ut non modo
ſepties,ſed ſeptuageſies ſepties, fratri ſuo peccatum di-* Proue. 24
*mitteret.Hoc tamen prioribus addendum,in aliquibus
eccleſijs reiteratam fuiſſe pœnitentiam ſolemnem,quod* Matth. 15
Gratianus inquit in ca. Nihil prodeſt *de pœni. diſ.iij.* Gratianus
*Et illud quoq; addendum. Cum mos fuerit eccleſiarũ
non reiterari pœnitentiam ſolemnem: Neminem ex hoc
ſuſpicari,tam immitem fuiſſe nouercam primitiuam ec-
cleſiam,quòd filio quantumuis crimineſo, redeunti gre
mium miſericordiæ non aperiret:quod ante ultima ſu-
ſpiria alicui ſalutis uiam præcluderet. Nam ex Augu* Augu.
*ſtino colligitur,quod apud Macedonium interceſſerat
prolapſis poſt ſolemnem pœnitentiam, quos noluit in
chaos deſperationis præcipitari.Nam ita pulchre indu
cit lapſum poſt pœnitentiam ſolemnem, cauſam ſuam
coram catholicis epiſcopis agentem. Aut date mihi eun
dem iterum pœnitendi locum. Aut deſperatum me per
mittite,ut faciam quicquid libuerit,quantum meis opi-*

bus adiuuor, et humanis legibus non prohibeor, in ſcortis omniq; luxuria, Aut ſi me ab hac nequicia reuocatis, dicite utrum mihi aliquid proſit ad uitam futuram. Si in iſta uita, illecebroſiſſimæ uoluptatis blandimenta contempſero. Si libidinum incitamenta frena uero. Si ad caſtigandum corpus meum, multa mihi etiam licita et conceſſa ſubtraxero. Si me pœnitendo uehementius quã prius excruciauero. Si miſerabilius ingemuero, ſi fleuero uberius, ſi melius uixero &c. quis noſtrum ita deſipit, ut dicat huic homini. Nihil tibi iſta proderunt im poſterum. Vade ſaltem huius uitæ ſuauitate perfruere, auertat deus tam immanem ſacrilegamq; dementiã. Hic habet quod dixi, quod & ſi in eccleſia prouiſum olim fuerit, ut ſemel locus daretur pœnitentiæ ſolemni tamen excidenti ab eadem, eccleſia non denegauit pœnitentiæ ſacramentum, ut hic ex Auguſtino liquet. Nõ tamen potui inuenire, quo pacto is ab eccleſia tunc recipiebatur. Si illa ſolemnitas pœnitentiæ non obſeruabatur.

Cartagi. concilium. Nam ex pluribus canonibus concilij Carthaginen. liquet celebrem fuiſſe pœnitentiũ receptionem per impoſitionem manuum, nam ita legitur ca. xxiij. concilij tertij. *Vt presbyter inconſulto epiſcopo non reconciliet pœnitentem, niſi abſente epiſcopo neceſſitate cogente. Cuiuscunq; pœnitentis publicum & uulgatiſſimum eſt crimen, quod uniuerſam urbem commouerit, ante apſida manus imponatur ei:* ἀψίδα arbitror fuiſſe teſtudinem in introitu eccleſię. Sic in. iiij. concilio Carthaginen. canone. lxxv. decernitur, presbyterum debere pœnitentem infirmum recõciliare per impoſitionem manus, & ori

c. is. qui. 16. q. 6.

& ori eius etiam phreneti.o euchariſtiam infundere. Et canone. lxxvij. ſtatuitur, pœnitentem infirmũ, etiam accepto euchariſtię uiatico, non debere arbitrari ſe abſolutum, Si ſuperuixerit, ſine manus impoſitione. Immo in canone tertio ſequenti, pręcipitur omnibus diebus ieiunij, manus imponi pœnitentibus: Exiſtimo autem fabiolam huiusmodi pœnitentia peccatum d.luiſſe adulterij: quod uicioſo marito dimiſſo, eo uiuo, alteri adhæſerat: de qua ſic ſcribit Hieronymus in Epitaphio eius ad Oceanum. Quis hoc crederet, ut poſt mortem ſecundi uiri, nõ ſemel reuerſa (quod tempore ſolent uiduę negligentes, excuſſo ſeruitutis iugo agere ſe liberius, adire balneas, uolitare per plateas, uultus ci cunferre meretricis) ſaccum indueret, ut errorem publice fateretur, et tota urbe ſpectante Romana ante diem paſchæ imba ſilicæ quondam laterani (qui Cæſariano truncatus eſt gladio) ſtaret in ordine pœnitentium, epiſcopo, presbyteris & omni populo collachrymantibus, ſparſum crinem, ora lurida, & squalidas manus, ſordida colla ſubmitteret? quæ peccata fletus iſte non purget: quas inueteratas maculas hæc lamenta non abluant? Et infra. Aperuit cunctis uulnus ſuum, & decolorem in corpore cicatricem flens Roma conſpexit, diſſuta habuit latera, nudum caput, os clauſum. Non eſt ingreſſa eccleſiam domini, ſed extra caſtra cum Marie ſorore Moyſi ſeparata conſedit, ut quàm ſacerdos eiecerat, ipſe reuocaret. Deſcendit de ſolio deliciarum ſuarum, accepit molam, fecit farinam, & diſcalciatis pedibus tranſiuit fluente lachrymarum: Sedit ſuper carbones ignis: Hi ei fuere

Hierony.

Lateranẽ.

in adiutorium,faciem per quàm ſecundo uiro placue- rat,uerberabat oderat gemmas:linteamina uidere non poterat:ornamenta fugiebat.Sic dolebat, quaſi adulte rium commiſiſſet,& multis impendijs medicaminum,uul nus ſanare cupiebar,hæc Hierony.*de fabiola, q̃ auſte- ritatem pœnitentiæ, ſi ad noſtra conferemus tempora, iudicare nos oportet, nec tantillum feruoris* Chriſtiani *eſſe in nobis:quod tamen* Luther *pœnitus delere cupit cum ſuis,confeſſionem delendo, & pœnitentiam adhuc largiorem faciendo.*

AN SACERDOTIBVS ET MAGNA *tibus ſolēnis fuerit iniuncta pœnitentia.* Cap.iiij.

D*Vrante autem illa pœnitentia, non ingredieban tur,ut diximus eccleſiam,niſi in cœna domini, uſq; ad octauam* Paſchæ.Et *quia labe infamiæ aſper- gebatur pœnitens.*Ideo *nulli clerico ſolennis imponeba tur pœnitentia,ob ſtatus ſacerdotalis dignitatem.*Extat *ſuper ea re cap.xiiij.inter decreta* Siricij *papæ .* Illud

Sirinus. *quoq; par fuit nos prouidere:ut ſicut pœnitentiam age re cuiquam non conceditur clericorum.*Ita *poſt pœnitu dinem,ac reconciliationem, nulli unq̃* Laycorum *, liceat honorem clericatus adipiſci,quoniam quamuis ſint om nium peccatorum contagione mundati: nulla tamen ge- rendorum ſacramentorum debent inſtrumenta accipe- pere,qui dudum fuerunt uaſa uiciorum.* Quod *non ita accipiendum eſt,q; clericus non ſit ſacramenti pœniten tiæ capax:ſed quod nō publicæ ſolemnitas pœnitentiæ-*

riorum, cum eis obſeruabatur. Quod poſtea expreſſi-
us in Cartaginenſi concilio quinto ſancitum eſt cap. xi.
Item confirmatum eſt, ſi quando presbyteri uel diaconi
in aliqua grauiori culpa conuicti fuerint: qua eos à mi
niſterio neceſſe ſit remoueri ad tempus, non eis manus,
tanquam pœnitentibus, uel tanquam fidelibus Laycis
imponatur: liquet & ſacerdotem non potuiſſe ſubire pu
blicam pœnitentiam ſolemnem. Nec eum qui ſubierit,
poſſe in clerum promoueri. Quod intelligendum puto Cartagi.
niſi à miniſterio ſuo perpetuo deponatur: quia clericus concilium.
depoſitus ſic quo ad pœnas Laycis æquiparatur. Non
tamen clericorum peccata propterea manſerunt impu-
nita, ſed alio modo eis impoſita ē delictorum emenda:
qua eccleſiæ ſatiſfacerent. Meminit adhuc explicati-
us, Leo Papa in quodam canone, qui eſt mihi nonus in Leo
ter decreta illius, & ſecundus eorũ quos ſcripſit ad ru-
ſticum Narbonen. Epiſcopum (facilius eſſet mihi citare
Gratianum. l. diſ. alienum: at uolo lectorem nihil hæſi-
tare de allegatis: ideo ut maiorem apud eum habeant
fidē, quot tum originalis adduco) Alienum eſt inquit, à
conſuetudine eccleſiaſtica, ut qui presbyterali honore
aut diaconi gradu fuerint conſecrati, hi pro crimine ali
quo per manus impoſitionem, remedium accipiant pœ
nitendi: quod utiq; ex apoſtolica traditione deſcendit,
ſecundũ quod ſcriptum eſt. Sacerdos ſi peccauerit, quis
orabit pro illo? Vnde huiuſmodi lapſis ad promerendā
miſericordiam dei, priuata eſt expetenda ſeceſſio: ut il-
lis ſi ſatiſfactio fuerit digna ſit etiam fructuoſa.
¶ An autem tempore martyrum in ſolemni pœniten-

tia etiam ſit habita ratio ſacerdotum eſt ſatis ambiguum: quod B. Cyprianus de ſolemni pœnitentia uideatur loqui in epiſtola ad fidum: ubi Therapius epiſcopus uictori presbytero antequam egiſſet plenam pœnitentiã, & anteq̃ ſatiſfeciſſet deo, in quem deliquerat, præpropere pacem dederat. Quod ſolemnis fuerit ex ſequentibus liquet: quoniam ægre fert Cyprianus, quod contra decreta, ante legittimum tempus ſatiſfactionis, & ſine petitu & conſcientia plebis, nulla infirmitate aut neceſſitate urgente pacem ei conceſſerit, licet pacem ſemel datam, non putauerit auferendam, ſed uictori traditam ſibi communicationem permittendam. ¶ Forte cum preſbyteri primitus etiam ſolẽni pœnitentia onerarentur, poſtea authoritate patrum rigor ille ſublatus eſt à presbyteris, ſicut iam etiam in layeos deſiit. Quoniam magna contigit uarietas in his canonibus pœnitentiarijs: cũ aliqui epiſcopi erant nimio rigore ſeueri: Alij inſigni clementia mites: Id quod ex epiſtolis Augu. & Cypriani paſſim intelligi poteſt, & legenti antiqua pœnitentiaria, ſæpe occurret. Et hanc canonum uarietatẽ pulchre excuſat. ſ. Cyprianus in epiſtola ad Antonianum, quomodo non rumpat uinculum unitatis eccleſiaſticę. Verba elegantiſſimi martyris audiamus. Et quidem apud anteceſſores noſtros quidam de epiſcopis iſtinc in prouincia noſtra dandam pacem mœchis non putauerunt: & in totum pœnitentiæ locum contra adulteria clauſerunt: non tamen ab epiſcoporum ſuorum collegio receſſerunt: aut catholicæ eccleſiæ unitatem, uel duritie, uel cenſuræ ſuæ obſtinatione ruperunt: ut quia apud alios

Cypria.

adulteris pax dabatur, qui non dabit de eccleſia ſepa-
raretur. Manente concordiæ uinculo, & perſeuerãte ca
tholicæ eccleſiæ indiuiduo ſacramento, actum ſuum di
ſponit & dirigit unuſquiſq; epiſcopus, rationem pro-
poſiti ſui domino redditurus: hæc Cyprianus. ¶ *Porrò*
ſicut authoritas patrum ob honorem ſacerdotalis digni
tatis noluit clerum pœnitentia ſolemni grauare: ita à
paritate rationis uolunt aliqui nec laycos dignitate ful
gentes in cœtum pœnitentium fuiſſe publicæ redactos:
id quod iuniores etiã teſtantur Richardus & Bernar. Richard.
gloſſ. At qua authoritate id faciant, ipſi uiderint: Hoc Barth.
ego in Paulino lego de uita Ambroſij ad Auguſt. cum Paulinus
Theodoſius qui faſces imperij tenebat ciuitatem Theſſa Ambro.
lonicen. gladio percuſſiſſet, diuus Ambro. ei copiam in i. Theodo
grediendi eccleſiam denegauit, nec prius dignum iudi ſium.
cauit cœtui eccleſię, uel ſacramentorum communioni, q̃
publicam ageret pœnitentiam. Cui Imperator contra
aſſerebat. Dauid adulterium ſimul & homicidium per-
petraſſe. Sed ei illico reſponſum eſt. Qui ſecutus es er-
rantem, ſequere corrigentem, quod ubi audiuit clemen-
tiſſimus Imperator, eo ſuſcepit animo, ut publicam pœ
nitentiam non abhorreret. Maximum quoq; Gratiani
Imperatoris occiſorem, pœnitentia illa onerauit, q̃ tamẽ
ferrè reſpuit, de quo ſic inquit Paulinus. Ipſum uero Paulinus.
Maximum à communionis conſortio ſegregauit: admo
nens ut effuſi ſanguinis domini ſui, & quod eſt graui-
us Innocentis, ageret pœnitentiam: Si ſibi apud deum
uellet eſſe conſultum. Et de Theodoſio ſcribit Ambro. Ambro.
in epiſtola ad eum. Offerre non audeo ſacrificium, ſi

uolueris aſſiſtere:an quod in unius Innocentis ſanguine non licet, in multorum licet? Non puto. ¶ Magna quoq; fuit ciborum diſcretio apud pœnitentes, ut canones pœnitentiarij indicant: quod ſi quis ægeſtate oppreſſus, æſculenta ſibi comparare nequibat publicis eccleſiæ ſumptibus eius inopiæ cõſulebatur, teſtis eſt .ſ. Cyprianus Eungrio ſcribens, ſuper hiſtrione. Vbi inter alia ſic inquit. Quod ſi pœnuriam talis & paupertatis neceſſitatem obtendit: poteſt inter cæteros, qui alimentis eccleſiæ ſuſtinentur, huius quoq; neceſſitas adiuuari, ſi tamen contentus ſit frugalioribus & innocentibus cibis. Gemat hic Luther cum ſuæ impietatis complicibus, negantibus diſcretionem cibariorum apud Chriſtianos cũ hic S. Martyr præcipiat illum uti cibis innocentibus re ipſa explicans cibos aliquos eſſe nocentes. Qui uoluerit Cyprianum uideat, quomodo præmature pax ſit data pœnitentibus tempore perſecutionis. Libro enim primo ponitur epiſtola .xxvij. epiſcoporum ad Corneliũ Papam. Et hoc etiam non ignoret lector, tempore perſecutionis tyrannicæ in Chriſtianos, ſi qui lapſi fuiſſent his libelli dati ſoliti erant, hoc eſt ſchedæ quædam teſtificatoriæ, puta communicat ille cum ſuis, unde .ſ. Cyprianus in epiſtola ad Confeſſores & Martyres, noluit ſub generali nomine illos coniunctos ad communionem & pœnitentiam recipi: ſed quod ſingulorum nomina ſigillatim quoq; exprimerentur. Et non te prætereat quod eam epiſtolam ſcripſit in exilio ex ſurabulis. Et omnino epiſtolam de lapſis ad Antonianum non prætereas, ubi cauſam exponit cur libellaticos ipſe cum coepiſco-

[Margin notes: Cypria. — diſcretio ciborum. — Cypria. — Confeſſionalia. — Beicht zedel. — Cypria. — Libellatici]

pis receperit, hoc eſt eos qui ſe pecuniis ab Idolorum cultu redemerint, ſimiliter lapſos tempore perſecutionis preproperè admiſerit, non obſeruatis ſtatis temporibus: quæ omnia diligens lector uidere poterit. *& ſermone de lapſis.*

CANONES POENITENTIARII *defenduntur contra Melancthonem, & aliqui enumerantur: ac radix indulgentiarum explicatur.* Cap. V.

VT autem maior cognitio huius pœnitentiæ habeatur, præſtat canones aliquos renarrare de duratione pœnitentiæ qui tamen canones pro uarietate tẽporum multipliciter uariati ſunt. Hoc *unum tamen præmittere uelim, ſaluberrimos canones pœnitentiarios eſſe uetuſtiſſimos. quod &* Tertulliani *temporibus fuerint, &* Cypriani: *qui ſatis propinqui fuerunt primitiuæ eccleſiæ apoſtolorum, & ipſi in eccleſia martyrũ.* Et *quanto erant propinquiores fontali origini ſalutis euangelicæ, tanto canones ſeueriores erant in corrigendis emendandisq; peccatis.* ¶ Vnde *melanchtonis hæretici duplex confutatur inſania præcox* Lutheri *diſcipulus, mox incipiens eſſe magiſter, librum edidit, de locis communibus* Theologiæ *inſcriptum in quo ueſani præceptoris inſanus diſcipulus, impietates & blaſphemias expoſuit.* Et *inter alia aſſerit.* Canones *pœnitentiales primum à concilio* Nicæno *poſitos, & ab his cœpit obtenebrari ueritas* Euangelica, *prima autem impietas iam ruinatur, cum &* Tertuliani *&* Cypriani *tem-*

Canones pœnitẽtiales.

In Melanchthonem.

poribus certa fuerint expiandorum criminum decreta.

concilium Nicænum
Et concilium Nicænum teſtatur debere obſeruari antiquę legis regulas, aperte docet etiá ab antiquo fuiſſe regulas pœnitentiæ. Maxima autem impietate ſeuit inſanus grammaticus in ſanctum Nicænum concilium, quod omnium ſemper ſanctiſſimum eſt habitum, hunc enim neuum ei impingit, quod eius conſtitutionibus Euangelium ceptum ſit obſcurari, cum in nullo alio concilio æque ſplendor ſolis Euangelici claruerit, uelut in illo. Spirituſancto uiſibiliter ſupra patres. Teſte Calcedonenſi concilio, concedente ac apparente. O ſceleſtam & blaſphemam linguam quæ tam ſanctum & uetus concilium, ab omnibus catholicis iam annis ferme. M. & . CC. receptum, ſerpentino morſu, rodere & lacerare audet. Quis catholicus & Chriſtianus tantum æquo animo feret, impietatem, maledicentiam ab homine grammatico, ex Diomedis & Priſciani ſchola, in diui Pauli ſanctiſſimam ſcholá irrumpēte. Videant principes hos ſchyſmaticos uiros Belial in ſuis dominijs tollerantes, an ueri & legittimi ſint ſanctę matris eccleſiæ filij qui ſerpentes hos patiuntur materna uiſcera diſcerpere. Exactiſſimam proculdudio reddituri in diſtricto iudicio, pro tam ſcelerato flagitio, rationem, longe aliter ſenſerunt priſci Germani imperatores & principes: qui iudicia illa peccantium ſerio obſeruari pręceperunt. Et ut ſacerdotes canones illos callerent ſeueriter mandarunt. Nam Theodorus archiepiſcopus cum Adriano abbate (ut Platina teſtatur, et ante eum Beda in Chronicis) fuit miſſus à Vitelliano Pont. in Angliam, ut po

Impietas Melanchtonis.

In principes.

Germani, Principes ueteres.

Theodo.

Platina.

Beda.

Vitellia.

pulum in fide prædicationibus & exẽplo continerent.
Is librum ſcripſit quo declarauit, quia pœnitentia unũ
quodq́; peccatum dilui poſſet. Ex *cuius libro plura Gra* Gratianus
tianus in ſuum tranſtulit Decretum: Accepta *ab illo ſor* Beda
ma Beda, Rabanus, Bonifacius, *ſimili argumento eccle* Rabanus
ſiaſtica pœnitentium iudicia ſunt proſecuti. Horum *ſan* Bonifaci.
ctorum temporibus: nõ obſcurata, ſed illuſtrata ſunt Euã
gelij ueritas, quod in Anglia & Germania *patuit, hy-*
ſtorias breuitatis ſtudio non recenſeo. Cum *unius ſan*
ctum Martyris Bonifacij *geſta, hoc abunde probant:* Bonifaci.
qui archiepiſcopatum à Vuormatia *in* Moguntiã *tran*
ſtulit: quattuor ſedes epiſcopales in Baioaria *fixit, ſal-*
tbburgen. Patauien. Ratiſpon. *ac friſingen.* Conſtituit
quoq; epiſcopum Herbipolenſem, Et *euecto* Idolorum
cultu ex Thuringis *et* Haſſombus, *in* Ertphurdo *quoq;*
ſedem Epiſcopalem *conſtituerat: licet per ſucceſſorem*
eius in Moguntina *ſede,* Ertphurden. *eccleſia ad gre-*
mium maternum fuerit reuocata. Quod *ſi probe expẽ*
derimus & tempora noſtra, quibus ſpretis pœnitentia
narijs canonibus, ferme nullo rigore detinentur pœniten
tes, ad tempora conferamus, quibus in uſu fuerunt cano
nes, uerisſimum erit, obſcuratam Euangelij *lucem per nõ*
uſum canonum pœnitentiariorum: tantum abeſt ſuo de-
prauatiſſimo dicto hæreticus ille Melanthon *gramma*
ticus, à ueritate. Nec *proderit ei (licet nõ citet) quod* In Innocen.
nocentius papa ad Tholoſanum *ſcripſit concilium, ob-*
ſeruandos eſſe canones apud Nicæam *de pœnitentibus*
conſtitutos: nam per hoc non poterit probare, canonẽs
pœnitentiæ antea non extitiſſe. Quod *ſi etiam* Innocen

tius hoc dixiſſet, quod non fecit referendum eſſet ad ca ſum in quo loquitur: particulam huius reperies amice lector in Gratiano diſ.l. canones. At exploſa hæretico rum perfidia & redeamus ad inſtitutum, & terminos agendæ pœnitentiæ à canonibus olim præſcriptum ex uetuſtate renarramus, ſolum eo propoſito, ut noſtri uete rum rigorem ac zelum in diluendis peccatis non igno rent. ¶ Si quis hominem ſponte occiderit. vij. annis pœ niteat: Si diaconum. xiiij. annos pœniteat, ſi presbyte rum. xx. & uno annis pœniteat. Si quis hominem non ſpõte occiderit, tribus annis pœniteat, Si in publico bel lo uno ãno pœniteat. Si quis hominem debilitauerit tri bus quadrageſimis pœniteat. Si quod membrum prin cipale alicui abſtulerit, tribus annis & dimidio pœni teat. Si quis ſodomiticus uel cum pecude ſemel, ſeptem annis pœniteat, ſi conſueuit. xiiij. annis. Si fornicatus in ter femora ſemel. iiij. quadrageſimis pœniteat. Si conſue uit tribus annis pœniteat. Si paruulus oppreſſus hoc patitur, una quadrageſima pœniteat. Si perſemetipſum duabus quadrageſimis pœniteat. Si conſueuit, uno an no pœniteat. Si quis adulteratur ſemel. v. annis pœni teat. Si ſæpius. x. annis pœniteat. Si quis raptum fece rit. iij. annis pœniteat, et de his uno foras eccleſiam pœ niteat. Si quis monialem corruperit. vij. annis pœniteat. Si quis conſanguineam. v. annis pœniteat. Si quis diui natores conſulit. iij. annis pœniteat. Si quis ſacrilegus uel periurus extiterit. vij. annis pœniteat. Si quis iurat con tra pacem, uno anno pœniteat, & cum elemoſynis redi mat. Si quis pertinaciter odit excommunicetur. Si qua

Gratianus

Canones pœnitẽtia rij.

mulier duobus fratribus nupſerit. v. annis pœniteat ſi quæ partum necat, aut excutit ſponte, ſi iam uiuit. xiiij. annis pœniteat: et ſemper feria. vi. ieiunet. Si mater dormiens filium uel filiam oppreſſerit. iij. annis pœniteat. Si infans alicubi ceciderit & obierit, parens uno anno pœniteat. Si infans mortuus fuerit per negligentiam ſine baptiſmo. iij. pœniteat parens, uno anno ex his foris: ac ſemper. vi. feria ieiunet. ¶ Vide *amice lector rigorem patrum in caſtigandis ſubditorum delictis, expende populi feruorem ac obedientiam, quæ tanta onera, & tam grauia, magna ſynceritate ſuſcepit, & peccatorum cicatrices condigna pœnitentia ſanauerit. quod ſi ad hoc ſæculum noſtrum conferas, tam impatiens laborum: emendarum ſatisfactionũ, et omnino rebelle.* Non *ſolum ſtupebis, ſed ingemiſces & alta ſuſpiria trahes ex intimo cordis dolore, populum* Chriſtianum, *ex tanta & tam honeſta diſciplina, ad tantam deſcendiſſe licentiam.* An *non exiſtimas mille theſauros indulgentiarum nobis eſſe neceſſarios?* I*am iam intelligis, qui ſint anni, quæ carenæ (nam nihil omnino intereſt inter carenam, et quadragenam apud ueteres) quibus proſunt indulgentiæ* Pontificiæ, *& tolluntur eiſdem.* Deus *ſit nobis miſeris peccatoribus: has pœnitentias pro delictis noſtris non ſubeuntibus, clemens & propicius, & ſecundum magnam miſericordiam ſuam ſaluos nos faciat.* Intelligis *cariſſime lector, quod ſicut à temporibus clementis uſq; ad* Innocentium *primum, grauiores adhuc fuerunt canones pœnitentiarij, quàm etiam recenſuimus ita poſtea paulatim à ſeptingentis annis cœperunt lan*

Vide canones Petri Alexãdri ni.

Indulgentie carena

guere. Et quantum canones decreuerunt, tantum indulgentiæ Pontificię et epiſcoporum creuerunt, uti hodierno die experimur eas auctiſſimas, & hoc ea radice factum intelliges. ¶ Nam caritate frigeſcente, mox æditi ſunt canones, quibus conſtitutus eſt modus redimendi rigorem canonis pœnitentiarij. Vidimus has relaxationes in uetuſto libro eccleſiæ Merſeburgen. à Bonifacio Martyre, Germanorum apoſtolo, conſtitutas. Vnum tamen canonem relaxatorium in præſentia renarremus. Pro uno die: quem in pane & aqua ieiunare debet. l. pſalmos genibus flexis in eccleſia ſi fieri poteſt, decantet. Si autem, in loco conuenienti eadem faciat, & unũ pauperem paſcat: & eodem die excepto uino carne, et ſanguine, ſumat quicquid uelit. Qui pſalmos non nouit, unum diem quem in pane et aqua pœnitere debet, diues tribus denarijs (hoc eſt nummis tribus, quorum quilibet ualet. x.) et pauper uno denario redimat. Aliã taxam fecit Bonifacius, quod diues perſolueret tres ſolidos, mediocris i ſ. omnino pauper. iij. nummos. Quod cum redemptiones cœpiſſent fieri, Pontifex pro illo bono opere, aut pro alio commutauit opera, à canone pœnitẽtiali indicta, et pœnas canonis ſic relaxauit: unde et nomẽ indulgẽtiarũ proprie deſcẽdit. pluribus indicare poſſem, ſufficit ſtudioſo radicem negotij demonſtraſſe.

Radix indulgen.

QVOMODO RIGOR CANONUM pœnitentialium olim poterat in uulgo obſeruari, et de iniunctione emendæ. Cap. vi.

MIrabere forſan lector, cum tempore Cypriani, Athanaſij: Auguſtini: Gregorij: tátus fuerit pœnitentiæ rigor: quem & in Germania obſeruatum nouimus, temporibus Chriſtianiſſimorum principum Caroli Martelli pipini, Caroli magni, ludouici, lotharij &c. tam in ſolemni, quàm communi publica pœnitentia, quo modo homines ad eam ſubeundam fuerint inducti, cũ tanta ſit iam in hominibus ariditas ut ne minima quidẽ ſatisfactionis opera, à ſacerdote impoſita ſuſcipere uelint. At cum deuota Chriſtianorũ turba Chriſto ex animo ſeruiebat maiorq; erat plebis in clerum reuerentia & obedientia. Et qui prælator eccleſiæ gerebant, uiri erant potentes in opere, ſermone, & exemplo. Nulli dubium quin homines peccata ſua agnoſcentes, ſua ſponte ſe pœnitentiæ exponerent, & presbytero offerrent. Velut Maria Magdalena pœnitentium typus ſe ultro ingeſſit conuiuio, pedibus Chriſti aduoluta, lachrymis lauit terſit capillis. Super conuiuantes ingreſſa eſt, non iuſſa uenit: inquit Gregorius, imitabile præſtans: pœnitentibus exemplum, ut non uocati ad miſericordiam dei per uiam pœnitentiæ accedant. Et ita à compluribus factum in primitiua eccleſia: nemini dubiũ eſſe debet. ¶ At ubi promptitudo eiuſmodi non inueniebatur, tunc à præpoſitis notorij criminoſi ad pœnitentiæ onera ſubeunda cogebantur: uelut ſ. Ambro. Theodoſium imperatorem ad hæc adegit. Et ex Tolletano colligit. Concilio B. Rhenanus in proloquio operum Tertulliani refert canonem prius à me non uiſum: quo pacto inquiſitio criminum antiquitus facta fuerit: & à Nicolao

Lucæ. 7.
Grego.
Ambro.
Tolletanũ concilium
B. Rhenanus.

Nicolaus. miſſum ex urbe ſuſpicatur Ratholdo Argentoracē. epiſcopo. Ego inter. lxxiij. canones Nicolai, illum reperire non potui. Huius tamen ęmulos nuper uidi apud Reuerendiſſimum patrem Sebaſtianum ſperantiū, Brixinen.

Brixinen. Epiſcopus episcopum uirum & eruditione, & morum integritate: ac rerum agendarum prudentia ſpectabilem, in concilio Triburienſi ſub Imperatore Arnulpho ab epiſcopis Galliæ & Germaniæ celebratum. Lubet igitur aſcribere canonem illum, ut Beatus eum renarrat. In concilio publico ab epiſcopo habito primitus iurare debent de uillis ſingulis fideliſſimi quiq; liberi & ſerui, tres uel quatuor: ſeu etiam plures, ut rei ueritas omnino inquiratur. Iuramentum autem illud huiuſcemodi eſſe debet.

Inquiſitio Quicquid in illa uilla, in qua habitat, ueraciter ſciat, uel ſerio audierit actum contra fidem rectam & Chriſtianitatem, Epiſcopum aut eius nuncium, quantum recordari poſſit, & ſcientia ſubminiſtrat, non lateat. Poſt iuramentum uero epiſcopus per ſingula numerare debet, quæ prius iuramento comprehendit: hoc eſt, Si uir ſuper uxorem ſuam aliquam clanculo corrupit. Si cum duabus cognatis, ſiue mulier cum duobus propinquis fornicata ſit. Si commatrem ſpiritalem, aut filiolam ſuā ſtupro uiolauit. Si qua mulier partum ſuum necauit, uel conceptum quocunq; modo excuſſit. Si quis cognatum ſuum uoluntate an caſu occidit ſeu morbidum fecit: & nec dum ad publicam pœnitentiam uenit. Si mulier maritum ſuum, aut maritus uxorem iniquo conſilio interemit. Si quis uirū aut fœminam ueneno: aut aliqua alia potione occidit: & qui hoc. ſ. uenenum, machinatur. Si

ſciant diuinatrices uel augures, ēt illos:qui ꝑ increduli tatem illas inquirant. Si ſciāt meretrices, quia meretrix appellatur, ſi uno contempto:cū alijs fornicatur, licet nupta non ſit. Si illos ēt ſciant, qui cum excommunicatis cō munionem habent. Si illos ſciant, qui conuicti ſunt per iuriū perpetraſſe. Si & illos nouerint, qui loca non deo dicata contra fidem eccleſiaſticā colunt & ad Chriſti eccleſias uenire comtēnunt. Illos ēt ſi ſciant, qui in dictum ieiuniū negligūt. Hæc omnia dū epūs habet recitata iuratores per iuramentum commoneat. Cęteros uero omnes, nobiles & ignobiles per bannum Chriſtianitatis conſtringat, ut ſupradictas res minime cœlent, ac ſi in die iudicij ante tribunal domini noſtri Ieſu Chriſti rei occultationis præfatarum rerum nephandarum inueniantur. Hoc enim indicat, & per bannum conteſtetur, ut nemo per ullius timorem nec fauorem uel etiā amicitiā pręfata reticeat ueraciter ſcita, Neq; per odiū: neq; per inimicitiam ullam quicquā alicui in roget, quę ueraciter non poſſit probare. Horum aliqua ſi antea in præſentiam epiſcopi allata eſſent eiusq; iudicio terminata, & poſtea iterata comperta fuerint, ueluti in initio referantur, & epiſcopali decreto conſtituantur. hæc inquirendorū criminum formula, qua ēt inuiti ad pœnitentiā agendā, & ad cœnam dominicam intrare compelluntur. Ex hac uetuſtate relictum eſt, ut Archidiaconi in certis diœceſibus in anno biſſextili circumeant, & conꝑeccata enormia emendent. Hactenus de pœnitentia ſolemni, in qua iucundiſſime lector, Si uidebor tibi pro lixior, exiſtima in rem tuam & commodum id ad me authoris.

Archidiaconi.

Excuſatio

factitatum, quo ex fundo, ſanctorũ patrum ſcripta exactius intelligere poſſes. Finem ergo huius rei faciamus, & pœnitentiæ illius formulam Summarie à Cypriano in epiſtola ad Martyres & confeſſores, & ſermone de lapſis, memoriæ tenaciter commendemus. Nam primo ſe presbytero pœnitentium præſentabant, de in pœnitentiam iniunctam iuxta decreta patrum & conſilium ſacerdotis perficiebant, poſtea Exomologeſin, hoc eſt confeſſionem criminis publicæ coram epiſcopo & clero faciebant, uelut modo confeſſio generalis publicæ fit. Hinc eſt, quod hodie ante abſolutionem in confeſſione, prius debet iniungi emenda ſatisfactoria, licet non ſit opus emendam illam prius impleri ante abſolutionem, ſicut in ſolemni pœnitentia, in qua re errauit Luther mirum in modum, in reſolutionibus ſuis de uirtute indulgentiarum qui id quod ſancti patres de ſolemni pœnitentia dixerunt, hic minus iuſtus rerum expenſor, ad pœnitentię priuatæ abſolutionem cõtorſit, Poſt confeſſionem expiatur delictum per ſacrificium à ſacerdote pro pœnitente factum. Deinde per manus impoſitionem ab epiſcopo abſoluitur & eccleſiæ reconciliatur. Et poſtea per presbyterum pœnitentiæ ſuæ ad ſingulos ſacerdotes ducitur, quorũ pedibus ſupplex aduoluitur. Quo facto, pax iam ei data dicitur, & reconciliatio facta, quare cum alijs fidelibus ad communionem ſacratiſſimæ eucharistiæ admittitur. Quæ omnia diligenti trutinato libra ſtudioſe lector, & has noſtras uigilias boni conſule.

Cypria.

Iniunctio emendi.

In Lutherum.

De confeſſione

DE CONFESSIONE PVBLICA, & de confeſſione quàm peccator tenetur facere de lege naturæ. Cap. vij.

DIximus triplicem eſſe pœnitentiam unam ſolemnem, de qua ampliter diximus: Altera & ipſa publica eſt, licet non ſolemnis. Nam & ipſa fit in facie eccleſiæ propter aliquod graue publicum delictum. Et illa hodie manſit in eccleſia, ſicut uidemus quottannis in eccleſijs cathedralibus. In hoc autem differt à ſolẽni, quod etiam clerico iniungi poteſt: poteſt ſæpe reiterari: non adhibentur illę ſolemnitates, non differtur tanto tempore, ſicut ſolemnis, ſed ſubito conficitur. Aliqua extant adhuc in eius obſeruantia, quę umbram tenent ſolemnis pœnitentiæ, ut quod in Indulgentijs fieri uidemus: ubi à ſacerdote pœnitentiario ducatur ad commiſſarium, qui eum abſoluens, committit ſingulis ſacerdotibus, ante quos inclinatur, pœnitens, ut plene eccleſiæ reconcilietur. De hac pœnitentia, cum eius obſeruantia, adhuc ſit in uſu eccleſiæ & nota hominibus, nolo eſſe prolixior. Duo ſolum hic monuerim lectorem. Primo nũquã pro crimine quantũcunq; enormi occulto, publica imponatur pœnitentia, ne ſecretiſſimum forum confeſſionis publicum faciat & manifeſtarium. Contrarium facientes ſunt reprehenſibiles, & mali diſpenſatores miſtiſſimi patrisfamilias Chriſti. ſicut eos reprehendit Nicolaus Siculus. c. quæſitum de pœni. & remiſſ. Alterum eſt, Si quis fecit peccatum publicum & ſcandaloſum, non debet propterea conſcientiam ſuam angere et

Documentum notabile.

inquietare, ut exiſtimet ſe debere facere publicam pœnitentiam, Immo nec tenetur iniunctam ſibi pœnitentiã detegere, ſed quia peccato ſuo publico proximum offendit, & ei ſcandalum poſuit, tunc bono exemplo publice offenſos doceat peccata bonis operibus emendanda, ut quantum offendit publica malicia, tantum ædificet bonis ſuis operibus publicis. ¶ Priuata pœnitentia notior eſt quàm ut pluribus deſcribatur. Verum pœnitentia aliquando uſurpatur pro contritione, & hæc eſt pœnitentia interior. Dicitur & ipſa abſolutio ſacerdotis facta ſuper peccatis confeſſis, & hæc pœnitentia ſacramentum eſt eccleſiæ Chriſti. Et ipſa quoque opera, quibus expiantur peccata, hoc eſt ſatisfactiones, emendę etc. dicuntur pœnitentia. Et ſi quis dicitur agere pœnitentiã, hoc eſt opera facere bona, quibus pœnam peccatis ſuis debitam, diluat, & pro his ſatisfaciat. Hę omnes uoculæ pœnitentię ſignificationes ſunt frequentes et uſitatæ tam in ſacris litteris, quàm ſanctis patribus.

Pœnitẽtię uſurpationes.

¶ Et ſicut triplicem poſuimus pœnitentiam, Ita & triplicem aſſeramus confeſſionem oportet ut ſit confeſſio ſeu: Exomologeſis publica & priuata, & quamuis uoce iam publice pœnitentes non confiteantur publice, tamen reipſa & facto confitentur erratum publicum, ſiquidem per quæ in conſpectu totius plebis non uerentur publicam pœnitentiam ſubire. Sed hic iam bellum cum hęreticis oritur. Confeſſionem illã priuatam reſpuentibus, nec fuiſſe in uſu antiquæ eccleſię, ſed apsychotyrrannis excogitatam, Ita delirant Luther & Carlſtadius & uſque ad inſaniam deſipit Oecolampus proprio ædito

Confeſſio

Hæretici

ſuper ea re libello. Nos ueritatem catholicā tueri conaā bimur contra omnes male de fide, de eccleſia, de reli= gione ſentientes. Nam & Hebræi contemnunt confeſ= ſionem, & Græci dum maluerunt proprijs, quàm eccle ſię legibus uiuere, etiam hoc malum ſchysmati eorum addiderunt ut confeſſionem negarent neceſſariam. Eam iuniores clancularium, auricularem, & ſimilibus modū appellant, at cum conſtat de re fruſtra certatur de no= mine. ¶ Ab illo ergo ordiamur, quoniam omnino appa ret nobis neceſſarium eſſe hoc præmittere, uelut dicen= dorum præparatorium. Cum enim triplex ſit lex, per curricula ætatum mundi diſtincta, lex. ſ. naturæ, ſcripta Moſayca, & Euangelica oſtendemus quamlibet ſuam exegiſſe confeſſionem: Ita quod pro omni tempore, pec cator offendens deum Optimum Maximum creatorem ſuum tenebatur ad aliquam offenſæ ſuæ confeſſionem. Nam a lege naturæ incipiendo perſpicuum eſt: ipſam depoſcere confeſſionem mentis, qua agnoſcat ſe contra dominum ſuum egiſſe. Hoc pręſtat inſita uis animi à deo cuilibet homini uſum rationis habenti quoniam gē tes inquit. S. Paulus quæ legem non habent, ea quæ le gis ſunt naturaliter faciunt. & ſubdit cauſam. Eiuſmo di legem non habentes, ipſi ſibi ſunt lex, qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis teſtimonium illis reddente conſcientia ipſorum & interſe inuicem cogita tionum accuſantium, aut etiam defendentium &c. ubi ſignate tria in medium affert Paulus, ut expendit acu= te Athanaſius. ſ. naturam, ſcriptum, & opus uolens gen tes perueniſſe ad opus natura duce, ad quod Iudæi p

Iudæi Græci

Lex tri= plex.

Confeſſio legis natu ræ.

Roma. I.

Athanaſi.

legem uenerant: Adſunt ergo naturæ cogitationes accu
ſantes, nam irritabilis naturę eſt conſcientia facile in eā
committitur, ut perpetuo murmure animum diuexet, ni
ſi prius reconcilietur, quare placanda eſt et mititer trā
ctanda alioquin ſemper rixoſa continuo belligeratur.
Iure igitur naturæ, quod ab igniculo rationis, conſcien
Cōſciētia tia ſuggeritur, à deo creatore ſuo excidens tenetur cul-
pam ſuam agnoſcere & ueniam deprecari. Quis.n.
ignorat, dictamine iuris naturæ quemlibet uitam corpo
ris curare, ne pereat? Cur modo non ea faceret pro re-
paranda animæ uita, quæ faceret pro uitanda corporis
morte, cum gaudio.n. debet facere immortalis futurus,
ait Auguſtinus, quæ faceret pro differenda morte mo
Auguſti. riturus. Modo deum eſſe natura omnibus inſitum eſt.
ait Damaſc. conformiter ad doctrinam ſancti Pauli, quę
Damaſc. cum peccato quis offenderit, natura duce, hanc offen-
ſam non aliter expiabit, quàm cum filius patrem offen
derit. Quid autem pater à filio exigit niſi ut filius pec
caſſe ſe agnoſcat, ueniam poſtulet & rurſus paterno
amori reſpondeat: hoc faciat filius creatus ſuo creatori.
Et ob hoc interpellat ſedula ſollicitatrix conſciētia, quæ
pulſat, clamat, & omnia turbat, ut efficiat animum ſub
ditum deo & obedientem. Et ne ſuſpecti uideantur ali
cui catholici, audiamus eos, qui non niſi legem naturæ
Quidi. ſecuti ſunt, uti eſt elegans carmen Ouidij li. i. de ponto,
quod ſubſcribere placuit.

Pœnitet ô ſi quid miſerorum creditur ulli
Pœnitet: & facto torqueor ipſe meo
Cumq; ſit exilium, magis eſt mihi culpa dolori

Eſtq; pati pœnam: quàm meruiſſe minus
At mihi dij faueant, quibus eſt manifeſtior ipſa
Pœna poteſt demi: culpa perennis erit
Mors faciet certe, ne ſim, cum uenerit exul
Ne non peccarim mors quoq; non faciet
Sic Iuuenalis & ipſe Ethnicus ductu luminis natura-
lis experiebatur, cum Satyra. xiij. ſcriberet. Iuuenal.
Exemplo quodcunq; malo committitur ipſo
Diſplicet authori, prima eſt hæc ultio, quod ſe
Iudice, nemo nocens abſoluitur: improba quamuis
Gratia fallacis prætoris uicerit urnam
Quid ſentire putas
Et iterum.

Cur tamem hos tu
Euaſiſſe putas, quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos, etiam ſurdo uerbere cædit
Occultum quotiens ammo tortore flagellum
Pœna autem uehemens, ac multo ſæuior, illis
Quas & ſæditius grauis mouit, & Radamanthus
Nocte dieq; ſuum geſtare in pectore teſtem
¶ Sic A. Seneca in Hyppolito meminit Seneca.
Quid pœna præſens conſciæ mentis pauor
Animusq; culpa plenus, & ſemet timens
Scelus aliqua tutum, nulla ſæcurum tulit
Quod Græcus etiam & ipſe quoq; ethnicus ſentiebat
cum diceret.
βροτοῖς ἅπασιν ἡ συνείδησις θεός. Menãder
Hominibus omnibus conſcientia deus
Agnoſcere itaq; culpam, & ueniam precari. In præſen

tia dicimus confeſſionem mentis confeſſionem interiorē. Sic confeſſis numen aliquod patet inquit Ouidius.

Ouidius ¶ Huius duo fortiſſima habemus indicia, quoniā deus aliquando exegit huiuſmodi confeſſionem, ut liquet de Adam poſt primum peccatum in paradiſo Gene. iij. uocauitq; dominus deus Adā, & dixit ei. ubi es? ubi gloſ.

Gene. 3. inter linearis inquit. uerba increpantis, & ad confeſſionem cogentis, & non ignorantis. Cum ergo deo omne cor pateat, & omnis uoluntas loquatur: poſtulauit deus mox poſt primum peccatum huius confeſſionem, quaſi formulam daturus omnibus poſterius peccaturis: ut peccatum deo confiterentur & agnoſcerent. Quamuis alicui uideri poſſit deum hic uocalem exegiſſe confeſſionem: quàm tamen Adam non præſtitit, ſed ad excuſationes confugit. Mulier q̄ dediſti mihi ſociā, dedit mihi de ligno: & comedi. Sed quia Adam non eſt humiliter confeſſus: ideo audiuit à domino. Quia audiſti uocem uxoris tuæ: & comediſti de ligno ex quo præceperā tibi ne comederes: maledicta terra, in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus uitæ tuæ. Spinas et tribulos germinabit tibi: & comedes herbas terræ: in ſudore uultus tui, ueſceris pane tuo: donec reuertaris in terram de qua ſumptus es: quia puluis & in puluerem reuerteris. Expende iam quomodo deus hoc primi peccatoris hominis exemplo, doceat ſe mox peccantem uocare ad confeſſionem: ut agnoſcat ſe ubi ſit: qui tam longe, à deo receſſerit: quod ſi is peccatum ſuum confeſſione non diluerit. ſed friuolas obtendat excuſationes, confeſtim maledictionem habet paratam. ¶ Quod egit

Et ita exiſtimo.

deus in primo peccatore, fecit etiam in ſecundo, in Ca-in, qui dum uictimas ægre deo dediſſet: mox eum docuit, & in eo quemlibet peccatorem, quo pacto ſe gere re debeat. Dixit enim dominus ad eum. Quare iratus es: & cur concidit facies tua? Nonne ſi bene egeris recipies? Sin autem male ſtatim in foribus peccatum tuum aderit: ſed ſub te erit appetitus eius: & tu dominaberis illius. At cum Abel fratrem ſuum occidiſſet: ſtatim deus inquirit confeſſionem ſceleris exigit: recuſantem graui pœna afficit. Ait enim dñs ad Cain, ubi eſt Abel frater tuus? qui reſpondit: neſcio. Num quid cuſtos fratris mei ſum ego? Dixit ad eũ, quid feciſti? Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me, de terra. Nunc igitur maledictus eris ſuper terram, quæ aperuit os ſuum, & ſuſcepit ſanguinem fratris tui de manu tua: Cum operatus fueris eam, non dabit tibi fructus ſuos נע ונד. *Vagus et profugus eris ſuper terram. Habes inquirentem confeſſionem deum: quàm quia reus non præſtitit: maledictionem ſuſcepit. Iure ergo ſignato ſuper nos, & ipſo deo, obligamur confiteri deo peccata noſtra, etiam ſi omnis lex ſcripta Moſaica & Euangelica ſileret. Et de hoc non reperio aliquem dubitaſſe: ideo hæc de illa confeſſione dicta ſufficiant: nam paucula de ea in ſequentibus addemus.* Cain. Gene. 4.

DE CONFESSIONE LEGALI IN *lege ſcripta, & eius utilitate.* Cap. viij.

CVm autem Moyſi tempore placeret deo preter legem iuris naturæ, populo ſuo legem ſcriptam exhibere. Mox confeſſionis onus auctum eſt: & à confeſſione interiori deuentum eſt à dexteriorem, Nam primo Pontifex legalis, quando offrebat, ſacrificium pro delicto filiorum Iſrael, quod legem à deo datam non conſeruabant: tunc quoque fecit confeſſionem generalem, pro toto populo: ſicut docuit & præcepit dominus Leuit. xvi. Poſtquam emundauerit ſanctuarium & tabernacu
Leui. 16. lum & altare: tunc offerat hircum uiuentem & poſtea utraque manu ſuper caput eius confiteatur omnes iniquitates filiorum Iſrael & uniuerſa delicta atque peccata eorum, quæ imprecans capiti eius, emittet illum per hominem paratum in deſertum. Sic confeſſione generali confitebatur peccata populi Iſrael Neemias in Zuſis
Nee. 4. dicens. quæſo domine deus cœli fortis magne atque terribilis: qui cuſtodis pactum & miſericordiam, cum his qui te diligunt: & cuſtodiunt mandata tua: fiant aures tuæ auſcultantes, & oculi tui aperti: ut audias orationem ſerui tui, quam ego oro coram te hodie die & nocte pro filijs Iſrael ſeruis tuis: & confiteor pro peccatis filiorum Iſrael, quibus peccauerunt tibi. Et ego et domus patris mei peccauimus: uanitate ſeducti ſumus, & non cuſtodiuimus mandatum tuum: & cæremonias & iudicia; quæ præcepiſti Moyſi famulo tuo. Vides confeſſionem et modum illius, à ſacerdote obſeruatum in lege Moſaica. Et hanc confeſſionem quaſi ſimilem exiſtimo, confeſſioni generali quæ in eccleſia dei fit à ſacerdotibus pro tota eccleſia in introitu miſſæ, uel in prima aut completorio,

*ſecundum ritum ſanctæ eccleſiæ Romanæ. Et dixi qua
ſi, quia omnis homo qui ſpirat, nouit duos hircos in cap.
xvi. Leuitici deſcriptos geminam ſignificaſſe naturam
Chriſti. Vnus enim Immolatus, & mortuus, humanita-
tem ſignificat in cruce mortuã. Alter autem hircus qui* Leui. 16.
*mittebatur in deſertum & portabat iniquitates populi,
diuinitatem Chriſti ſignificabat.* ¶ *Sic populus confi-* Nee. ca. 9
*tebatur peccata ſua apud Neemiam. Conuenerunt. n.
filij Iſrael in ieiunio, & in ſaccis, & humus ſuper eos.
Et ſeparatum eſt ſemen filiorum Iſrael ab omni filio
alienigena, & ſteterunt & confitebantur peccata ſua,
& iniquitates patrum ſuorum. Quàm confeſſionem ge
neralem fuiſſe intelligas, ut ab initio monuimus. Et q̃d
ſigillatim aliquando etiam adacti fuerint in genere cõ
fiteri ſacerdoti peccata ſua, maxime publica et notoria
liquet ex capitibus. iiij. v. & . vi. Leuiti. quia ibi deſcri-
bitur quo ſacrificio expiari debeat peccatum ex igno-* Leui. 4. 5.
*rantia factum uel à ſacerdote, uel à principe, uel à mul
titudine, uel ab uno priuato. Similiter de peccanté ex
paſſione, aut malitia, modo quando præſentabat ſacer-
doti hoſtiam, petens hanc pro ſe in hac, uel hac forma
offerri: ſatis iam manifeſtabat ſacerdoti peccatum ſuũ
in ſpecie, tali aut tali ſacrificio expiandum: breuitati ſtu
dens non renarro uarietatem ſacrificiorum. Hoc enim
ſufficiat propoſito noſtro, ipſos in præſentatione hoſtiæ
fuiſſe confeſſos crimen, pro quo uolebant hanc offerri:
aut ſaltem ipſo ſacrificio ſpeciem delicti indicaſſe: licet
primum uideatur literæ conſonantius Numeri. v. locutus
eſt dominus ad Moyſen dicens, loquere ad filios Iſrael* Num. 5.

güere. Et quantum canones decreuerunt, tantum indulgentiæ Pontificię et epiſcoporum creuerunt, uti hodierno die experimur eas auctiſſimas, & hoc ea radice factum intelliges. ¶ Nam caritate frigeſcente; mox æditi ſunt canones: quibus conſtitutus eſt modus redimendi rigorem canonis pœnitentiarij. Vidimus has relaxationes in uetuſto libro eccleſiæ Merſeburgen. à Bonifacio Martyre, Germanorum apoſtolo, conſtitutas. Vnum tamen canonem relaxatorium in præſentia renarremus. Pro uno die: quem in pane & aqua ieiunare debet. l. pſalmos genibus flexis in eccleſia ſi fieri poteſt, decantet. Si autem, in loco conuenienti eadem faciat, & unũ pauperem paſcat: & eodem die excepto uino carne, et ſanguine, ſumat quicquid uelit. Qui pſalmos non nouit, unum diem quem in pane et aqua pœnitere debet, diues tribus denarijs (hoc eſt nummis tribus, quorum quilibet ualet. x.) et pauper uno denario redimat. Aliã taxam fecit Bonifacius, quod diues perſolueret tres ſolidos, mediocris i F. omnino pauper. iij. nummos. Quod cum redemptiones cœpiſſent fieri, Pontifex pro illo bono opere, aut pro alio commutauit opera, à canone pœnitẽtiali indicta, et pœnas canonis ſic relaxauit: unde et nomẽ indulgẽtiarũ proprie deſcẽdit. pluribus indicare poſſem, ſufficit ſtudioſo radicem negotij demonſtraſſe.

Radix indulgen.

QVOMODO RIGOR CANONUM pœnitentialium olim poterat in uulgo obſeruari, et de iniunctione emendæ. Cap. vi.

Mirabere forſan lector, cum tempore Cypriani, Athanaſij: Auguſtini: Gregorij: tãtus fuerit pœnitentiæ rigor: quem & in Germania obſeruatum nouimus, temporibus Chriſtianiſſimorum principum Caroli Martelli pipini, Caroli magni, ludouici, lotharij &c. tam in ſolemni, quàm communi publica pœnitentia, quo modo homines ad eam ſubeundam fuerint inducti, cũ tanta ſit iam in hominibus ariditas ut ne minima quidẽ ſatisfactionis opera, à ſacerdote impoſita ſuſcipere uelint. At cum deuota Chriſtianorũ turba Chriſto ex animo ſeruiebat maiorq́; erat plebis in clerum reuerentia & obedientia. Et qui prælator eccleſiæ gerebant, uiri erant potentes in opere, ſermone, & exemplo. Nulli dubium quin homines peccata ſua agnoſcentes, ſua ſponte ſe pœnitentiæ exponerent, & presbytero offerrent. Velut Maria Magdalena pœnitentium typus ſe ultro ingeſſit conuiuio, pedibus Chriſti aduoluta, lachrymis lauit terſit capillis. Super conuiuantes ingreſſa eſt, non iuſſa uenit: inquit Gregorius, imitabile præſtans: pœnitentibus exemplum, ut non uocati ad miſericordiam dei per uiam pœnitentiæ accedant. Et ita à compluribus factum in primitiua eccleſia: nemini dubiũ eſſe debet. Lucæ. 7. Grego.

¶ At ubi promptitudo eiuſmodi non inueniebatur, tunc à præpoſitis notorij criminoſi ad pœnitentiæ onera ſubeunda cogebantur: uelut. ſ. Ambro. Theodoſium imperatorem ad hoc adegit. Et ex Tolletano colligit. Concilio B. Rhenanus in proloquio operum Tertulliani refert canonem prius à me non uiſum: quo pacto inquiſitio criminum antiquitus facta fuerit: & à Nicolao Ambro. Tolletanũ concilium B. Rhenanus.

Nicolaus. miſſum ex urbe ſuſpicatur Ratholdo Argentoracē. epiſcopo. Ego inter. lxxiij. canones Nicolai, illum reperire non potui. Huius tamen ęmulos nuper uidi apud Reuerendiſſimum patrem Sebaſtianum ſperantiū, Brixinen.

Brixinen. Epiſcopus episcopum uirum & eruditione, & morum integritate: ac rerum agendarum prudentia ſpectabilem, in concilio Triburienſi ſub Imperatore Arnulpho ab epiſcopis Galliæ & Germaniæ celebratum. Lubet igitur aſcribere canonem illum, ut Beatus eum renarrat. In concilio publico ab epiſcopo habito primitus iurare debent de uillis ſingulis fideliſſimi quiq; liberi & ſerui, tres uel quatuor: ſeu etiam plures, ut rei ueritas omnino inquiratur. Iuramentum autem illud huiuſcemodi eſſe debet.

Inquiſitio. Quicquid in illa uilla, in qua habitat, ueraciter ſciat, uel ſerio audierit actum contra fidem rectam & Chriſtianitatem, Epiſcopum aut eius nuncium, quantum recordari poſſit, & ſcientia ſubminiſtrat, non lateat. Poſt iuramentum uero epiſcopus per ſingula numerare debet, quæ prius iuramento comprehendit: hoc eſt, Si uir ſuper uxorem ſuam aliquam clanculo corrupit. Si cum duabus cognatis, ſiue mulier cum duobus propinquis fornicata ſit. Si commatrem ſpiritalem, aut filiolam ſuā ſtupro uiolauit. Si qua mulier partum ſuum necauit, uel conceptum quocunq; modo excuſſit. Si quis cognatum ſuum uoluntate an caſu occidit ſeu morbidum fecit: & nec dum ad publicam pœnitentiam uenit. Si mulier maritum ſuum, aut maritus uxorem iniquo conſilio interemit. Si quis uirū aut fœminam ueneno: aut aliqua alia potione occidit: & qui hoc. ſ. uenenum, machinatur. Si

ſciant diuinatrices uel augures, ẽt illos:qui ꝑ increduli
tatem illas inquirant. Si ſciãt meretrices, quia meretrix
appellatur, ſi uno contempto: cũ alijs fornicatur, licet nu
pta non ſit. Si illos ẽt ſciant, qui cum excommunicatis cõ
munionem habent. Si illos ſciant, qui conuicti ſunt per=
iuriũ perpetraſſe. Si & illos nouerint, qui loca non deo
dicata contra fidem eccleſiaſticã colunt & ad Chriſti
eccleſias uenire comtẽnunt. Illos ẽt ſi ſciant, qui in di=
ctum ieiuniũ negligunt. Hæc omnia dũ epũs habet re
citata iuratores per iuramentum commoneat. Cęteros ue
ro omnes, nobiles & ignobiles per bannum Chriſtiani
tatis conſtringat, ut ſupradictas res minime cœlent, ac
ſi in die iudicij ante tribunal domini noſtri Ieſu Chri=
ſti rei occultationis præfatarum rerum nephandarum
inueniantur. Hoc enim indicat, & per bannum conte=
ſtetur, ut nemo per ullius timorem nec fauorem uel etiã
amicitiã pręfata reticeat ueraciter ſcita, Neq; per odiũ:
neq; per inimicitiam ullam quicquã alicui inroget, quę
ueraciter non poſſit probare. Horum aliqua ſi antea in
præſentiam epiſcopi allata eſſent eiusq; iudicio termi=
nata, & poſtea iterata comperta fuerint, ueluti in ini=
tio referantur, & epiſcopali decreto conſtituantur. hæc
inquirendorũ criminum formula, qua ẽt inuiti ad pœni
tentiã agendã, & ad cœnam dominicam intrare com=
pelluntur. Ex hac uetuſtate relictum eſt, ut Archidiaco= Archidiaconi
ni incertis diœceſibus in anno biſſextili circumeant, & cont.
peccata enormia emendent. Hactenus de pœnitentia
ſolemni, in qua iucundiſſime lector, Si uidebor tibi pro Excuſatio
lixior, exiſtima in rem tuam & commodum id ad me authoris.

ſtitutum, quo ex fundo, ſanctorū patrum ſcripta exa
Cypria. ctius intelligere poſſes. Finem ergo huius rei faciamus, & pœnitentiæ illius formulam Summarie à Cypriano in epiſtola ad Martyres & confeſſores, & ſermone de lapſis, memoriæ tenaciter commendemus. Nam primo ſe presbytero pœnitentium præſentabant, de in pœnitentiam iniunctam iuxta decreta patrum & conſilium ſacerdotis perficiebant, poſtea Exomologeſin, hoc eſt
Iniunctio emendi. confeſſionem criminis publicæ coram epiſcopo & clero faciebant, uelut modo confeſſio generalis publicæ fit. Hinc eſt, quod hodie ante abſolutionem in confeſſione, prius debet iniungi emenda ſatisfactoria, licet non ſit opus emendam illam prius impleri ante abſolutionem,
In Lutherum. ſicut in ſolemni pœnitentia, in qua re errauit Luther mirum in modum, in reſolutionibus ſuis de uirtute indulgentiarum qui id quod ſancti patres de ſolemni pœnitentia dixerunt, hic minus iuſtus rerum expenſor, ad pœnitentię priuatæ abſolutionem cōtorſit, Poſt confeſſionem expiatur delictum per ſacrificium à ſacerdote pro pœnitente factum. Deinde per manus impoſitionem ab epiſcopo abſoluitur & eccleſiæ reconciliatur. Et poſtea per presbyterum pœnitentiæ ſuæ ad ſingulos ſacerdotes ducitur, quorū pedibus ſupplex aduoluitur. Quo facto, pax iam ei data dicitur, & reconciliatio facta, quare cum alijs fidelibus ad communionem ſacratiſſimæ eucharistiæ admittitur. Quæ omnia diligenti trutinato libra ſtudioſe lector, & has noſtras uigilias boni conſule.

De confeſſione

125

DE CONFESSIONE PVBLICA, & de confeſſione quàm peccator tenetur facere de lege naturæ. Cap. vij.

DIximus triplicem eſſe pœnitentiam unam ſolemnem, de qua ampliter diximus: Altera & ipſa publica eſt, licet non ſolemnis. Nam & ipſa fit in facie eccleſiæ propter aliquod graue publicum delictum. Et illa hodie manſit in eccleſia, ſicut uidemus quottannis in eccleſijs cathedralibus. In hoc autem differt à ſolẽni, quod etiam clerico iniungi poteſt: poteſt ſæpe reiterari: non adhibentur ille' ſolemnitates, non differtur tanto tempore, ſicut ſolemnis, ſed ſubito conficitur. Aliqua extant adhuc in eius obſeruantia, quę umbram tenent ſolemnis pœnitentiæ, ut quod in Indulgentijs fieri uidemus: ubi à ſacerdote pœnitentiario ducatur ad commiſſarium, qui eum abſoluens, committit ſingulis ſacerdotibus, ante quos inclinatur pœnitens, ut plene eccleſiæ reconcilietur. De hac pœnitentia, cum eius obſeruantia adhuc ſit in uſu eccleſiæ & nota hominibus, nolo eſſe prolixior. Duo ſolum hic monuerim lectorem. Primo nũquã pro crimine quantũcunq; enormi occulto, publica imponatur pœnitentia, ne ſecretiſſimum forum confeſſionis publicum faciat & manifeſtarium. Contrarium facientes ſunt reprehenſibiles, & mali diſpenſatores mitiſſimi patrisfamilias Chriſti. ſicut eos reprehendit Nicolaus Siculus. c. quæſitum de pœni. & remiſſ. Alterum eſt, Si quis fecit peccatum publicum & ſcandaloſum, non debet propterea conſcientiam ſuam angere et

Documentum notabile.

inquietare, ut exiſtimet ſe debere facere publicam pœnitentiam, Immo nec tenetur iniunctam ſibi pœnitentiã detegere, ſed quia peccato ſuo publico proximum offendit, & ei ſcandalum poſuit, tunc bono exemplo publice offenſos doceat peccata bonis operibus emendanda, ut quantum offendit publica malicia, tantum ædificet bonis ſuis operibus publicis. ¶ Priuata pœnitentia notior eſt quàm ut pluribus deſcribatur. Verum pœnitentia aliquando uſurpatur pro contritione, & hæc eſt pœnitentia interior. Dicitur & ipſa abſolutio ſacerdotis facta ſuper peccatis confeſſis, & hæc pœnitentia ſacramentum eſt eccleſiæ Chriſti. Et ipſa quoq; opera, quibus expiantur peccata, hoc eſt ſatisfactiones, emendę etc. dicuntur pœnitentia. Et ſi quis dicitur agere pœnitentiã, hoc eſt opera facere bona, quibus pœnam peccatis ſuis debitam, diluat, & pro his ſatisfaciat. Hę omnes uoculæ pœnitentię ſignificationes ſunt frequentes et uſitatæ: tam in ſacris litteris, quàm ſanctis patribus.

Pœnitẽtię uſurpationes.

¶ Et ſicut triplicem poſuimus pœnitentiam, Ita & triplicem aſſeramus confeſſionem oportet ut ſit confeſſio ſeu: Exomologeſis publica & priuata, & quamuis uoce iam publicæ pœnitentes non confiteantur publicæ, tamen reipſa & facto confitentur erratum publicum, ſuper quæ in conſpectu totius plebis non uerentur publicam pœnitentiam ſubire. Sed hic iam bellum cum hęreticis oritur. Confeſſionem illã priuatam reſpuentibus, nec fuiſſe in uſu antiquæ eccleſię, ſed apsychotyrrannis excogitatam, Ita delirant Luther & Carlſtadius & uſq; ad inſaniam deſipit Oecolampus proprio ædito

Confeſſio

Hæretici

ſuper ea re libello. Nos *ueritatem catholicā tueri conabimur contra omnes male de fide, de eccleſia, de religione ſentientes.* Nam & Hebræi *contemnunt confeſſionem, &* Græci *dum maluerunt proprijs, quàm eccleſię legibus uiuere, etiam hoc malum ſchysmati eorum addiderunt ut confeſſionem negarent neceſſariam.* Eam *iuniores clancularian, auricularem, & ſimilibus modis appellant, at cum conſtat de re fruſtra certatur de nomine.* ¶ Ab *illo ergo ordiamur, quoniam omnino apparet nobis neceſſarium eſſe hoc præmittere, uelut dicendorum præparatorium.* Cum *enim triplex ſit lex, per curricula ætatum mundi diſtincta, lex. ſ. naturæ, ſcripta* Moſáyca, & Euangelica *oſtendemus quamlibet ſuam exegiſſe confeſſionem: Ita quod pro omni tempore, peccator offendens deum* Optimum Maximum *creatorem ſuum tenebatur ad aliquam offenſæ ſuæ confeſſionem.* Nam *a lege naturæ incipiendo perſpicuum eſt: ipſam depoſcere confeſſionem mentis, qua agnoſcat ſe contra dominum ſuum egiſſe.* Hoc *prę ſtat inſita uis animi à deo cuilibet homini uſum rationis habenti quoniam gē tes inquit.* S. Paulus *quæ legem non habent, ea quæ legis ſunt naturaliter faciunt. & ſubdit cauſam.* Eiuſmo*di legem non habentes, ipſi ſibi ſunt lex, qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis teſtimonium illis reddente conſcientia ipſorum & inter ſe inuicem cogitationum accuſantium, aut etiam defendentium &c. ubi ſignate tria in medium affert Paulus, ut expendit acute* Athanaſius. *ſ. naturam, ſcriptum, & opus uolens gentes perueniſſe ad opus natura duce, ad quod Iudæi p*

Iudæi Græci

Lex triplex.

Confeſſio legis naturæ.

Roma. 1.

Athanaſi.

legem uenerant: Adſunt ergo naturæ cogitationes accuſantes, nam irritabilis naturę eſt conſcientia facile in eã committitur, ut perpetuo murmure animum diuexet, niſi prius reconcilietur, quare placanda eſt et mititer tractanda alioquin ſemper rixoſa continuo belligeratur. Iure igitur naturæ, quod ab igniculo rationis, conſcien-

Cõſciẽtia tia ſuggeritur, à deo creatore ſuo excidens tenetur culpam ſuam agnoſcere & ueniam deprecari. Quis.n. ignorat, dictamine iuris naturæ quemlibet uitam corporis curare, ne pereat? Cur modo non ea faceret pro reparanda animæ uita, quæ faceret pro uitanda corporis morte, cum gaudio.n. debet facere immortalis futurus, ait Auguſtinus, quæ faceret pro differenda morte mo-

Auguſti. riturus. Modo deum eſſe natura omnibus inſitum eſt. ait Damaſc. conformiter ad doctrinam ſancti Pauli, quę

Damaſc. cum peccato quis offenderit, natura duce, hanc offenſam non aliter expiabit, quàm cum filius patrem offenderit. Quid autem pater à fillo exigit niſi ut filius peccaſſe ſe agnoſcat, ueniam poſtulet & rurſus paterno amori reſpondeat: hoc faciat filius creatus ſuo creatori. Et ob hoc interpellat ſedula ſollicitatrix conſciẽtia, quæ pulſat, clamat, & omnia turbat, ut efficiat animum ſubditum deo & obedientem. Et ne ſuſpecti uideantur aliqui catholici, audiamus eos, qui non niſi legem naturæ

Ouidi. ſecuti ſunt, uti eſt elegans carmen Ouidij li. i. de ponto, quod ſubſcribere placuit.

Pœnitet ò ſi quid miſerorum creditur ulli
Pœnitet: & facto torqueor ipſe meo
Cumq; ſit exilium, magis eſt mihi culpa dolori

Eſtq; pati pœnam: quàm meruiſſe minus
At mihi dij faueant, quibus eſt manifeſtior ipſa
Pœna poteſt demi: culpa perennis erit
Mors faciet certe, ne ſim, cum uenerit exul
Ne non peccarim mors quoq; non faciet

Sic Iuuenalis & ipſe Ethnicus ductu luminis natura-lis experiebatur, cum Satyra.xiij. ſcriberet. Iuuenal.

Exemplo quodcunq; malo committitur ipſo
Diſplicet authori, prima eſt hæc ultio quod ſe
Iudice, nemo nocens abſoluitur: improba quamuis
Gratia fallacis prætoris uicerit urnam
Quid ſentire putas

Et iterum.

Cur tamem hos tu
Euaſiſſe putas, quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos, etiam ſurdo uerbere cædit
Occultum quatiens animo tortore flagellum
Pœna autem uehemens, ac multo ſæuior, illis
Quas & ſæditius grauis mouit, & Radamanthus
Nocte dieq; ſuum geſtare in pectore teſtem

¶ Sic A. Seneca in Hyppolito meminit Seneca.

Quid pœna præſens conſciæ mentis pauor
Animuſq; culpa plenus, & ſemet timens
Scelus aliqua tutum, nulla ſecurum tulit

Quod Græcus etiam & ipſe quoq; ethnicus ſentiebat cum diceret.

βροτοῖς ἅπασιν ἡ συνείδησις θεός. Menãder

Hominibus omnibus conſcientia deus

Agnoſcere itaq; culpam, & ueniam precari. In præſen

tia dicimus confeſſionem mentis confeſſionem interiorē. Sic confeſſis numen aliquod patet inquit Ouidius.

Ouidius ¶ Huius duo fortiſſima habemus indicia, quoniā deus aliquando exegit huiuſmodi confeſſionem, ut liquet de Adam poſt primum peccatum in paradiſo Gene. iij. uocauitq; dominus deus Adā: & dixit ei. ubi es? ubi gloſ. inter linearis inquit. uerba increpantis, & ad confeſſionem cogentis, & non ignorantis. Cum ergo deo omne cor pateat, & omnis uoluntas loquatur: poſtulauit deus mox poſt primum peccatum huius confeſſionem, quaſi formulam daturus omnibus poſterius peccaturis: ut peccatum deo confiterentur & agnoſcerent. Quamuis alicui uideri poſſit deum hic uocalem exegiſſe confeſſionem: quàm tamen Adam non præſtitit, ſed ad excuſationes confugit. Mulier q̄ dediſti mihi ſociā, dedit mihi de ligno: & comedi. Sed quia Adam non eſt humiliter confeſſus: ideo audiuit à domino. Quia audiſti uocem uxoris tuæ: & comediſti de ligno ex quo præceperā tibi ne comederes: maledicta terra, in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus uitæ tuæ. Spinas et tribulos germinabit tibi: & comedes herbas terræ: in ſudore uultus tui, ueſceris pane tuo: donec reuertaris in terram de qua ſumptus es: quia puluis & in puluerem reuerteris. Expende iam quomodo deus hoc primi peccatoris hominis exemplo, doceat ſe mox peccantem uocare ad confeſſionem: ut agnoſcat ſe ubi ſit: qui tam longe, à deo receſſerit: quod ſi is peccatum ſuum confeſſione non diluerit. ſed friuolas obtendat excuſationes, confeſtim maledictionem habet paratum. ¶ Quod egit

Gene. 3.

Et ita exiſtimo.

deus in primo peccatore, fecit etiam in ſecundo, in Ca- in, qui dum uictimas ægre deo dediſſet: mox eum docuit, & in eo quemlibet peccatorem, quo pacto ſe gere re debeat. Dixit enim dominus ad eum. Quare iratus es: & cur concidit facies tua? Nonne ſi bene egeris recipies? Sin autem male ſtatim in foribus peccatum tuum aderit: ſed ſub te erit appetitus eius: & tu dominaberis illius. At cum Abel fratrem ſuum occidiſſet: ſtatim deus inquirit confeſſionem ſceleris exigit: recuſantem graui pœna afficit. Ait enim dñs ad Cain, ubi eſt Abel frater tuus? qui reſpondit: neſcio. Num quid cuſtos fratris mei ſum ego? Dixit ad eũ, quid feciſti? Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me, de terra. Nunc igitur maledictus eris ſuper terram, quæ aperuit os ſuum, & ſuſcepit ſanguinem fratris tui de manu tua: Cum operatus fueris eam, non dabit tibi fructus ſuos נע ונד. *Vagus et profugus eris ſuper terram. Habes inquirentem confeſſionem deum: quàm quia reus non præſtitit: maledictionem ſuſcepit. Iure ergo ſignato ſuper nos, & ipſo deo, obligamur confiteri deo peccata noſtra, etiam ſi omnis lex ſcripta Moſaica & Euangelica ſileret. Et de hoc non reperio aliquem dubitaſſe: ideo hæc de illa confeſſione dicta ſufficiant: nam paucula de ea in ſequentibus addemus.*

Cain.

Gen. 4.

DE CONFESSIONE LEGALI IN *lege ſcripta, & eius utilitate.* Cap. viij.

CVm autem Moyſi tempore placeret deo pręter legem iuris naturæ, populo ſuo legem ſcriptam exhibere. Mox confeſſionis omis auctum eſt: & à confeſſione interiori deuentum eſt à dexteriorem, Nam primo Pontifex legalis, quando offrebat, ſacrificium pro delicto filiorum Iſrael, quod legem à deo datum non conſeruabant: tunc quoq; fecit confeſſionem generalem, pro toto populo: ſicut docuit & præcepit dominus Leuit.xvi. Poſtq̃ emundauerit ſanctuarium & tabernacu

Leui. 16. lum & altare: tunc offerat hircum uiuentem & poſtea utraq; manu ſuper caput eius confiteatur omnes iniquitates filiorum Iſrael & uniuerſa delicta atq; peccata eorum, quæ imprecans capiti eius, emittet illum per hominem paratum in deſertum. Sic confeſſione generali confitebatur peccata populi Iſrael Neemias in Suſis dicens. Quæſo domine deus cœli fortis magne atq; terri

Nee.4. bilis: qui cuſtodis pactum & miſericordiam, cum his qui te diligunt: & cuſtodiunt mandata tua: fiant aures tuę auſcultantes, & oculi tui aperti: ut audias orationem ſerui tui, q̃ ego oro coram te hodie die & nocte pro filijs Iſrael ſeruis tuis: & confiteor pro peccatis filiorũ Iſrael, quibus peccauerunt tibi. Et ego et domus patris mei peccauimus: uanitate ſeducti ſumus, & non cuſtodiuimus mandatum tuum: & ceremonias & iudicia, quæ præcepiſti Moyſi famulo tuo. Vides confeſſionem et modum illius, à ſacerdote obſeruatum in lege Moſaica. Et hanc confeſſionem quaſi ſimilẽ exiſtimo, confeſſioni generali quæ in eccleſia dei fit à ſacerdotibus pro tota eccleſia in introitu miſſæ, uel in prima aut completorio,

ſecundum ritum ſanctæ eccleſiæ Romanæ. Et dixi qua
ſi, quia omnis homo qui ſpirat, nouit duos hircos in cap.
xvi. Leuitici deſcriptos geminam ſignificaſſe naturam
Chriſti. Vnus enim Immolatus, & mortuus, humanita-
tem ſignificat in cruce mortuã. Alter autem hircus qui Leui. 16.
mittebatur in deſertum & portabat iniquitates populi,
diuinitatem Chriſti ſignificabat. ¶ Sic populus confi- Nee.ca.9
tebatur peccata ſua apud Neemiam. Conuenerunt.n.
filij Iſrael in ieiunio, & in ſaccis, & humus ſuper eos.
Et ſeparatum eſt ſemen filiorum Iſrael ab omni filio
alienigena, & ſteterunt & confitebantur peccata ſua,
& iniquitates patrum ſuorum. Quàm confeſſionẽ ge
neralem fuiſſe intelligas, ut ab initio monuimus. Et qđ
ſigillatim aliquando etiam adacti fuerint in genere cõ
fiteri ſacerdoti peccata ſua, maxime publica et notoria
liquet ex capitibus .iiij. v. & .vi. Leuiti. quia ibi deſcri-
bitur quo ſacrificio expiari debeat peccatum ex igno- Leui.4.5.
rantia factum uel à ſacerdote, uel à principe, uel à mul
titudine, uel ab uno priuato. Similiter de peccantẽ ex
paſſione, aut malitia, modo quando præſentabat ſacer-
doti hoſtiam, petens hanc pro ſe in hac, uel hac forma
offerri: ſatis iam manifeſtabat ſacerdoti peccatum ſuũ
in ſpecie, tali aut tali ſacrificio expiandum: breuitati ſtu
dens non renarro uarietatem ſacrificiorum. Hoc enim
ſufficiat propoſito noſtro, ipſos in præſentatione hoſtiæ
fuiſſe confeſſos crimen, pro quo uolebant hanc offerri:
aut ſaltem ipſo ſacrificio ſpeciem delicti indicaſſe: licet
primum uideatur literæ conſonantius Numeri. v. locutus
eſt dominus ad Moyſen dicens, loquere ad filios Iſrael Num. 5.

uir ſiue mulier cum fecerit ex omnibus peccatis, quę ſo lent hominibus accidere:& per negligentiã transgreſ ſi fuerint mandatum domini atq; deliquerint, confitebũ tur peccatum ſuum, ut cunq; poſſumus nuncupare illam confeſſionem legalem ſeu cæremonialem, ueluti primã diximus mentalem ſeu naturalem. ¶ Quàm utilis autẽ res eſſet confeſſio peccatorum, ſcriptura non obticuit, ẽt currente lege Moſaica: ſed q̃ plura ſpirituſſanctus edi=
Pſal. 31. dit huius rei teſtimonia. Ait enim dauid pſal. xxxi. Di xi confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam domino:
Pſal. 36. & tu remiſiſti iniquitatem peccati mei: et pſal. xxxvi. Reuela domino uiam tuam, & ſpera in eo. Et per or=
Iob. 31. ganum ſuum Iob. xxxi. dixit. Si abſcondi quaſi homo peccatum meũ, & cœlaui in ſinu meo iniquitatem meã. Et per ſapientem in prouerbijs inquit ca. xviij. Iuſtus
Proue. 18 prior eſt accuſator ſui & ca. xxviij. Qui abſcondit ſce
Proue. 28 lera ſua non dirigetur, qui autem confeſſus fuerit, & re liquerit ea, miſericordiã conſequetur. Quomodo expreſ ſius potuiſſet nobis ſpirituſſanctus confeſſionem commen
Eccle. 4. daſſe. Vulgata eſt eccleſiaſtici. iiij. authoritas. Non con fundaris confiteri peccata tua, & ne ſubijcias te omni ho mini pro peccato. Et ca. xvij. Non demoreris in errore
Eccle. 4. impiorum: ante mortem confitere à mortuo quaſi nihil perit confeſſio. Confiteberis uiuens, uiuus & ſanus con fiteberis, & laudabis deum: & gloriaberis in miſeratio
Eſa. 43. nibus illius. Per Eſaiam quoq; præceperit ca. xliij. Nar ra ſi quid habes, ut iuſtificeris ſeptuag. legunt dictu in iniquitates tuas ut iuſtificeris, ad tantum igitur bonum, ſicut eſt confeſſio, deus ſemp̱ per ſcripturas humanum

genus eſt cohortatus quo comoda exinde prouenientia ſuſcipere poſſet. ¶ At ubi uenit plenitudo tẽporis, quã do miſit deus filium ſuũ factum ex muliere, factum ſub lege: ut eos qui ſub lege erant redimeret, ut gratiam euangelij mundo largiretur: factum eſt, ut confeſſio adhuc explicatior eſſet: & propria quiſq; delicti etiam occulta, in aurem congereret ſacerdotis: qui uelut arbiter inter deum & hominem conſtitutus, per abſolutionis beneficium, illi pœnitentiæ ſacramentum adminiſtraret: et de hac confeſſione præambula ad ſacramentum, plenius hic tractabimus: ut ſuboriẽtes hæreſes dimoueamus. Ad Gal. 4

DEVM SOLITVM AB IMPERFEctiori ad perfectius progredi oſtenditur in ſacrificijs, baptismatibus, prophetis, ſacerdotio, & poſtremo in confeſſione. Cap. ix.

Quod ſi acutius perſpexeris habes in triplici lege, triplicem confeſſionum: & quomodo diuina ſapientia ordinatiſſime mundum adminiſtrãs, ſemper progreditur à minori ad maius, ab imperfecto ad perfectum. Sic enim dei perfecta ſunt opera, ſcilicet in ordine: quod & in alijs paſſim experimur. Vide ſacrificia in lege naturæ tenuiter orta, ubi uir iuſtus altare erexerat hic nomen domini inuocabat. At in lege ſcripta modus ſacrificijs impoſitus & quid, ubi pro quo, & à quo offerendum fuit, diffiniebatur: unde oues, agni, uituli, hirci, & columbæ templum opplebãt. Adueniente autem lege gratiæ iam ſanguis Chriſti of- Sacrificia in lege naturæ.

fertur & corpus dominicum, tantum præſtat ſacrifici-
um miſſæ in eccleſia, ſacrificijs uitulorum, hircorum,
& omnium Synagogæ: ſicut pulchre uoluit B. Paulus
ad heb. 9. ad Heb. ix. Chriſtus aſſiſtens pontifex futurorum bono
rum, per amplius & perfectius tabernaculum non ma
nufactum, ideſt non huius creationis, neq; per ſanguinẽ
hircorum aut uitulorum, ſed per proprium ſanguinem
introiuit ſemel in ſancta æterna redemptione inuenta.
Si enim ſanguis hircorum aut taurorum, & cinis uitulæ
aſperſus, inquinatos ſanctificat ad emundationem car-
nis quantomagis ſanguis Chriſti, qui per ſpiritum ſan-
ctum, ſemetipſum obtulit immaculatum deo emundauit
conſcientiam noſtram ab operibus mortuis ad ſeruien-
dum deo uiuenti. Ecce quantum profecerunt ſacrificia
à frugibus Cain, & ouibus Abel, usq; ad filium dei:
quia proprio filio ſuo non peperet deus, ſed pro nobis
ad Ro. 8. omnibus tradidit illũ. ¶ Sic de baptiſmo, habebant in
lege certa baptiſmata & lotiones immundiciarum ſicut
patet leui. xiij. & xv. et teſtatur apoſtolus ad Heb. ix.
Baptiſmi. Munera & hoſtiæ offeruntur, quæ non poſſunt iuxta
ue. & no. conſcientiam perfectum facere ſeruientem ſolummodo
legis. in cibis & potibus, & in uarijs baptiſmatibus. Super-
Leui. 15. uenit baptiſmus Ioannis explicatior, Tandem Chriſti
baptiſmus in regeneratione uitæ per ſpiritum datus
eſt eccleſiæ, ianua eccleſiæ, & omnium ſacramentorũ.
Prophetia ¶ Sic & de prophetia ſaluatoris futuri factum eſt. A-
ue. & no. dam et Noe crediderunt mediatorem futurum, ſed ob-
legis. ſcurius intellexerunt. Abrahæ quid certius dictum eſt,
Gene. 22. in ſemine tuo benedicentur omnes gentes, & Iacob præ

uidit ex ſemine Iuda hoc futurum, ſed adhuc clarior re Gene.48.
promiſſio facta eſt regi Dauid. Iurauit *dominus dauid*
ueritatem, & non fruſtrabitur eum, de fructu uentris
tui ponam ſuper ſedem tuam pſal.cxxxi. Et E*ſaias ma* Pſal.131.
iori lumine infuſo, uidit ſaluatorem ex uirgine uenien= Eſa.7.
tem. Ecce inquit uirgo concipiet & pariet filium, & uo
cabitur nomen eius E*manuel. Eſ.vij. de quo tam certus* Eſa.9.
ac ſi iam factum eſſet cap.ix. ſubiunxit Paruulus natus
eſt nobis & filius datus eſt nobis, & factus eſt princi=
patus ſuper humerum eius, et uocabitur nomen eius ad
mirabilis cōſiliarius, deus fortis, pater futuri ſeculi prin
ceps pacis ſed quanto certior erat Ioannis *præcurſoris*
prædictio. E*cce agnus dei, qui tollit peccata mundi ut* Ioan.1.
ſemper intelligamus myſteria fuiſſe ad aucta per incre Sacerdo=
menta temporum. ¶ Idem de progreſſu *& auctione ſa* tium.
cramentorū liquet & de ſacerdotio. Primo *enim quiſq;*
ut erat deum timens מזבח *ſacrificatoriū ſeu altare con* Gene.4.
ſtruxit, in quo holocauſta ac hoſtias obtulit: unus Mel=
chiſedech rex ſalem כהן, *ſacerdos altiſſimi à ſcriptura*
nuncupatur Gen.*xiiij. In lege uero ſcripta, legale ſacer=*
dotium & leuitarum genus eſt conſtitutum: quos uoluit
fungi ſacerdotio de tribu leui. Exod.xxviij. Vbi *etiam* Exod.28
deus modum præſtituit & formam conſecrandi ac ordi
nandi ſacerdotes. Exod.xxix. *& executio huius leuit.* Exod.
viij. & ix. deſcribitur. At *quanto excellentius eſt ſacer*
dotium euangelium, & Chriſti *in lege gratię, ſicut prę*
cellentiam ſacerdotij Chriſti *ultra ſacerdotium leuiticū*
apoſtolus Paulus *ad* Heb.*vij. deſcribit, et quia tranſla* ad heb.7.
tum ſit ſacerdotium de tribu leui in tribum Iuda *ideo*

neceſſe fuerit etiam legis tranſlationem fieri, propterea cap.vij.docet quomodo melius miniſterium ſortitus ſit Chriſtus, quanto & melioris teſtamenti mediator ſit, quod & in melioribus repromiſſionibus ſancitum ſit, quod etiam perſequentia duo capita proſequitur. Sic ergo peculiare eſt deo, à minori ad maius in operibus mirabilibus progredi, quod & in confeſſione obſeruauit, ubi primum confeſſio exigebatur interior. Deinde ad exteriorem uentum eſt, ſed generalem uel publicorum, tandem ad occultorum etiam propalationem in aurem ſacerdotis, progreſſa eſt confeſſio. ¶ Quam conueniens autem fuerit perfectiorem inſtituere confeſſionem, imperfectiori lege, ex eo conijcitur. Quoniam in nulla alia lege fuit illuſtrior ueritatis manifeſtatio, quàm in lege euãgelica, quoniã ut Ioannes inquit, lex per Moyſen data eſt, Gratia & ueritas per Ieſum Chriſtũ. Sed per confeſſionem in eccleſia factam, manifeſtatur ueritas, & deteſtatur peccatum, quod fit in tenebris, nam qui male agit, odit lucem ait Chriſtus apud Ioannem. Et opera tenebrarum, quæ arguuntur, manifeſtantur à lumine, ad Epheſ.v. non igitur merito, ſub regno ueritatis fit manifeſtatio peccatorum, ut cum peccator faciat ueritatem peccata ſua fatendo, tunc ſuſcipiat gratiam datam à Chriſto. Et hoc quidem à Chriſto non ſine auguſta ratione eſt factum, ut inſtrueretur confeſſio ad reconciliationem habendã, mediante humano arbitrio. Nã ante aduentum mediatoris dei & hominum: plena recõciliatio fieri non potuit. Sed cum illi data eſſet poteſtas in cœlo & in terra, & deſtruxiſſet portas inferorum,

Cõfeſſiõis incremẽta

Ioan. 1.

Ioan. 13.
Epheſ. 5.

& euacuaſſet regnum principis tenebrarum. Commode potuit hanc poteſtatem alijs committere, qui huiusmodi poteſtatem abſoluendi & ligandi peccata exercerent. Et ad hoc ſacrum pœnitentiæ ſacramentum eſt inſtitutum.

CONFESSIO PROBATVR ESSE de iure diuino Ioan.xx. et cauilli reijciũtur. Cap.ix.

AT fremit hic Luther, furit Oecolampus, inſanit cętera turba, Carlſtadius, Melanchton, Ioan. Ægranus, & ſimilis farinæ homines. Non auctiorem factam confeſſionem in Euangelio. Nouam eſſe clancula riam confeſſionem ſeu auricularẽ, & per mortifices excogitatam, & pſychityrannos inuentam. Hanc ignorauerit primitiua eccleſia Martyrum, latuerit florentem eccleſiam confeſſorũ. Nihil de ea, eccleſiæ proceres, eccleſiæ lumina dixerint Cyprianus, Origenes, Hieronymus, Chryſoſtomus, Auguſtinus, Ambroſius, Cyrillus, & alij ſummi Theologiæ antiſtites, qui eam minime attigerint, in qua iam Theologi & ſeminiuerbij ferme ſolum uerſentur. Horum impudentiam, temeritatem, et errorem iam caſtigabimus, quod homines parum prouidi omnem confeſſionem apud ueteres, ad publicam dumtaxat uolunt referre pœnitentiã, & quod arbitrantur temere, nullum fuiſſe præceptum de confeſſione auriculari facienda, niſi conſtitutionem concilij ſub Inno.iij. quæ incipit. Omnis utriuſq; &c. Partem ergo catholicorum ſequentes aduerſus deſertores & ſchyſmaticos uerita

tem fidei tuebimur. ¶ Initio oſtendamus ex ſacris lit teris ineuitabiliter duci ſacramentum pœnitentię: quod præuiam habet auricularem confeſſionum, eſſe à Chriſto inſtitutum, & peccatori, ut eius fiat particeps, præceptum. Et adduco uerba Chriſti Ioan. xx. Hęc cum dixiſſet (Ieſus) inſufflauit et dixit eis: Accipite ſpiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata remittuntur eis, et quorum retinueritis retenta ſunt. Hic omnium iudicio data eſt apoſtolis et ſacerdotibus eorum ſucceſſoribus: poteſtas remittendi peccata, quod certe eis primariæ non conuenit, cum hoc ſolius dei ſit, ſed quia miniſterium dei exercent in ſoluendis peccatis arbitrando, remittendo etc. Ita quod hoc ſacramentum eſt quodamodo iudiciale, in quo cauſa rei peccatoris examinatur. Sed quomodo poſſet arbitrari, quomodo poſſet ſententiam abſolutionis proferre, non cognita cauſa. Iudex. n. non poteſt procedere ſine cognitione cauſæ. Si ergo ſacerdos debet abſoluere, debet cognoſcere: ſed non poterit cognoſcere, maxime de occultis, niſi per propriam eius confeſſionem. Vides etiam quid ſit conſectarium ad uerba Chriſti, confeſſionem peccatoris eſſe neceſſariam: ut ſacerdos utatur poteſtate ſibi à Chriſto tradita. Ita quod ex collatione poteſtatis hic traditę ſacerdotibus, peccator tenetur ſe accuſare coram eis, uelut iudicibus & arbitris. ¶ Serpens qui eſt callidior Eua ſimiliter cunctis animantibus terræ, nititur ſe euoluere, ex tam patenti ratione. Cum enim negare nequeat, hic ſacramentum pœnitentię eſſe inſtitutum, textus enim eſt clarior, quã quod ab hæretico cauillari poſſit. Hoc tamen

Ioan. 20.

Pro confeſſione.

quærit

quærit diuerticulum, ut dicat bonam eſſe confeſſionem, & utilem ſacerdotis abſolutionem ex poteſtate hic ei tradita, ſed non eſſe præceptam confeſſionem, nec ſit præceptum recipiendi huiusmodi pœnitentiam & abſolutionem: quoniam etiam ſacramentum extremæ unctionis ſit inſtitutum à Chriſto, non tamen neceſſarium, ita homines ſacrilegi, pœnitentiæ ſacramentum non neceſſarium facere uolunt. ¶ At *illorum malicia ſic retundatur.* Nulla *poteſtas iudiciaria committitur, niſi alicui imponatur neceſſitas ſubmittendi ſe huic poteſtati, nam iudicium etiam redditur in inuitum.* Quomodo *enim poſſet aliquis eſſe iudex illius, in cuius uoluntate eſt ab illo iudicari uel non iudicari, loquimur de reo, non de actore.* Alioquin *poteſtas plus eſſet apud illum potentem ſubire iudicium, uel recuſantem, quàm apud iudicem, & hoc dicere, nullam prorſus habet rationem, cum iudicare non reſpiciat uoluntatem rei, ſed determinationem legis, æqui, & iuſti.* Et *omnino ſic dicere (ut faciũt diuerſarij) eſſet irridere ſacramentum pœnitentiæ & poteſtatem ſacerdotibus traditam.* Si *enim alicui reo diceretur.* Vis *iſtum eſſe iudicem in hac cauſa, & is reſpõderet uolo, ſed ferat iudicium ad uoluntatem meam.* At *hoc non potius eſſet irridere poteſtatem iudicis, quàm amplecti.* At *poteſtas iudiciaria eſt commiſſa ſacerdotibus.* Itaq; *erit aliquis ſubiectus huic iuriſdictioni, ne illudatur & irrideatur hæc cœleſtis poteſtas.* Et *talis ſubiectus eſt ipſe reus peccator.* Et *hanc rationem ſic fundatam in* Euangelio, *tangit* B. *Auguſtinus & recitat* Gratianus *de pœnitentia diſ. capite.* Agite. *Agi*

Improbatur ſolutio

Auguſti. Gratia.

te inquit pœnitentiam qualis agitur in eccleſia dei, ut pro uobis oret eccleſia, nemo dicat ſibi occulte ago, apud deum ago, nouit deus qui mihi ignoſcit, quæ in corde ago. Ergo ſine cauſa dictum eſt quæ ſolueris in terra, erunt ſoluta & in cœlo. Ergo ſine cauſa, claues datæ ſunt eccleſiæ dei, fruſtramus Euangelium dei, fruſtramus uerbum Chriſti, Si promitteremus uobis quod ille negat, nonne uos decipimus. Vide hæreticos uelle fruſtrari Euangelium & uerbum Chriſti, quando remiſſionem peccatorum ſine arbitrio ſacerdotis, & confeſſionem oris, extra neceſſitatis articulum hominibus promittunt, Conſentit huic rationi B. Gregorius, Superni iudicij principatum ſacerdotibus commiſſum, ut uice dei quibuſdam peccata relaxent, alijs uero retineant.

Grego.

Alia ratio pro confeſſione.

¶ Porrò ex Euangelio iam nouit, poteſtatem abſoluendi ſacerdotibus conceſſam à deo, & ſacramentum pœnitentiæ uelut efficax remedium contra peccata inſtitutum. Cum autem per peccatum, gratiam amiſerit, quare non teneretur ad eam recuperandam, iudicij ſacerdotalis ſeueritatem ſubire, cum teneatur ſe diligere, & gratiam dei habere. Et hæc eſt cauſa, cur deus ſolum oſtendit iudices à ſe conſtitutos, uelut medicos, & tamen non præceperit infirmis ut medicos adeant. Eo ipſo enim quãdo eſt aliquis infirmus, non oportet huic præcipere, ut medicum adeat, ſed ſatiſerit oſtendere medicum efficaciter ſanantem quàm rationem tangit B. Bernardus exactius, ad quem diligentem lectorẽ remittimus. ¶ Et ratione tali confirmo. Ante omne ius humanum ſuper confeſſione emanatum, confeſſio fuit introducta. Itaq;

Bernar.

Hugo.

Alia ratio

non poterit dici introducta iure humano, per pontifices & pſychi tyrannos, Nam quocunque iure humano ſuper confeſſione emanato, ex dicendis inferius patebit: confeſſionem: fuiſſe antiquiorem. Si enim aſſumis eam deſcendere ex conſtitutione cõcilij Lateranẽ. omnis utriusque ſexus de pœni. & remiſſ. ſicut ſtulte credidit Oecolampus: falleris mirum in modum: Cum & Petrus lõgobardus, uulgo magiſter ſententiarum dictus cũ Gratiano authore decreti antiquiores illo concilio, determinauerit cõfeſſionem oris neceſſario faciendam ſacerdoti. Nam concilium illud ſub Innocen. iij. fuit currente anno domini. M.cc.x. cũ iã uterque ante. L. ferme annos obijſſet. Taceo de reliquis doctoribus eccleſiæ, qui. D. & Dccc. annos illud concilium præceſſere: quos inferius euocabimus. Neque poterit hæreticus quantumcunque proteruus citare conſtitutionem humanam in qua primo cõfeſſio fuerit orta. Quare neceſſario refert ad inſtitutionem Chriſti per apoſtolos ſuos eccleſiæ traditum: non enim te poterit confugium iſtud defendere: quod paulatim homines eſſent ad confitendum inducti, non enim ẽ ueriſimile, aliquid tam difficile (ſicut eſt confeſſio clancularia) hominibus fuiſſe de nouo iniunctum, quod non fuiſſet relatum in ſcripturam, & cum maxima deliberatione. Et indubie inuenti fuiſſent qui ſe oppoſuiſſent: ſicut eccleſia experta eſt in cœlibatu clericorum, in approbatione fratrum mendicantium, ſicut Panutius reſtitit in concilio Nicæno: ubi aliqui uolebant præcipere, ne clerici epiſcopi &c. cum uxoribus dormirent, quas ante ordinationem acceperant. Non loquebantur tunc

Oecolampus longobardus. Gratianus

optia ſua ſio pro cõfeſſione.

Panutius.

Carlſtad. uxoratus ſacerdos — de ordinatis, an poſſent ducere uxores: ſicut mō Carlſtadius & ipſe hæreſiarcha cum quindecim annis, & ultra in ſacerdotio fuiſſet, propria authoritate uxorē duxit, nuptias publice celebrādo. Sic ergo cum nullum ius humanum poterit dari, à quo inceperit confeſſio relinquendum eſt ipſam incepiſſe iure diuino, Chriſto hoc ius eccleſiam & apoſtolos docente.

SVADETVR CONFESSIO EX FIgura ſacerdotij legalis: & poteſtas clauiū extollitur, ac in fine ex. ſ. Iacobo confeſſio probatur. Cap. x.

ROborantur propria, quia cum patribus omnia in figura contingebant: ſequitur ſacerdotium legale figuram fuiſſe ſacerdotij gratiæ, ut pluribus locis

1. Cor. 7. Pauli ad Heb. colligitur & .i. Cor. vij. at ſacerdos ueteris legis habebat iudicare inter lepram & non lepram corpoream, ſicut patet Leui. xiij. Homo in cuius cute or

Leui. 13. tus fuerit diuerſus color &c. adducetur ad Aaron ſacerdotem uel ad unum quemlibet filiorum eius: qui cū uiderit lepram &c. Et cap. ſequen. locutusq́; eſt dominus ad Moyſen dicens. Hic eſt ritus leproſi: quādo mūdandus eſt, adducetur ad ſacerdotē. Et confirmauit hoc

Deutr. 17 in Deutro. ca. xvij. Et confirmauit Chriſtus quoq; Mat

Matth. 8. the. viij. dicendo leproſo. uide nemini dixeris: ſed uade oſtende te ſacerdotibus: & offer munus tuum, quod præ

Luc. 17. cepit Moyſes in teſtimonium illis. Et Luc. xvij. decem leproſis ſanandis præcepit. Ite oſtendite uos ſacerdoti-

bus. Si ergo hęc erat poteſtas ſacerdotij legalis et erat figura poteſtatis, q̃ habituri erant ſacerdotes euangelici, quæ ergo erit huius figuræ ueritas niſi ſicut eſt ſpiritale ſacerdotium euangelium: ita & lepram iudicet, ſpiritalem, peccatum: leproſus ergo & immundus quiſq;, adducatur ad ſacerdotem: qui iudicet inter lepram & non lepram: hoc eſt, inter peccatum & non peccatum, inter obſtinatum & pœnitentem. Et ſignate aduertas mi lector formulam inductionis. Non enim ſic colligo, quaſi Chriſtus iſtis uerbis pręceperit confeſſionem. Ite & oſtendite uos ſacerdotibus: quoniam ſic ſerpens leuiatham ſtatim ſe excuteret hoc eſſe legale: & uerum eſſet, at energia inductionis noſtræ in eo figit pedem, quod ſacerdos legalis habuit iudicium lepræ corporeę: quare & ſacerdos euangelicus, qui eſt in ſpiritu (nam uetus lex eſt littera, noua eſt ſpiritus) habet iudicium lepræ ſpiritalis. ¶ Nonne ſtultus & ueſanus tibi uidebitur qui ianuam clauſam ſine clauibus ingredi uoluerit, & quomodo peccator regnũ cœleſte per peccata ſua, clauſum & ſeratum uult introire ſine clauibus: quod facere præſumit, quiſquis ſine ſacerdotum iudicio, qui claues pro eccleſia dei acceperũt. Nullus ergo fruſtretur claues eccleſiæ nullus aliunde intrare præſumat niſi ꝑ ianuam. Clauigero intendat: ab eo ingreſſum petat & aditum: nã beneuolus erit & clemens, quia hoc mãdatum habet à domino: ut petenti ſæpius dimittat: nã accedens Petrus ad Ieſum (quaſi iam Pontificij ſui futuri præſcius formulam inducij ei dare uoluit) dixit. Domine quoties in me peccabit frater meus, & dimittam ei:

Præoccupatio cauili Lutherani.

ſuaſio pro cõfeſſione

Matth. 18

uſq; ſepties (ecce cum interrogatione profert ſententiã) at iam audi clementis ſaluatoris reſponſum. Dicit illi Ieſus nõ dico tibi uſq; ſepties. ſed uſq; ſeptuageſies ſepties. Nullus abſoluit ſeipſum nullus ſibi reſerat ianuam, ſed clauiger. Et hoc alta mente reuoluat catholicus, maximam rem oportere eſſe poteſtatem clauium à Chriſto, tam ſæpe promiſſam, & dein exhibitam. Nam primo Matth. xvi. promittit Petro. Ieſus dixit Petro. Ego dico tibi, quia tu es Petrus: & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam: & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam: & tibi dabo claues regni cœlorũ, & quodcunq; ligaueris ſuper terram: erit ligatum, & in cœlis, & quodcunq; ſolueris ſuper terram: erit ſolutũ & in cœlis. Altius repete, qua atteſtatione uerborum ei claues promiſit: quia ego tibi dico. Ego, quem confeſſus es filium dei uiui, qui ſum uia ueritas & uita. Ego qui mentiri neſcio dico tibi. Ego dico, cuius dicere eſt facere, cuius uerbo cœli firmati ſunt: non dubita, & hoc me facturum, & poteſtatem tuam firmaturum, cœlum eccleſiæ. Non timeas hæreticos, nihil terreare à ſchyſmaticis, non concidas à tyrannis: portæ inferi non præualebunt aduerſus eccleſiam meã. Et pro tuitione pro nobilitate, & domnio illius, dabo tibi claues regni cœlorum: forte ignoras quantum donum tibi pollicear, & q̃ magnum & præſtabile. Ego qui talia tibi conferã, dignitatem earum tibi exponam: non ſunt claues ſolũ ſcientiæ, de quibus dixi Iudæis, ue uobis legiſperitis, qui tuliſtis clauem ſcientiæ ipſi non introiſtis Luc. xi. ſed huiuſmodi ſunt claues quibus poteris ligare & ſol

[Margin notes: ptãs claui um. — Matth. 16. — Pũderatio uerborum — Luc. 11.]

uere in terris: quæ erunt ligata & ſoluta in cœlis: liga
bis tu & ſucceſſores tui, & ſolues in terra iudicando.
Et ego in cœlo iudicium ueſtrum approbabo. Non po-
terit non magna eſſe clauium poteſtas, quæ tanto pon-
dere uerborum promittitur. Et quod augeat admiratio
nem poteſtatem clauium ſecundo promittit omnibus di
ſcipulis Matth. xviij. Amen dico uobis quęcunque alliga-
ueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo: quęcunque
ſolueritis ſuper terrā erunt ſoluta & in cœlo. Non par
ua res eſt iſta poteſtas clauium toties promiſſa. Et quod
tertio Ioannes meminit hanc poteſtatem apoſtolis fuiſ
ſe datam ipſo die dominicæ reſurrectionis glorioſe, &
expēde qua maieſtate has claues eis dederit. quia nar
rat ſacra anima. Inſufflauit & dixit eis. Accipite ſpiri
tum ſanctum. quorū remiſeritis peccata, remittuntur eis:
& quorum retinueritis retenta ſunt. Non enim ſimpli-
ci uerbo eis hanc dedit poteſtatem, ſed ut eius monſtra
ret excellentiam, ſpiritu oris ſui, eam dedit, nam in ſuf-
flauit in eos. Et non ſimpliciter inſufflauit, quia ſpiritus
ubi uult ſpirat, ideo dedit eis ſpiritum ſanctum: acſi di-
ceret, daturus uobis tam amplam poteſtatem, prius ſpi-
ritum ſanctum do uobis, ut ſciatis neminē digne hac uti
poſſe poteſtate, ꝗ̄ qui ſpiritum ſanctum habeat. quis er
go catholicorum arbitrabitur, tam fruſtratoriam eſſe &
eluſibilem poteſtatem clauium, tanta ſolēnitate à Chri
ſto promiſſam & collatam, ut peccator non cogatur ſe ei
ſubijcere, ſed per confeſſionem mentalem poſſit reconci-
liari deo, & expiare peccatum. Iam enim ex mille uix
unus ſacramentum pœnitentiæ à ſacerdote recipiet, ſi

Matth. 18

Ioan. 20.

abſq́ʒ delicto confeſſionem auricularẽ prætérite poterit.

Iacob. 5. ¶ Poſtremo. ſ. Iacobus ſatis indicat confeſſionis neceſſitatem ca. v. Confitemini alterutrum peccata ueſtra, & orate pro inuicem, ut ſaluemini, ubi primo decernit confitendum, dein docet quomodo confeſſus & cui confeſſio ſit debeant ſe gerere: quia debent pro inuicem orare. ſicut adhuc prudentes confeſſionis auditores ſolent dicere. Oremus pro inuicem: & deuoti confeſſores ſolẽt in & iam orationibus priuatis facere memoriam omnium eorum, qui ipſis confeſſi ſunt. Nec euades dicendo

Euaſio Lutheri. apoſt olum loqui de fraterna confeſſione, qua quis proximo etiam Layco fatetur errata ſua: quia loquitur de confeſſione, & bene dicuntur alterutrum confiteri, quando Chriſtianus Laycus confitetur Chriſtiano ſacerdoti quia determinatio perſonæ alibi colligitur, quod ſolis ſacerdotibus hæc poteſtas ſit collata, Ob q̃ rem Chriſtus cum prius apoſtolis in cœna (ut eſt cõis ſententia) feciſſet ſacerdotes, tunc in die reſurrectionis dedit apoſtolis claues. Suadetur uerbum Iacobi eſſe præceptiuũ: quia ea quæ eodem contextu promulgantur ſimiliter obligant. At ſ. Iacobus præceptiue promulgat extremam unctionem, & eidem mox adiungit confeſſionem, quare & illam uidetur præcipere, prẽmiſit enim infirmatur, quis inter uos, inducat presbyteros eccleſiæ: & orent ſuper eum, ungentes eũ oleo in nomine domini. Et oratio fidei ſaluabit infirmum & alleuiabit eum dominus. & ſi in peccatis ſit, remittentur ei mox ſubiunxit. Con

Iacob. 5. fitemini alterutrum &c. Non dico. ſ. Iacobũ inſtituiſſe confeſſionem. Aut quod ſacramentum pœnitentię inſti-

tuerit: quia omnia ſunt inſtituta à Chriſto, à quo habent efficaciam, ſed uolo. ſ. Iacobum fuiſſe praeconem, & promulgatorem amborum ſacramentorum in iſto capite. qui uoluerit illam rationem uidere extenſiorem, legat librũ eruditiſſimum ſereniſſimi Angliæ regis Henrici. viij. fidei catholicæ defenſoris (eum enim titulum à ſed. apoſt. promeruit catholicam ueritatem, tam docte, & ſtrennue contra perfidiam Lutheranam defendẽdo) in apologia ſacramentorum eccleſiæ contra Lutherũ. Vbi graphicę quoq; Chriſtianiſſimus princeps. ſ. Iacobi epiſtolam uindicat iniuria: quando hæc dentata beſtia non timuit ſcribere, hác epiſtolã: nõ eſſe dignã apoſtolico ſpiritu. At quid non audet apoſtaticus ſpiritus. Henricus rex angliæ. Lutheri inſania.

QVIA LVTHER SIBI CONTRA dicit ſępius et ſecum pugnat de confeſſione: ideo eius doctrina conuincit erronea. Cap. xi.

Efficax dictorum ratio ex eo ſumitur, quod in eccleſia ſemper fuit peccatorum confeſſio, quamuis Lutherani contrarium mentiantur: quod iam plurimis probabimus. Modo prius hoc oſtendamus, nullum catholicum in hac parte ſicut & in alijs debere moueri doctrina Lutherana: quod homo ſit tam futilis, tam inconſtans, & leuis, qui non modo ueritati catholicæ, ſed etiam ſibi ipſi repugnet, quoniam falſum, & uero, & falſo repugnat: & omne regnum in ſe diuiſum deſolabitur. Nam confeſſione neceſſario ſacerdoti faciendam aſſeruit Luther concluſ. vij. de indulgentijs. Nulli pror In incõſtãtiã. Lutheri. Matth. 12

ſus remittit deus culpam: quin ſimul eũ ſubijciat in omnibus humiliatum ſacerdoti ſuo uicario, hanc declarando plura inducit, licet habeat eam tam compertum, ut non ægeat diſputatione, aut probatione, tamen oſtendit id quod etiam concluſione. vi. dixerat, deum non remittere culpam: niſi prior ſit remiſſio ſacerdotis, ſaltem in uoto ſicut clare ſonat textus. quodcunq; ligaueris &c.

Ioan. 20. Ecce hic fatetur remiſſionem ſacerdotem neceſſariã probari ex claro textu euangelij Et præcedenti concluſione

Lucæ. 1. allegat illud Chriſti, qui uos ſpernit me ſpernit. Et inferius, laudat hanc dulciſſimam poteſtatem, de qua ſummas gratias ex immo cordis agere debemus deo, qui talem dedit poteſtatem hominibus, quæ eſt unica conſolatio peccatorum & infœlicium conſcientiarum. Et late ibi extendit poteſtatem clauium, quomodo poſſit in culpam, etiam plus q̃ catholici doceant. Et concluſione. xx. allegans illud. Quodcunq; ſolueris ſuper terram, ſolutum erit & in cœlis ſubdit. quia per hoc deus uult homines ſubijci ſacerdoti: quod nõ fieret, niſi deum approbare facta ſacerdotis ſciremus. ¶ Dicis forſan, hæc ſcripſit Luther quando ſub obedientia Romana extitit: modo autem libertatem aſſerens, ſecus ſentit. Oſtendamus Lutherum illud idem ſenſiſſe, quãdo ſtetit ſub obedientia diaboli, et diuiſit inconſutilem tunicam domini: quando iam impio ore aliam ſtatuit eccleſiam Papæ, & Chriſti. Immo quando iam appellabat Papam Antichriſtum, in libro de captiuitate Babylonica: ubi inter alias inſanias, multa latrat contra hoc ſacrum pœnitentiæ ſacramentum: tamen fatetur confeſſionem occultam,

[Margin: Luther quõ ubicõ tradicit. — inLutheri]

quæ modo celebratur, eſſe neceſſariam: nec uellet eā nō eſſe: ſed gaudet eam eſſe in eccleſia Chriſti, tamen pulchre ſibi contradicens negat eam probari poſſe ex ſcriptura: cum tamen prius dixerit clarū eſſe textum. Quodcunq; ligaueris &c. Sic pulchre immemor eorum quæ prius ſcripſerat: nouiſſime in una declaratione uulgari de communione ſub utraq; ſpecie, primo non uult alicui præcipi confeſſionem: quia ad omne quod ſit catholicum & Chriſtianum, non debeat dari præceptum, diffinit non libenter confitentem, longe debere recedere à confeſſione illa uocali: ſed calcatis legibus Papæ Cæſaris, principum & diaboli: ſit contentus in confeſſione mentali. Neq; neceſſariam uult eſſe confeſſionem uocalem ante ſumptione ſacramenti euchariſtię, licet eam conſulat. Vides iam quantum malitia fecerit, excidere Lutherum à ueritate: qui primo dixit deū non remittere, niſi prior ſit remiſſio ſacerdotis uult ſufficere confeſſionem mentalem deo, ſine remiſſione ſacerdotis: qui prius dixit confeſſionem probari ex claro textu euangelij q; ſit neceſſaria: iam negat eam probari ex ſcriptura. Qui prius dixit Papam audiendum & prælatos ex iuſſu dominico. Quis uos audit, me audit: iam mandat leges Cęſaris calcari pedibus cum legibus Papę & diaboli. Qui prius dixit, deum uelle ſubijci ſacerdoti: iam illud negat deū uelle: quæ cūm maxime inuicem pugnent, & toto cœlo diſſideant, unusquisq; uir bonus & integer, facile deprehendet falſam, mendicacem, erroneam ac deceptoriā eſſe Lutheri doctrinam: quæ ſeipſam interimat ac corrūpat, ueritatem lacerat, ſanctam fidem ledat. Ob hác

Luther ſibi contradicit.

Contradictionem Lutherum

Parrhiſię. cauſam iuſte alma Parrhiſien. Theologica damnauit in fra ſcriptas Lutheri propoſitiones quas cum eorum cen ſura ſubijciemus.

¶ Confeſſio illa quæ nunc agitur occulte in aurem, nullo poteſt iure diuino probari: nec ita fiebat primitus.

¶ Huius propoſitionis prima pars ex falſa & ex ignorantia iuris diuini aſſerta: ſecunda eſt temerarie poſita.

¶ Spiritualis defectus eſt ſoli deo aperiendus ſi oportet confiteri occulta cordis: tantum ea quæ ſunt pleni conſenſus in opus, homines debent confiteri.

¶ Peccata contra duo ultima præcepta decalogi commiſſa ſunt prorſus à confeſſione ſecludenda.

¶ Quælibet harum trium propoſitionum eſt in fide erronea: & impie confeſſionem dimidians.

¶ Vide Parrhiſien. iuris diuini & humani ſcientiſſimi, qui per Lutherum & me in arbitros diſputationis ipſi cę electi fuerunt, hác doctam de Lutheranis erroribus de confeſſione dederunt ſententiam. Et cum teſtis uacillans fidem dictis ſuis adimat: per repugnātia dicta Lutheri nulla credulitas doctrinę ſuę ãplius eſt adhibēda.

DE VSV CONFESSIONIS SECRETE. LIBER. II.

Confeſſionem clancularíam fuiſſe in eccleſia apoſtolorum & martyrum probatur ex Luca Clemente & Tertuliano. Cap. I.

Ege diuina cautum eſſe oſtendimus de confeſſione:ueritatem autem catholicā aſſerentes, in præſentia oſtendamus confeſſionem illam occultam ſemper fuiſſe in uſu:& hinc ordiamur, quemadmodum baptiſmus ſaluatoris, præuium habuit baptiſma Ioannis, quod nō erat ſacramentum, nec remittebat peccata, ſed erat quædam proteſtatio credendi in Chriſtū uenturum, & opera pœnitentiæ faciendi. Sic & confeſſio ad ſacramentum pœnitentiæ pertinens, ſuum habuit apud Ioannem præambulum:nam & baptiʒati ab eo, confitebantur peccata ſua:licet nec baptiſmus, nec confeſſio fuerint ſacramenta. Nam ita teſtatur Matth. Tūc exibat ad eum Hieroſolyma & omnis Iudæa, et omnis regio circa Iordanem & baptiʒabantur ab eo in Iordane, confitentes peccata ſua. Idē teſtatur Marcus cap. i. eiſdem quaſi uerbis. Et quod futuræ in eccleſia confeſſionis preambulum fuerit Beda ibidem teſtatur. Exemplum confitendi peccata, & meliorem uitam promittendi datum eis qui baptiſma accipere deſiderāt, ſicut etiam predicante Paulo in Epheſo multi credentium ueniebant:confitentes & annunciantes actus ſuos quatenus abdicata uita ueteri, renouari mereantur in Chriſto. Matth. 3. Marc. I. Beda. Actu. 19.

¶ Clarius hoc proſequitur Chryſoſto. Homilia. x. ſuper Matth. Tempus quidem cōfeſſionis incumbit his quoq; qui baptiſma conſecuti ſunt: alijs quidem, ut poſt patiētia criminum uulnera pœnitentia interueniente curentur: & ad ſacra myſteria redire mereantur: alijs uero ut eam q̄ poſt lauacrum cœleſte cōceperant maculam di- Chryſo.

luentes, ad dominicam menſam, munda iam conſcientia, ſecuraq́; conueniant. Abſiſtamus igitur ab hac fluida, diſſolutaq́; uita nequeunt enim omnino: nequeunt aliquando in unum & confeſſionis lachrymæ & corporis conuenire delicia: & hęc uos doceat. B. Ioannes, Et eã confeſſionem fuiſſe in uſu tempore apoſtolorum probat, Beda id quod ſupra Beda de Paulo dixit, & Lucas renarrat Actu. xix. multiq́; credentium ueniebant confitentes et annunciantes actus ſuos. At quia adhuc pertinaciter reſiſtis, quia uel de confeſſione quæ deo fit, uel de confeſſione publica illa ueniant intelligenda. Oſtẽdamus alienam fore à uero, & à diabolicis hominibus confictum eſſe hanc prodigioſam confeſſionis torſionem: ſed in primitiua eccleſia, tempore martyrum, poſtea confeſſorũ, hanc fuiſſe clancularium confeſſionem, q̃ auricularem nominitant. ¶ Et primo prodeat Clemens. ſ. Petri diſci- Clemens. pulus, & martyrum ductor ac doctor confeſſionem auricularem in ipſis initijs fuiſſe: his uerbis teſtatur. Quod ſi forte in alicuius cor uel liuor, uel infidelitas, uel aliquod malum, ex his quæ ſupra commemorauimus, latenter irrepſerit, non erubeſcat, qui animæ ſuæ curam gerit confiteri hęc ei qui præeſt: ut ab ipſo per uerbum, & conſilium ſalubre curetur: quo poſſit fide integra et bonis operibus pœnas ęterni ignis euadere: & ad perpetuæ uitę præmia peruenire. Et iterum. Quod in nauigatione pelagi humanæ uitæ ferendi ſunt, uomitus et ſuccuſſationes & agitationes: cum ex confeſſione peccatorum, & reiectione criminum, uelut male congregati, in uiſceribus fellis eiectio faciẽda eſt, & abijciẽda pror

ſus à corde intrinſecus latens amaritudo peccati. Si qua
forte ex deſiderijs iniqua, uelut ex cibis noxijs congre-
gata eſt: q̄ utiq; cum euomuerit quis & abiecerit, ingē-
tis ægritudinis liberabitur morbo: ſi tamen poſt uomi-
tum, quę ad ſanitatem pertinent: ſumat. Pondera ſtudio Ponderan
ſe lector: ſanctum martyrē non loqui de confeſſione: quę tur uerba
ſit deo: nā iubet confiteri ei qui præeſt: ut ab ipſo uer- Clementis
bo & conſilio curetur. Verbo abſolutionis per clauem
poteſtatis. Conſilio doctrinæ per clauem ſcientiæ. Et
quod ſit neceſſaria, liquet ex addito: quia per confeſſio-
nem euadit ignem ęternum: & uenit ad præmia æter-
na. Et quod ſubdit prorſus abijciendam à corde ama-
ritudinem peccati per confeſſionem peccatorū. Nec po-
tes diuinari eam fuiſſe publicam: quoniam cū hic agat
de occultis peccatis, quę cogitatione latent & latenter
irrepunt. Non autem uidetur rationabile, unq̄ fuiſſe tā
duram & auſteram apud Chriſtianos legem: ut publi-
ce coram omni populo, quis latentia & ſoli deo cogni-
ta peccata proderet: & ſe infamaret: cum uix obtinet
Chriſtiana lex, ut uni in ſecreto ſub arctiſſimo ſilentij Hæretici.
ſigillo: occulta pandantur. Immo hæretici, *cum quibus*
nobis iam bellum eſt, nolunt eccleſiam poſſe præcipe-
re: ut ore quis confiteatur latentia cordis peccata. Nam
qđ non exegerit publicam confeſſionem eccleſia in oc- Chryſo.
cultis: liquet ex uerbis Chryſo. ſuper epiſtola ab Heb. Et de pœ
Non dico tibi, *ut te prodas in publicum, neq; apud ali-* ni. homli.
os accuſes: uti in ſequentibus plura de his uerbis Chry- 31. & 41
ſoſto. deo uolente dicturi ſumus. At dicis itinerariū, *ſeu* Apocry-
recognitiones Clementis *& alio titulo eius circumlata:* pha.

apocrypha ſunt, non idonea tantam rem affirmare. Nō diluitur hoc pacto inductio, quoniam non ideo aliquid eſt falſum, quia apocryphum: & ſi apocrypha non ue-
Iudas tad. niunt citanda, cur Iudas apoſtolus teſtimonium citauit
Hierony. ex apocrypho libro Enoch, ut recte colligit. ſ. Hierony. pro defenſione. ſ. Pauli ſuper epiſtola ad Titum. Adde quod uerba illa quæ feruntur eſſe Clementis, aduerſariorum etiam iudicio uera ſunt. Itaq; ex datis propoſitum noſtrum inferimus: nam Oecolampus ait de illis.
Oecolāp. Hęc quidem apocrypha habentur uera tamen, & quæ antiquam conſuetudinem probant. ¶ At ne ueritati ſuū credant hæretici deeſſe patrocinium, & leuibus eam inniti ariſtis: Tertullia. euocemus, proximo tempore poſt
Tertulia. apoſtolos, inter martyres uiuentem, magiſtrum à. ſ. Cy-
Cypria. priano, ut Hierony. teſtatur, appellatum. Qui libro de
Hierony. pœnitentia, ubi primū dixerat de quibus peccatis eſſet agenda pœnitentia, carnalibus. ſ. & ſpiritalibus. Et qa non facti ſolum, uerum & uoluntatis delicta uitanda, et pœnitentia purganda eſſe. Pręſtituerat etiam pœnitentiam eſſe tabulam ſecundam poſt naufragium, id quod
Hierony. etiam Hierony. dixit poſterius, licet Luther magna im-
Tertulia. pietate neget: ſubiungit Tertullia. Tantum releuat confeſſio delictorum, quantum diſſimulatio exaggerat. Cōfeſſio enim ſatiſfactionis conſilium eſt, diſſimulatio contumaciæ. Huius igitur pœnitentiæ ſecundæ & unius: quanto in alto negotium eſt, tāto operoſior probatio, ut non ſola conſcientia proferatur, ſed aliquo etiā actu adminiſtretur. Is actus qui magis græco uocabulo exprimitur, & frequentatur ex homologiſis eſt, qua delictū

noſtrum

noſtrum domino confitemur: non quidem ut ignaro, ſed quatenus ſatisfactio confeſſione diſponitur, confeſſione pœnitentia naſcitur: pœnitentia deus mitigatur: Itaq; exhomologeſis proſternendi & humiliandi hominis diſciplina eſt conuerſationem iniūgens miſericordię illicē. Quid clarius poterit is dicere pro confeſſione oris ante M.ccc. annos: quia delictum non ſolum conſcientia proferatur, hoc etenim eſſet confiteri deo mente: ſed aliquo actu adminiſtratur, & illum actum Græce exprimit, quia ἐξομολόγησις *Latinis eſt confeſſio. Et quibus fieri debeat, ut putà ſacerdotibus, poſtea explicat cum inquit: plerunq; uero ieiunijs preces alere, ingemiſcere, lachrymari, & mugire dies noctesq; ad dominum deum tuum, presbyteris aduolui, & aris dei ad geniculari, omnibus fratribus legationes deprecationis ſuæ iniungere. Ecce ſacerdotibus aduolui debet. Sed dicit* B. Rhenanus, *Tertulia. nihil locutum de clancularia confeſſione, quæ pœnitus id temporis ignorabatur. Quod ultimum falſiſſimum eſſe iam pluribus oſtendemus: tamen Tertulia. quoq; de clancularia confeſſione locutum ex eo liquet quod ſequitur, plerosq; tamen hoc opus & publicationem ſui aut ſuffugere, aut de die in diem differre præſumo pudoris magis memores, q̄ ſalutis: uelut illi qui in partibus uerecundioribus corporis contracta uexatione, conſcientiam medentium uitant: & ita cum erubeſcentia ſua pereunt. Intollerandum ſcilicet pudori, domino offenſo ſatisfacere; ſaluti prodactæ reformari. Ne tu uerecundia bonus, ad delinquendum expandens frontem, ad deprecandum uero ſubducens. Hic cō*

B. Rhenanus.

feſſionem de qua loquitur neceſſariã eſſe affirmat: quia
Nunq̃ oc- non confitẽtes cum erubeſcentia ſua pereunt. Et cum ſu
culta pec- perius ab initio dixerit peccata ſpiritalia, & ea quæ ſo
cata publi la uoluntate commiſſa ſunt, fore confitenda: quis modo
ce confite poterit, ita deſipere, ut tam in humana ac dura fuerit
bantur. primitiua eccleſia, ut præceperit occultorum delictorũ
publicam confeſſionem: quo ſe quis coram toto populo
diffamaret, taceo de periculis & damnis inde proue-
nientibus. Plura ſunt occulta delicta, quæ ſi publicarẽ-
tur, quot odia cædes, diſcordiæ & alia mala ſequeren-
tur. Ideo etiã apertius poſtea oſtendit debere fieri cõ-
Tertulia. feſſionem homini, & non occultandum peccatum. Gran
de planè emolumentum uerecundiæ, occultatio delicti
pollicetur (loquitur ergo de occultis) uidelicet ſi quid hu
manæ noticiæ ſubduxerimus, proinde & deum cæla-
bimus. Adeo ne exiſtimatio hominum & dei conſciẽtia
comparantur. Adhortando itaq; ad pœnitentiã poſt mul
ta inquit. Igitur cum ſcias aduerſus gehennam, poſt pri
ma illa intinctionis dominicę monimenta (ideſt baptiſ-
mũ. Sic enim ipſe & .ſ. Cypria. baptiſmũ nominare ſo
Cypria. lent) eſſe adhuc in exhomologeſi ſecunda ſubſidia, cur
ſalutem tuam deſeris? cur ceſſas aggredi, quod ſcias me
deri tibi? uide quàm neceſſariam faciat pœnitentiam: ut
qui eam relinquat ſalutem ſuam deſerat. Cum contra
lutum lutulentum aſſerat, conſilij eſſe pœnitentiam ſicut
Tertulia. uirginitatem non pręcepti. ¶ Meminit præterea con-
feſſionis, lib. ij. aduerſus Marcionem: ubi cum de pœni-
tentia dei dixiſſet, quod ſimplicem conuerſionem ſenten
tię prioris indicet: quia & ſic pœnitentiæ nomen, non

ex delicti confeſſione: ſed ex animi de mutatione compoſitum eſt (loquitur de μετάνοιος) affert exemplũ. Adæ ad pœnitentiam uocati, & infra. Interrogat deus quaſi incertus, & ut hic libri arbitrij improbans hominem in cauſa, aut negationis: aut ut confeſſionis, ei daret locum ſponte negandi delicti, & hoc nomine grauandi: atq; ita conderentur nobis exempla confitendorum potius delictorum: q̃ negandorum, ut iam tunc initiaretur, euangelica doctrina. Ex ore tuo coniuſtificaberis, et ex ore tuo damnaberis, uir hic omnium iudicio uetuſtiſſimus uult euangelicæ eſſe doctrinæ confeſſionem ex ore cuius figura & forma in Adam præceſſerit: illã autem non potuit eſſe ſolum generalẽ: quoniã huiuſmodi etiã fuit in lege Moſaica, quare indubitate loquitur de confeſſione quæ ſacerdoti fit, ſicut & in libro de pœnitentia. At forte Tertulia. non eſt tibi ſatis grauis author, qđ inuidia & contumelijs clericorum Roma. eccleſiæ, ad Montani peruerſa dogmata declinauit; ut author eſt Hierony. lib. de uiris illuſtribus. At ſiue hæc de pœnitentia ante hæreſim aut poſterius ſcripſerit parum refert. Nam hoc in omnem euentum euincitur, confeſſionẽ clancularian non fuiſſe incognitam in primitiua eccleſia tempore martyrum, cuius Tertulia. uelut neceſſariæ meminit, non ſolum ut conſulte, quod diuerſarij nunquã uitabunt, niſi aſtruant confeſſionem occultorum peccatorum publicam fuiſſe tunc neceſſeriam: quod non dicẽt, opinor, quoniam cum pontifices, qui clanculariam induxerunt confeſſionem eorum opinione, animarum faciũt tyrannos: ſanctos martyres qui publicam de occultis &

Tertulia. lapſus.
Hierony.

ſolum cogitatis peccatis exegiſſent confeſſionem, decies tyrannos facerent.

CONFESSIONEM AVRICVLA*rem faciendā ſacerdoti ex Origene proba tur euidentiſſime.* Cap. ii.

PErgamus plura afferre teſtimonia, hanc confeſſionis rationem fuiſſe in primitiua eccleſia: & accedat Origenes eccleſiarum poſt apoſtolos magiſter, ut ait Hierony. inter martyres uiuens, & ipſe martyris leonidis filius: & clara uoce nobis pronunciet, confeſſionē illam occultam, uocalem quæ ſacerdoti fit, fuiſſe temporibus ſuis in uſu. Nam Homilia. ÿ. ſuper leuitico (Homiliæ enim iſtæ Origenis ſunt non Cyrilli, ſub cuius tamē nomine Iodocus Clichtoneus fecit excudi) ponit ſeptem remiſſiones peccatorum: quarum ultima eſt, licet dura, & laborioſa, per pœnitentiam remiſſio peccatorum cū lauat peccator in lachrymis ſtratum ſuū, & fiunt ei lachrymæ ſuæ panis die ac nocte: & cum non erubeſcit ſacerdoti domini indicare peccatum ſuum: & quærere medicinam ſecundum eum, qui ait, Dixi pronunciabo aduerſum me iniuſtitiam meam domino: & tu remiſiſti impietatem cordis mei. Expende magnum eccleſiæ primitiuæ doctorem, inter remiſſiones & ſatisfactiones peccatorum eum connumerare pœnitentiā: inter cuius officia & hoc deſcribit: ut quis uicta uerecundia peccatum ſuum indicet ſacerdoti, & quærat ab eo medicinam. Loquitur ergo expreſſe de confeſſione uocali, quę fit ſacer

Orige. Hierony.

Pſal. 31.

dotiter non de generali, nam quæ uerecundia eſſet in generali confeſſione, aut publicorum delictorum. Itaq; de illa priuata & clancularia loquitur confeſſione. quæ Eraſmus Roterodamus ad hūc locum affert: nos ſuo loco confutabimus. ¶ Et quia hoſtes habemus temerarios & præſumptuoſos: qui uerbis ſacræ ſcripturæ uim inferunt: & ſententijs patrum facile illudunt, ne quis ſiniſtre hūc locum torqueat: apertiora Origenis teſtimonia adferamus, quę nullis adulterinis gloſſematibus cōſpurcentur ubi memoriæ ſuccedit, quod ſequenti Homilia inquit. Etenim omni genere pronuncianda ſunt, & in publicum proferenda cuncta quæ egerimus. Si quid in occulto gerimus, ſi quid in ſermone ſolo, uel etiam intra ſecreta cogitationum commiſimus, cuncta neceſſe eſt publicari: cuncta proferri. Si in hac uita dixit de accuſatione diaboli, ſubdit. Et poſtq̄ præueniamus eum: & ipſi noſtri accuſatores ſimus, nequitiam diaboli noſtri inimici effugimus: Sic enim et alibi propheta dicit, dic tu iniquitates tuas prior ut iuſtificeris, nōne euidenter myſterium qđ tractamus oſtendit. At forte et hic locus Theonino dente arroderetur: uolumus omnino aduerſarij ſilētium imponere, ut ne hiſcere quidem contra poſſint, adducimus Origenis Homiliā. ij. ſuper pſal. xxxvij. Domine ne in furore &c. Super quo Homeliam etiam primā lib. i. ſuperius citauimus. Inquit autē inter alia ſic. Quoniam iniquitatem meā pronuntio. Pronuntiationem iniquitatis: ideſt confeſſionem peccati frequenter diximus. Vide ergo quid edocet nos ſcriptura diuina: quia oportet peccatum non celare intrinſecus: fortaſſis enim, ſicut

Orige.

Orige.

ij, qui habent intus incluſam æſcam indigeſtam, aut humoris uel phlegmatis ſtomacho grauiter imminentia: ſi uomuerint releuantur. Ita etiam hi qui peccauerunt, ſi quidem occultant, & retinent intra ſe peccatum, intrinſecus urgentur & propemodum ſuffocantur à phlegmate, uel humore peccati. Si autem ipſe ſui accuſator fiat, dum accuſat ſeipſum & confitetur: ſimul euomit delictum, atq; omnem morbi digerit cauſam. Tantummodo circunſpice diligentius, cui debeas confiteri peccatum tuum: proba prius medicum, cui debeas languoris cauſam exponere: qui ſciat infirmari cum infirmante, flere cum flente, qui condolendi & compatiendi nouerit diſciplinam: ut ita demum ſi quid ille dixerit: qui ſe prius eruditum medicum oſtenderit, & miſericordem, ſi quid conſilij dederit facias: & ſequaris ſi intellexerit et præuiderit talem eſſe languorem tuum, qui in conuentu totius eccleſiæ exponi debeat, & curari: ex quo fortaſſis & cæteri ædificari poterunt, & tu ipſe facile ſanari: multa hoc deliberatione, & ſatis periti medici illius conſilio procurandum eſt. Quid modo aduerſariorum turba, contra mutire audet. Primo hic uetuſtiſſimus doctor inter martyres uiuens ante ános. Mccc. nos doceat quia oporteat nos confiteri, & non cœlare peccatum intrinſecus, deinde, ne credas ſufficere cófiteri deo: aſſerit peritum deligi debere medicum, cui cauſas languoris exponat. Itaq; in dubie hominem innuit, cui cófitearis. Et ne per generalem euadas confeſſionem, explicat cauſam languoris, ita explicandam, ut ille conſiliú afferre poſſit quid faciendum, an toti eccleſię proponendum: quod

Ponderantur uerba Orige.

 144

in ipſa generalitate deprehendere non poſſet, quantum cunq; prudens animę iudex. Et qui Tertulia. *& alios eo uolunt cum* Cypria. *torquere, ut ſolum de publica loquantur confeſſione, hic aperte mendacij conuincuntur, quoniā* Origenes *uerax & antiquiſſimus teſtis, hic nos certiores reddit: illum primo clam confiteri: & ſi ita uiſum fuerit conſilio ſacerdotis, multa cum deliberatione, in conuentu totius eccleſię exponat, quia hanc publicā confeſſionem, non exigebant niſi grauiſſima crimina.* Itaq; *hunc unum grauiſſimum teſtem, à nullo catholico hac parte reprehenſum uel notatum, opponamus Luthero* Carlſtadio, Melanthoni, Oecolampo, *Ægrano, & quotquot fuerint, male de confeſſione clanculari ſentientibus, ac temere negantibus eam fuiſſe in primitiua eccleſia martyrum.* Cū *hic martyris filius, non ſemel quoq; ad martyrium paratus pleniſſimam de illa confeſſione faciat fidem.* Et *ne dubitari poſſit de libro(nam et hac utuntur aſtutia hęretici, ut ſi liber quiſpiam citatus fuerit, qui eis aduerſetur, mox ei authorem adimunt: quod iam in* Dionyſio, Augu. et Hierony. *ſępe fecerunt)* R*uffinus ad* Apronium *has* Homilias *interpretatus eſt, ut indubie conſtet eas* Origenis *fore.* Non *opus eſt alios* Origenis *locos adducere, ubi & confeſſionem oris neceſſariam ſtatuit, libro enim. iij.* περιαρχῶν *cap. i. inquit.* Ita *& ſi qui non prius animæ ſuę uicia & peccatorū ſuorum cognouerit mala, ac proprij oris confeſſione prodiderit: purgari, is atq; abſolui non poterit.* Vide *duo neceſſaria: primum quod peccata ſua agnoſcat confeſſione cordis, dein quod illa prodat confesſione oris.* Vale-

Hæreticorū dolus.

Ruffinus

Origenes.

ant ergo noui prophetæ ac Danieles, qui eccleſię mar tyrum, & Hierony. incognitam dicunt fuiſſe hanc confeſ

Fabianus. ſionem. ¶ Sic de. ſ. Fabiano Papa martyre legimus: q̃d dum Philippus Impera. uigilijs Paſchę intereſſe uellet, & communicare miniſtris, Papa reſtitit: nec quouſq; cõ fiteretur peccata ſua cum ad communionem ſuſcepit.

CONFESSIONEM CLANCVLA- rem factam ſacerdoti tempore martyrum proba tur ex Cypriano. Cap. iij.

AD illuſtrem eccleſiæ doctorem, & ſanctum mar tyrem Cyprianum: ueniamus, auſterum eccleſia ſticæ inſtitutionis obſeruatorem & initio non eſt opus eius afferre teſtimonium de exhomologeſi in ſolemni pœnitentia neceſſaria: quoniam hanc aduerſarij admit tunt, & hanc ſolam cognitam patribus mentiũtur: at de confeſſione clancularia eundem, aliquando locutum ex

Cypria. eo liquet: quod in ſermõe de lapſis, ubi primo pluribus exhortatur, ut latentia peccatorum, uulnera detegant, admonet ut etiam occulta & ſolum cogitatione perpe trata delicta confiteantur, & quoſdam hoc feciſſe com mendat. Inquit enim. Viderit an minore uel dedecore, uel crimine apud homines publicauerit, quod admiſit. Deum tamen iudicem ſubter fugere & uitare non pote

Pſal. 138. rit cum dicat ſpirituſſanctus in pſalmis. Quod eſt im perfectum meum uiderunt oculi tui: & in libro tuo om nes ſcribentur: & iterum. Homo uidet in facie deus in

Sapien. 1. corde, Ipſe quoq; dominus præmoneat & præinſtruat

dicens. Et ſcient omnes eccleſiæ, quia ego ſum ſcruta
tor renis & cordis: perſpicit ille abdita & ſecreta, atq
occulta conſiderat: nec dei oculos poteſt aliquis euade-
re, dicentis. Ego deus approximans: & loquitur deus de Hierony.
longinquo. Si abſconditus fuerit homo in abditis: ego
ergo non uidebo eum? Videt ille corda & pectora ſin
gulorum: & iudicaturus non tantum de factis, ſed et de
uerbis & cogitationibus noſtris: omnium mentes, uolũ
tatesq; conceptas in ipſis adhuc clauſi pectoris latebris
intuetur. Ecce quæ ſanctus martyr uelit detegi per con
feſſionem hominibus, quantumcunq; occulta & laten-
tia cordis. Et ſubdit. Deniq; quando & fide maiore &
timore meliori ſunt: qui quãuis nullo ſacrificij, aut libel
li facinore conſtricti, quoniam tamen de hoc uel cogita
uerunt hoc ipſum. Apud ſacerdotes dei dolenter et ſim
pliciter confitentur: exhomologeſin conſcientię faciunt:
animi ſui pondus exponunt: ſalutarẽ medelam paruis:
licet & modicis uulneribus exquirunt, ſcientes ſcriptũ
eſſe, deus non irridetur. An adhuc aliud petimus teſti- Galat. 6.
monium. Etiam cogitatione commiſſa confiteri, & non
cuilibet, ſed ſacerdoti: nec confeſſio illa ſolemnis pœni-
tentiæ eſt, quæ non niſi grauibus imponebatur crimini
bus: nec tantum fiebat ſacerdotibus, ſed toti eccleſiæ: hi
autem parua & modica uulnera exquirebant: & ani-
mi pondus exponebant. Et duriſſimum ac impatibile,
onus fuiſſet, omnia publice confiteri, quæ quis ſola cogi
tatione admiſiſſet, ut ſuperius ſæpe monuimus. Conclu
dit autem ſanctus martyr in hunc modum. Confitean-
tur ſinguli quæſo uos fratres delictum ſuum: dum adhuc

qui deliquit in ſæculo eſt: dum admitti cõfeſſio eius po
teſt: dum ſatiſfactio & remiſſio per ſacerdotes apud do
minum grata eſt. Vides non unum uel alterum, ſed om
Cypria. nes debere confiteri.¶ Et quod non ſolum maiora deli
cta, quæ crimina dicuntur, & publicam iſto tẽpore exi
gebant pœnitentiam ſint confitenda: ſed etiam minora
delicta: teſtatur idem in epiſtola ad plebem quę inci=
pit. In gemiſcere uos ubi inquit. Nã cum in minoribus
delictis: quę nõ in deum committuntur, pœnitentia aga
tur iuſto tempore: & exhomologeſis fiat inſpectu uita
eius qui pœnitentiã agit, nec ad communicationem, quis
uenire poſſit, niſi prius illi ab epiſcopo, & clero manus
fuerit impoſita: quanto magis in his grauiſſimis & ex
tremis delictis, ante omnia & ſecundum diſciplinam do
mini obſeruari oportet. Et ad clerum inſequenti epiſto
la, decernit imminente mortis articulo, ita ut exitus urge
re cœperit peccator etiam diaconus, ſi presbyter reper=
tus non fuerit: exhomologeſim facere delicti ſui poſſit.
His duobus locis de publica confeſſione ſolemnis pœni=
tentiæ non loquitur: quia minora delicta quæ in deum
non committuntur, hanc non expoſtulant. Et quod alte
ra coram ſolo diacono fit: & tamen confeſſio eſt: licet ſe
cundam non exiſtimem ſacramentalem, ſicut nec illam
quæ conſilio Augu. in neceſſitate fit Layco. Iuuat pro=
poſitum quod in alia epiſtola ad clerum ſcribit de mo=
Auguſti. do agendi pœnitentiam. Agit inquit, ille pœnitentiam,
Cypria. qui diuinis præceptis mitis & patiens, & ſacerdotibus
dei obtemperans, obſequijs ſuis & operibus iuſtis do=
minum promeretur. Expende ſacerdotibus dei obtem=

perans: pœnitentia itaq; ſacerdotis iudicio agebatur in martyrum eccleſia. Et quo iudicarent hanc uel aliam pœnitentiam iniungendam, niſi prius peccatorum fieret exhomologeſis. Ideo ante. M.cc. annos tum de minimis, q̃ maximis confitebantur ſacerdotibus peccata: qui tum iudicabant, quæ pœnitentia peccatori confitenti imponenda. Nolo dubijs teles certare aduerſus hoſtes confeſſionis: nam ſi eis Petrum Alexandrinum & martyrẽ ad ferrem uolẽtem ut qui per ſimulationem decipiſſent Idolatras: quod nonnulli confeſſores permiſerant: tamẽ eis pœnitentiam iniungit Petrus Canone. v. At elaberentur diuerſarij dicentes eum loqui de confeſſione pœnitentiæ ſolemnis. At quia Oecolampus Petrum latinis dedit, cum Nicephoro Chartophilace ad Theodoſium, Monachum. Et hunc in præſentia afferre placet, planè & clare de confeſſione ſcribentem ligandi ſoluẽdiq; prouincia, inquit, pontificibus ipſis, à clementiſſimo deo noſtro demandata eſt. Siquidem ad Petrum ait. Quæcunq; ligaueris ligata: & quæcunq; ſolueris, ſoluta erũt. Vnde olim omnes oportebat ad ipſos pontifices accedere, ſuaq; illis occulta prodere, & ſic uel reconciliationẽ, uel repudium ferre. Ignoro autem, qui factum ſit, cur hæc minus obſeruentur: quãuis exiſtimem põtifices, negotij tedio: frequentiaq; multitudinis turbulentia defatigatos: id operæ ad monachos tranſmiſiſſe, ad eos. ſ. qui uere probati ſint alijsq; ualeãt eſſe utiles. Et infra. Porrò ſi quis expertus ſit & frugi, & cum hoc ſacerdotio fungatur, ad illum in primis accedendũ: nam poterit indigno prodeſſe, accedentem ſe diligentius cu rare, reco

Pet. alex.

Nicep.

Matth. 16

ciliare,item & corrigere:Subdit de ſacerdotis officio Ia pſos ſpiritalibus increpationibus admonebit:utiliter cõſulet:uitam futuram: & æterna ſupplicia in memoriam reducet. Vnum cauebit ne indulgentius & citra omnẽ obiurgationem abſoluat:fiatq́; alienorũ criminum particeps. quid hic dicent aduerſarij, & potiſſimum Oecolãpus interpres Nicephori,*primo enim poteſtatem clauium obiter aſſerit.*Deinde *omnes olim oportebat accedere ad pontifices.*Non *dicit confeſſionem fuiſſe liberá,*

(in Oecolã pus.)

1

2 *ut inſaniunt* Luther et Oecolampus*:ſed oportebat eos accedere.*Et *ne ad fraternam confeſſionem illud ſacrarũ*

3 *literarum corruptores torqueant,affirmat omnes oportebat accedere ad pontifices.*Et *ne nobis falſa diſtin*

4 *ctione illuderent de publica confeſſione,adiecit. Suaq́; illos occulta prodere. Occulta enim nullus unq̃ publice fuit in eccleſia coactus confiteri,& ſe diffamare: ſicut ex* Chryſoſto.*audiuimus,quare clancularia fuit illa confeſſio & auricularis(*Id *enim nominis* Oecolampus *ſacramentali dedit confeſſioni.)*Et *ſatis confirmat, quod addit.*Et *ſic reconciliationem,uel repudium ferre.* Erat *itaq; in iudicio ſacerdotis,illum abſoluere aut ligare.*

(Chryſo.)

5 ¶ Et *quod de ſacramẽtali locutus ſit confeſſione liquet ex eo,quod monet bonum & idoneum eligi debere cõfeſſionis miniſtrum,nam ad expertum & frugi in primis accedendum.* Q*uod in ſolẽni pœnitentia opus non erat:ſed coram eccleſia,hoc eſt plebe & clero confitebatur peccata ſua:unde non opus erat inquirere unum expertum & frugi:qui tot milibus confitebatur.*R*obo*

6 *rantur dicta potiſſimum per officia,quæ bono anima*

rum curatori tribuit, quæ omnia non ad publicam referenda ſunt pœnitentiam, ſed ſacramentalem, in qua admonebit, conſulet & terrebit, ac obiurgabit: fruſtra.n. timeret: aliquem abſolui citra obiurgationem in ſolemni pœnitentia: cum ipſa pœnitentiæ obſeruantia, obiurgatio ſit tota, ut ab initio deſcripſimus: Itaq; omnia iſta optime conueniunt in hanc clancularium confeſſionem: quæ ab ipſis apoſtolis, ſemper in uſu fuit eccleſiæ, etiam tempore martyrum: quantumuis hæretici contrarium mentiantur. Quod Chriſtus in pœnitentes ſemper iudicat & damnat: pœnitentes uero, quia à ſeipſis ſuſcipit iudicatos: abſoluit (inquit Cypria. de Cardinalibus Chriſti operibus.) Neq; iudicio quod pœnitentiæ humanæ ſeueritas protulit: aliquid iuſtitia cœleſtis apponit: admiranda profecto & clementiſſima ſententia.

CONFESSIONEM AVRICVLAREM fuiſſe antiquitus probatur ex Hylario, ſed euidentius ex Baſilio. Cap. iiij.

DE curſo martyrum tempore, ad Collimitios uenlamus: ad eos qui in humanis fuerunt perſecutionum tyrannicarum tempore, & hæreticorum poſtea turbationes prouectiori ætate ſenſerunt. Et primas quidē partes libenter tribuerem Hylario: q̄d is uetuſtiſſimus Theologus ſit ex latinis Europeus, multum ab hęreticis infeſtatus: at quia in re minime dubia uir ſanctus, non ex acte adeo, locutus eſt, diuerſarij uarijs confictis gloſſematibus ſententiam ſuam lacerabunt. Ad mentalem, Hylarius.

aut publicam trahentes omnia confeſſionem, attamen ue ritate ſuffulti pauca nihilominus ex eo decerpamus, q̃ confeſſionem teſtificantur, nam pſal. lxvi. duplicem aſſe

Hylarius rit confeſſionem unam laudis, ſicut Chriſtus dixit. Con=

Lucæ. 1. fitebor tibi domine pater cœli & terræ, quoniam abſcō diſti hæc à ſapientibus & reuelaſti ea paruulis, aliam peccatorum confeſſorum, ubi in deſerto Iordanis confi= tebantur peccata ſua eſſe hoc quippe fundamentum: ſu

Matth. 8. per pſal. autem. cxviij. ſuper hoc uerſu, uias meas pro=

Pſal. 118. nunciaui, & exaudiſti me, doce me iuſtificationes tuas, adducit illud ei conſentiens. Pronunciabo aduerſum me iniuſtitias meas domine. Et rurſum. Iuſtus in exordio ſermonis ſui, ipſe ſibi accuſator eſt. Ergo hic pronuntia tio quæ dicitur, non laudatio eſt ſed confeſſio uiarū ſua rum. i. peccatorum ſuorum pœnitus confeſſio: refert de= in eo uerbum prophetæ, quia ante confitendum eſt de peccatis, exacta confeſſione diſcēdæ iuſtificationes dei.

Pſal. 135. Porrò ſuper pſal. cxxxv. Confitemini domino, quoniā

Proue. 16 bonus: quoniam in ſæcula miſericordia eius: duplicis in telligentię inquit, ſignificatio defertur: ut aut deum in confeſſione laudemus, quia bonus: aut peccata noſtra confiteamur, quia in ſæcula miſericordia eius. Nō enim neceſſaria eſt confeſſio deo, qui nihil ignorat, ut ea quę geſſeris confitearis. quia porrò confeſſione iſta deus non eget: cuius agnitioni nihil occultum eſt, cuius aditui ni hil inuium eſt, cuius uirtuti nihil reliquū eſt: extra quē locus nullus eſt. Sed confeſſio eſt rei eius quæ ignoraba tur profeſſio cognitio ex alterius iudicij opinione in al terius intelligentiæ proficiens ſententiam. Et infra. Con

feſſio erroris,profeſſio eſt deſinendi & deſinendum ergo à peccato eſt:ob quod peccati cœpta confeſsio eſt:cæterum extra ueniam eſt,qui peccatum cognouit, nec cognitum confitetur. Et infra docet autem ſpirituſſanctus ſemper confitendum,cum ait per prophetam. Iuſtus ipſe ſibi accuſator eſt in primo ſermone. Iuſtus ſe nō ex præſentibus,ſed ex prę teritis accuſat. Et infra. Hæc eſt illa uiri iuſti uera confeſſio qui iuſtitiam pręſentem ex præteritorum conſcientia & confeſſione commendat:ad quā & alibi per prophetam monemur. Confitere inquit pec cata tua prius ut iuſtificeris. Super pſal. præterea. cxxxvij. cum duplicem diſtinxiſſet confeſſionem,ſubiũgit. Maxima autem & utiliſſima eſt letalium uitiorum morbis in eorum confeſſione medicina:ſed confeſsio peccati non eſt uelut tum rerum alijs ignoratarum profeſſio:neq; tanquā ignorans,qui ſcrutatur corda & renes deus,ad ſcientiam ſuam,confeſsione tua indiget: cui promptum eſt non ſolum cogitata,ſed cogitanda perſpicere, &c. Super Mattheo quoq; ait de Ioanne baptiſta pœnitentiam quoq; regno cœlorum propinquante pronunciat,per quā & reditus ab errore,& recurſus à crimine, & poſt uitiorum pudorem profeſsio deſinendi, ut deſerta Iudæa meminiſſet ſe eum ſuſcepturam, in quo regnum cœlorum eſt,non uacuam,deinceps futuram:ſi ſe à ueteribus uitijs pœnitentiæ confeſsione purgaſſet ſuper Matth. quoq; ca. xvij. inquit. Neq; naturæ noſtræ uitia indulgentiam merebantur;ſed uenia omnis ex eo eſt:cum etiam ea quæ in ſe ſint peccata, poſt reditum confeſſionis indulgeat:& loquens de pœna in autho-

Proue. 18
Eſa. 43.
Pſal. 117.
Hylar.
Hylar.

res dominicæ paſſionis conſtitutæ ſubdit. Sed dominus per confeſſionem credentium, huius criminis ueniã largitur: ideſt per baptiſmi munus obtrectatoribus ac perſecutoribus gratiam ſalutis indulget: quãto magis oportere oſtendit ſine modo ac numero ueniam à nobis eſſe reddendam: nec cogitandum quotiens remittamus: referendum ad id eſt, ꝙ Petrus interrogauit, quoties deberet remittere fratri in ſe peccanti. Ad iſta omnia dicerent forſan aduerſarij, Confeſſionem probarent mentalem quę deo fit: ego Hylarium uirum ſanctum exiſtimo loqui de confeſſione quæ in ecclesia dei fit: at ut cunꝗ ſit: hoc ſaltem euicimus, & illa deductione patefecimus frequens fuiſſe apud uirum ſanctum confeſſionis nomẽ.

Baſilius. ¶ At fortius ſtringamus aduerſarios per Baſilium, & ſi græcum ſyncronon Hylarij: uirum tam grauem, ut negari non poſſit: tam apertum ut non poſſit diſtinctione eludi, tam cogentem, ut non poſſit ſiniſtris interpretationibus torqueri aut adulterari. Tam certum, ut non poſſit uocari in dubium. Locus eſt ex libro de inſtitutione monachali ca. xxi. Quærit monachus. Qui uult confiteri peccata ſua: an omnibus debet cõfiteri & quibuslibet, an ſacerdotibus tantum: Reſpondet Baſilius.

Ezech. 18 Clementia dei erga eos qui deliquerunt manifeſta eſt, ſecundum quod ſcriptum eſt. qui non uult mortem peccatoris: ſed magis ut conuertatur & uiuat. Quia ergo confeſſionis modus ad hoc aptus eſt: ut conuertens ſe à peccato fructus dignos oſtendere debet pœnitentię ſecundum quod ſcriptum eſt. Omnis arbor quæ non facit

Matth. 3. fructum bonum excidetur, & in ignẽ mittetur. Neceſ-

ſarium

ſarium uidetur ijs quibus diſpenſatio myſteriorum dei, commiſſa eſt, confitenda eſſe peccata. Si enim & hi qui antiquitus pœnitebãt, inueniuntur apud ſanctos confeſſi eſſe peccata ſua. Scriptum eſt in euangelio: quia Ioãni baptiſtę confitebantur populi peccata ſua. Et in actibus apoſtolorũ. Apoſtolis ij qui baptiʒabantur, & c. xviij. quæſiuit monachus. Si quis etiam in paruis delictis affligere uoluerit fratres dicens pœnitere per ſingula: an ne forte & ipſe immiſericors uideatur, & diſſoluere charitatem? Reſpondet Baſilius, cum affirmauerit dominus, quod iota unum, aut unus apex non tranſibit à lege, donec omnia fiant: & rurſum diffinierit, q̃d de omni ſermone otioſo, q̃d locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicij, nihil oportet contemni, tanq̃ paruũ. Capite quoq; xcviij quærit monachus. An deceat cum ſoror aliqua confitetur quodcunq; delictum ſuum presbytero: etiam matrem monaſterij adeſſe? Reſpondet Baſilius Honeſtius mihi uidetur eſſe & religioſius, ut per ſeniorem matrem presbyter, ſi quid illi uidetur ſibi ſtatuat: & modum & tempus pœnitentię imponat ad emendationem eius, q̃ corrigi deſiderat à peccato. Rurſus ambigit monachus utrum decet geſta turpia confitenti uel obſcœna inuerecundius annunciare omnibus, aut certis quibuslibet, aut quibuscunq;? decidit Baſilius. Confeſſio peccatorum hãc habet rationem q̃ habet uulnus aliquod corporis uel paſſio, quæ medico demonſtranda eſt. Si ergo non omnibus quis uicia, uel uulnera corporis ſui reuelat, nec quibuslibet: ſed ijs tantummodo qui ſummæ peritiæ & teſtimonium ha

Matth. 3.
Actu. 19.
Matth. 5.
Matth. 12

bent: & curæ ac medelæ diſciplinam. Ita confeſſio pec catorum fieri debet apud eos tantummodo, qui curare hæc præualent & emendare ſecundum quod ſcriptum
Matth. 5. eſt, uos qui fortiores eſtis, infirmitatem infirmorum por
Āct. 1. tate: hoc eſt exportate & auferte per curationem. Hæc Baſilius græcus & magnus eccleſiæ Antiſtes, non recens, nec nouicius: ut cuius corpus ante. M. & .c. annos computruit. Confeſſionem aſſerit faciendam. Et ne credas eum de mentali locutum, quæ deo fit exprimit cui
Matth. 7. debeat fieri confeſſio, quia homini: Et ne fraternalem prætendam diuerſarij confeſſionem: oſtendit presbytero confitendum. Et quia unicum aduerſariorum aſylum
Matth. 1. eſt, ut ad publicam confugiant confeſſionē: hāc ex propoſito reijcit Baſilius, uolens priuatim fieri confeſſionem uni. Adeſte ergo ueritatis aduerſarij: & mendacia ueſtra cum Baſilicis inſtitutis conferte: anne adhuc uobis uidetur hæc clācularia confeſſio ignota fuiſſe ſanctis patribus? anne adhuc animarum tyranni & animicidæ eā excogitarunt? quo in mentes hominum tyrānidem agerent? Iam iam relictis ueſtris mendacijs, conuicijs, blaſphemijs, ueritatem catholicā agnoſcite, colite, & tenete.

CONFESSIO AVRICVLARIS probatur ex Hieronymo, Ambroſio, & Paulino. Cap. V.

AT cum Hierony. diligentiſſime ab aduerſarijs lectus ſit: quæ eos uel occupauit obliuio, aut deti
Hierony. nuit malitia, ut & Hieronymo, & Hieronymi tempore

ignotam dicerent,hanc confitendi rationem,cui fuit no‑
tiſſima,quod ex commentarijs eius ſuper Matth. facile
eſt uidere: reprehendens enim ſacerdotum aliquorum
præſumptionem,confeſſionem aſſerit,ſuper iſtis uerbis
Et dabo tibi claues regni cœlorum,ſic dicens. Iſtum lo‑
cum epiſcopi & presbyteri non intelligentes,aliquid ſi‑
bi de phariſæorum aſſumunt ſupercilio,ut uel damnent
Innocentes,uel ſoluere ſe noxios arbitrētur. Cum apud
deum non ſententia ſacerdotum,ſed reorum uitam quæ
ratur,legimus in leuitico de leproſis:ubi iubent:ut oſtē
dant ſe ſacerdotibus. Et ſi lepram habuerint:tunc à ſa‑
cerdotibus immundi fiant,non quo ſacerdotes leproſos
faciant & immundos,ſed quo habeant noticiam lepro‑
ſi & non leproſi,& poſſint diſcernere qui mundus,qui
ue immunds ſit. Quomodo ergo ibi leproſum ſacerdos,
mundum uel immundum facit:ſic & hic alligat epiſco
pus & presbyter. Non eos qui inſontes ſunt uel noxij,
ſed pro officio ſuo,cum peccatorum audierit uarietates
ſcit quis ligandus ſit,qui ue ſoluendus. Epiſcopus ergo
& presbyter Hieronymi tempore peccatorum audiuit
uarietates. Dic iam ueritatis inimice,ubi audierit pecca
torum uarietates,ut abſolueret uel ligaret,niſi in con‑
feſſione:quàm tu Hierony. incognitam aſſeris. Ideo pul
chram eius citat ſententiam Gratianus de pœni.diſt.i.
Menſuram autem temporis inquit,in agenda pœniten‑
tia,ideirco non ſatis aperte præfigunt canones pro uno
quoq; crimine,ut de ſingulis dicant,quo unum quodq;
emendandum ſit:ſed magis arbitrio ſacerdotis intelligē
tis relinquendum ſtatuunt:quia apud deū non tam ua‑

Hierony.

Hierony.

Gratia.

Ambro.

let menſura temporis,q̃ doloris: nec tantum abſtinentia ciborum,quantum mortificatio uiciorum: propter quod ipſa tempora pœnitentiæ pro fide & conuerſatione pœnitentium abbreuianda præcipiunt: & pro negligentia protelanda eſtimant:tamen pro quibuſdam culpis pœnitentiæ modi ſunt impoſiti. En confeſſionem fuiſſe tempore Hieronymi,ut peccatorum emendatio ad arbitriũ ueniret ſacerdotis: & canones pœnitentiales fuiſſe,locus iſte abunde probat. ¶ *Confeſſionem oris ſibi cognitam fuiſſe teſtatur id ſuper. Eccleſiaſti. x. Si momorderit ſerpens in ſilentio &c. Si quem ſerpens diabolus occulte momorderit: & nullo conſcio: eum peccati ueneno infecerit. Si tacuerit qui percuſſus eſt, & non egerit pœnitentiam: nec uulnus ſuum fratri & magiſtro uoluerit cõfiteri: magiſter qui habet linguam ad curandum: facile ei prodeſſe non poterit. Si enim erubeſcat ægrotus uulnus ſuum medico confiteri: quod ignorat medicina, non curat. Confeſſionem uides Hierony. aſtruit neceſſariam, & magiſtro faciendam: qui non eſt alius niſi ſacerdos tibi prælatus: & is linguam habet ad curandũ, dum abſolutionis beneficium impendit. Ob eam cauſam ad Pamachium & Oceanum ſcribens affirmat pœnitẽtiam ſecundam tabulam eſſe poſt naufragium. Secunda inquit tabula poſt naufragium eſt culpam ſimpliciter confiteri. Et ſuper Hieremia obiurgat eos, qui nolunt confiteri peccata. Et ſuper Eſaia, male egiſſe Ezechiam teſtatur, quod partim confeſſus fuerit peccata ſua, partim celauerit: unde eũ liquet huius confeſſionis habuiſſe ſcientiam.* ¶ *Ad Ambroſium feſtinemus florentiſſi-*

Hierony. Hierony. Ambro.

uium epiſcopum, locuples teſtimonium. Cõfeſſioni per bibentem. Nã in libro de pœnitentia ca. vij. monet pec cata ore confitenda: quia ore fiat confeſſio ad ſalutem. Timeamus inquit dominum præuenamus eum confitẽ do peccata noſtra. quid uereris apud bonum dominum tuas iniquitates fateri? dic tu iniquitates tuas ut iuſtifi- ceris: adhuc reo culpæ, iuſtificationis præmia proponũ tur; ille. n. iuſtificatur qui proprium crimen ſponte agno uerit, denique iuſtus in exordio ſermonis accuſator ẽ ſui. Nouit omnia dominus: ſed expectat uocem tuam, non ut puniat, ſed ut ignoſcat, non uult ut inſultet tibi dia- bolus, & cœlantem peccata tua arguat, præueni accu ſatorem tuum, ſi te ipſe accuſaueris, accuſatorem nullum timebis, ſi te detuleris ipſe, & ſi mortuus fueris, reuiui- ſces: Inducit poſtea quõ hominibus iuſſit, ut lapidẽ re- mouerent à ſepulchro Lazari, in typo inquit quòd no- bis donaret ut leuaremus delictorum onera, moles quaſ dam reorum. Noſtrum eſt onera remouere, illius eſt re ſuſcitare, illius educere de ſepulchris exutos uinculis, ui dens itaque graue onus peccatoris illachrymat dominus Ieſus, & dicit defuncto, ueni foras, hoc eſt: quod iaces in tenebris conſcientiæ, & delictorum tuorum ſordibus, quodam reorum carcere? Exi foras, delictum proprium prode, ut iuſtificeris, ore confeſſio fit ad ſalutem, habes quõ confeſſionem commendet & ne eum de mentali dũ taxat loqui exiſtimes clare oſtendit ex typo Lazari ſu ſcitati, nobis hominibus de mandatum officium, lapidẽ amouendi, & molas reorum remouendi. Et quia foras debet exire, ſeipſum manifeſtiſſime explicat, quia de

confeſſione oris loquatur, in criminibus in conſcientia la
Ambro. tentibus. ¶ In exhortatione quoq; ad pœnitentiam ſem
per ſibi ſimilis: inquit Ambro. Non ſolum poſt pœnitē
tiam ab iſtis (peccatis) intus homo obſeruare ſe debet,
ſed & ante pœnitentiam dum ſanus eſt: quia neſcit ſi
poſſit ipſam pœnitentiam accipere, & confiteri deo et
ſacerdoti peccata ſua: ecce quod dico poſt pœnitentiam,
dico ante pœnitentiam melius, dic iā audacule, non fuiſ
ſe confeſſionem oris ſacerdoti factum tempore patrum.
Et propterea inquit lib. de paradiſo ca. xiiij. ueniabilis
culpa, q̄ ſequitur profeſſio delictorum. Ideo non deſpe
rata mulier, quæ nō reticuit deo ſed magis confeſſa pec
catum eſt, q̄ medicabilis ſecuta ſententia eſt, dein affert
Cain, qui negauit peccatum quod noluit confiteri, ideo
miſericordiam dei non eſt conſecutus. Alia ergo rō mu-
lieris (Adę) quę licet culpam preuaricationis inciderat,
tamen de paradiſi lignis habebat adhuc uirtutis haſtā,
& ideo dixit peccatum ſuum, & reputatum eſt ei ad
ueniā. iuſtus. n. accuſator eſt ſui in principio ſermonis,
neq; enim poteſt quiſpiam iuſtificari à peccato, niſi fue
rit peccatum ante confeſſus: unde dominus ait. Dic ini-
quitates tuas ut iuſtificeris. Simile quid inquit libro de
alias diru Cain & Abel ca. ix. Eſt quædam in peccatis uerecun
care. dia, & pœnitentiæ portio, crimen fateri: nec diriuare cul
pam, ſed agnoſcere: mitigat iudicium, pudor reorum: ex
citat pertinacia denegantium: uult te ad pœnitentiam
prouocare deus: uult de ſe ſperari indulgentiā, uult de-
monſtrare tua confeſſione, quod non ſit author malitiæ.
Et alibi inquit. Soluit enim criminum nexus uerecūda

152

confeſſio peccatorum. Et Gratianus eum citat de pœnitē. diſt. i. uerbum, locus iam mihi non occurrit. Verbū dei inquit: dimittit peccata: ſacerdos eſt iudex: ſacerdos quidem ſuum officium exhibet: & nullius poteſtatis iura exercet, & paulopoſt: dominus par ius & ſoluendi eſſe uoluit & ligandi: qui utrunq; pari conditione permiſit, ergo qui ſoluendi non habet ius, nec ligandi habet: & infra. Certum eſt, quod eccleſiæ utrunq; licet: hæreſis utrunq; nō habet. Ius enim hoc ſolis permiſſum eſt ſacerdotibus. Recte igitur eccleſia hoc uēdicat, quę ueros habet ſacerdotes, hęreſis uendicare nō poteſt: quę ſacerdotes dei non habet, expende ſingula, uerbum dei dimittit peccata, ſed per iudices ſacerdotes: & ij ſoli habent ius ligandi: & ſoluendi quanto rectius hic ſentit ſanctus epiſcopus dei, q̃ luteus Luther. ¶ Sic inquit in cōmentarijs ſuper pſal. Beati immaculati. Ceſſat uindicta diuina ſi confeſſio pręcurrat humana: & infra. Si accuſauerit ſe iuſtus: uocem parat accuſationis: excludit qui ſolet accuſare peccata &c. Propterea ad Theodoſium Imperato. ſcripſit, ſe non poſſe coram eo ſacrificare, niſi prius pœnitentiam egiſſet. Ipſum quoq; .ſ. Ambroſium audiuiſſe confeſſiones pœnitentium in occulto teſtis eſt .ſ. Paulinus ſynchronos, ad .ſ. Augu. ſic ſcribēs: Quotienſcunq; illi aliquis ob percipiendam pœnitentiā, lapſus ſuos confeſſus eſſet: ita flebat, ut & illum flere compelleret: uidebatur etiā ſibi cum iacente iacere: cauſas autem criminum, quas illi confitebantur: nulli niſi domino ſoli, apud quem intercedebat loquebatur: bonum relinquens ſacerdotibus poſteris exemplū: ut intercæſ-

Gratianus

de pœnitē tia contra Nouatum ab initio ca. 2. licet principiū enim concordat.

Ambro.

Paulinus.

ſores apud deum ſint magis,q̃ accuſatores apud homi-nes. Auſculta Paulini uerba et reperies confeſſionem uocalem clancularíam ſacerdotibus factam tempore Ambroſij ante. M.c. annos: quare nullus niſi extreme deſipiat, negare poterit uetuſtá eſſe illam confitendi rõnem ut cunq; inſaniát rũpant catholicę ueritatis aduerſarij.

EX CHRYSOSTOMO ET HYSTOria tripartita auricularis confeſſio conuincitur fuiſſe. Cap. vi.

Chryſo. PRæſtat diui Chryſoſtomi excutere ſuper hac re ſententiam: quod aliqui etiam de eccleſia, uelut alio libro oſtendemus, eũ huius fuiſſe ſententiæ credãt: ut confeſſionem clanculariam reiecerit. Et primo quidã reperio eum confeſſionis aſſertorẽ ſermone. xxix. ac ubi plura in pœnitentię laudem affert, et inter alia inquit. Perfecta pœnitentia cogit peccatorem omnia libenter ſufferre: ſi uiolentus quærat quę habet, non uetat: ſi ueſtem dirimat, non refragatur: percutienti maxillam prębet alteram: iam anguriatus ultro adijcit: caſtigatus gratias agit, prouocatus tacet, exaſperatus blanditur, ſuperiori ſupplex eſt, inferiori ſubiacet, in corde eius contritio eſt, in ore eius confeſſio, in opere tota humilitas, hęc & perfecta & fructifera pœnitudo. quàm exacte, hic tres explicat pœnitentię partes. Contritionem, confeſſionem, & ſatiſfactionem per humilitatis nomen: affirmat igitur confeſſionem oris, non ſolum cordis quæ fit deo.

Chryſo. Sic etiam Homilia. x. ſuper Matth. inquit. Tempus idẽ

confeſſionis incumbit,his quoq;,qui baptiſma conſecuti ſunt:alijs quidem ut poſt patentia criminum uulnera, pœnitentia interueniente curentur, & ad ſacra redire myſteria mereantur:alijs uero,ut eam q̃ poſt lauacrum cœleſte conceperant maculam diluentes,ad dominicam menſam munda iam conſcientia ſecuraq; conueniant,ab ſiſtamus igitur ab hac fluida,diſſolutaq; uita, nequeũt enim omnino,nequeunt aliquando in unum conuenire, & confeſſionis lachrymæ,& corpis deliciæ.Huc iá reſpice,& animum intende, poſt patentia criminum uulnera, non enim patent niſi per confeſſionem.Et ne dum hic confeſſionem affirmat fuiſſe,ſed etiam certum tempus confeſſionis:& quibus incumbat confiteri.Et quod tertio memori mente tenebis, ante ſacram communionẽ iubet confiteri:quantum ab illa patrum ſanctitate exci derunt Lutherani:qui hoc anno currẽte.M.D.xxij.pro miſcue ſacramentum euchariſtiæ ſub utraq; ſpecie acce perunt,panis & ſanguinis:ſacerdote celebrante in lingua Germanica,abſq; ſacris ueſtibus,& reliquis cæremonijs eccleſiæ:& layás ſibi mutuo calicem conſecratum nudis manibus porrigentibus:ſacerdote quoq; cele brante communionem non ſumente:& nullis uel pauciſſimis prius rite confeſſis:uideor ne tibi lector Chriſtianos Lutheri deſcripſiſſe aut potius Turcas,Agarenos, aut Mahumetanos. ¶ Pro confeſſione & illa faciunt q̃ Chryſoſto.in.xij.capite ad Heb.ſcripſit Pœnitentẽ inquit,non oportet peccatum ſuum obliuioni contradere:ſed dominum deprecari:ut deus quidẽ peccati eius non meminerit:ipſe autem nunq̃ debet obliuiſci. Si au-

in Lutheranos.

Chryſo.

tem nos peccati noſtri memores ſumus: deus obliuiſcitur eius: à nobiſmetipſis percipiamus ſententiam: nosmetipſos accuſemus, tunc demum propitiabimus iudicem uerũ. Peccatum enim confeſſione minuetur: confeſſione uero contempta uergit impeius. Comparat dein Adam peccatum ſuum confitentem, ad Cain peccatum negantem, & ſubdit, Magnũ bonum eſt, ut quis peccata ſua agnoſcat: & memoriam eorum perſeueranter retineat: nullum inuenitur delictorum tale remedium, ſicut eorũ continuata memoria. Et infra. Tu uero qui te nunq̃ peccaſſe cognoſcis, quõ miſericordiam deprecaris: uel pro quibus oras peccatis. Perſuadeamus igit̃ nobis peccaſſe nos, nec hoc ſola lingua pronunciet, ſed etiam intima conſcientia, nec tantum nos peccatores eſſe dicamus: ſed etiam ipſa peccata ſpecialiter ſingula computemus. Et infra. Si autem nunc obliuiſcaris peccatorum tuorum, tunc eorum recordaberis nolens, quando in toto mundo publicabuntur, & in conſpectu proferentur omnium, tã amicorum tuorum, q̃ inimicorum, & ſanctorum angelorum, cœleſtiumq́; uirtutum. Hic habes confeſſionis uirtutem: quantum bonum ſit peccatorum memorari: quo pacto lingua et conſcientia nos peccaſſe confiteamur, quod ſigillatim peccata computemus, quæ omnia reijcit Luther ac damnat: quod ſi iſta facere neglexerimus, publicabuntur peccata noſtra in extremo iudicio coram toto mundo. quomodo autem aduerſarij ueritatis catholicæ, torqueant hunc locum Chriſoſtomi ad confeſſionem mẽtalem contra confeſſionem oris, propter quædam uerba ſiniſtre ab eis intellecta, dicturi ſumus libro alio.

contra Oecolampus

 154

¶ Et cum Ioannes Chryſoſto. Conſtãtinopolitanæ pręſederet eccleſię, oſtendamus confeſſionem clanculariam tunc quoq; & ſuperioribus annis fuiſſe in ea eccleſia, ex hyſtoria tripartita: quãuis Socratis & Sozomeni miſtio, de ſolemnis pœnitentiæ confeſſione & clancularia aduerſarios obruerit, ut ueram intelligentiam perdiderint, & in enormes errores cęciderint uti lib. alio dicturi ſumus, at quantum inſtituto noſtro proderit, id quod cepimus proſequamur: libro itaq; ix. ca. xxxv. ſic renarratur Sozomenus. Quoniã omnino non peccare diuinũ, & ultra humanam naturam eſſe cognoſcitur, peccantibus autem pœnitentiã agentibus, ueniã deus dari pręcepit. Qui uero confiteri refugiunt, maius peccatorum onus acquirunt, propterea uiſum eſt antiquis pontificibus, ut uelut Theatro ſub teſtimonio eccleſiaſtici populi delicta pandantur. Et ad hanc cauſam presbyterum bonæ conuerſationis, ſeruantemq; ſecretum ac ſapientem uirum ſtatuerunt. Ad quem accedentes hi qui delinquebant, delicta propria fatebantur. At ille ſecundum uniuſcuiuſq; culpam, indicebat & mulctam. Quod etiã diligenter hactenus in occidentalibus ſeruatur eccleſijs: et maxime apud Romam: ubi etiam locus eſt certus pœnitentium &c. & quæ ſequuntur lib. iſto à nobis renarrata cap. i. Me tacente candide lector uerum eſſe intelligis: nam quæ ultimo dicuntur omnia ad ſolemnem pertinent pœnitentiam, uelut ab initio huius libri diximus. Et tamen auſpicatur ab auriculari confeſſione, quod refugientes confeſſionem peccent: quod non intelligit de confeſſione in ſolemni pœnitentia: quia illa ut ibidem te

tripartita hyſtoria.

cap. i.

ſtatur fuit abolita. Conſtantinopoli per Nectarium, qui uir bonus & catholicus rem tam neceſſariam non abrogaſſet. Et quod ſubdit electum presbyterum bonæ conuerſationis ſapientem, ſeruantemq; ſecretum: apertiſſime liquet eum de clancularia loqui confeſſione, nam ad publicam confeſſionem, quid opus eſſet habere presbyterum ſeruantem ſecretum. Itaq; ſecreto confitebantur: ideo delectus fuit presbyter ſeruans ſecreti. Quæ autem poſtea de ſolemni confeſſione ablata, Conſtantinopoli adfert, dicturi ſumus alio libro.

AVGVSTINI TEMPORIBVS fuiſſe auricularem confeſſionem ex dictis eius probatur. Cap. vij.

Auguſti. AVguſtinũ nõ eſſet opus adferre, ſi nõ temeritas aduerſariorum hoc expoſceret, ita aperte confeſſioni clancularię teſtimonium perhibet, q̃ totus liber de uera & falſa pœnitentia clamat, & præcipue cap. x. quem pœnitet, omnino pœniteat & dolorem lachrymis oſtendat, repreſentet uitam ſuam deo per ſacerdotem, præueniat iudicium dei per confeſſionem, præcepit. n. dominus mundandis, ut oſtenderent ora ſacerdotibus, docens corporali præſentia confitenda peccata, non per nũcium, non per ſcriptum manifeſtanda. Et infra. Qui ꝑ uos peccaſtis, per uos erubeſcatis, erubeſcẽtia enim ipſa partem habet remiſſionis. Ex miſericordia enim præcepit hæc dominus, ut neminem pœniteat in occulto: in hoc enim quod per ſcriptum dicat ſacerdoti, & erube-

ſcentiam uincit timore offenſi, ſit uenia criminis. Et in fra, quare qui confiteri uult peccata, ut inueniat gratiã quærat ſacerdotem ſcientem ligare, atq; ſoluere, ne cum negligens circa ſe extiterit negligatur ab illo, qui eum miſericorditer monet. Tanta itaq; uis eſt confeſſionis, ut ſi deeſt ſacerdos confiteatur proximo, ſæpe enim contingit, quod pœnitens non poteſt confiteri coram ſacerdote, quem deſideranti, nec locus, nec tempus offert, & ſi ille cui confitebitur, poteſtatem ſoluẽdi non habet, ſit tamen dignus uenia ex deſiderio ſacerdotis, qui ſotio confitetur turpitudinem criminis. Multa ad eam rem ſcripſit libro p̃fato, uide ca. xix. ubi ſtrennue hortatur, ne erubeſcẽtia uincat confeſſionem. Et ca. xx. ſacerdotibus regulã præfigit. ¶ Sed reclamant, qui paratiores ſunt ad reſiſtendum, q̃ obediendum ueritati, hunc li. non eſſe Auguſtini: hoc enim eſt commune aduerſantium latibulum: dum quid pro ueritate cum dictis eorum pugnat: negant librum eſſe ſancti authoris: & interea nulla afferant, niſi friuola & temeraria huius indicia, quare optimo iure reijcere poſſemus eorum uanos & ſteriles cauillos. At tamen ut obſtruamus os loquentium iniqua adducamus eum in libris quos nemo non agnoſcit Auguſtini eſſe; & primo mox apertiſſimo Augu. teſtimonio obruamus aduerſariorum temeritatem, nam ſuper illo Ioan. v. uenit hora & nunc eſt, quando mortui audient uocem filij dei, & qui audierint uiuent, ſic inquit. Vox ſaluatoris irrupit duriciam lapidis, & cor tuum ita durum eſt, ut nondum illa uox diuina te rumpat. Surge in corde tuo, procede de ſepulchro tuo. Etenim mor-

dolus hæreticorum

Augu. Ioan. 5.

tuus in corde tuo tanq̃ in ſepulchro iacebas: & tanq̃ ſa xo malæ conſuetudinis grauabaris. Surge & procede: & crede & confitere: qui enim credit ſurrexit: qui con fitetur, proceſſit: quare proceſſiſſe dicimus confitentem? quia anteq̃ confiteretur occultus erat, cum autem confite retur? procedit de tenebris ad lucem. Et cum confeſſus fuerit, quid dicetur miniſtris? quod dictum eſt ad funus Lazari. Soluite illum & ſinite abire: quomodo dictum eſt miniſtris apoſtolis, quæ ſolueritis in terra, ſoluta e runt & in cœlis &c. hic iam nemo niſi Chorebo ſtul tior, ſtipite inſenſatior negare poterit confeſſionem pec catorum factam ſacerdotibus, ut miniſtris dei: qui pote ſtatem ſoluendi acceperunt. Sic enim peccator prodit de ſepulchro, alioquin mortuus manet: Ideo ſuper cano nica Ioannis inquit Augu. ante omnia debere eſſe con

Augu. ſeſſionem. ¶ Teſtatur illam confeſſionem pluſq̃ in. xx. locis ſuper pſalmis: duos aut tres euocare ſufficiat. In

Pſal., 66. quit enim ſuper illo pſal. lxvi. Confiteantur tibi populi deus. Inuenerunt uiam tuam, confiteantur, ipſa cantatio confeſſio eſt: confeſſio peccatorum tuorũ eſt uirtutis dei, tuam iniquitatem confitere gratiã dei confitere, te ac cuſa illum glorifica: te reprehende illum lauda, ut et ip ſe ueniens, inueniat te punitorem tuum: ut exhibeat ſe tibi ſaluatorem tuum, quid enim timetis confiteri, & in confeſſione ueſtra cantare canticum nouum, cum omni terra: In omni terra, in pace catholica confiteri times deo, ne confeſſum damneturi? Si non confeſſus lates: non confeſſum, damnaberis. Times confiteri, qui non confitẽ do eſſe nõ potes occultus: damnaberis tacitus: qui poſſu

liberari confeſſus. Confiteantur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes. Et quia iſta confeſſio non ad ſupplicium ducat? ſequitur & dicit. Letentur & exultẽt gentes. Si plangunt ante homines confeſſi latrones: letẽtur ante deum confeſſi fideles. Si homo iudicet, exiget confeſſionem tortor & timor: Immo aliquando confeſſionem premit timor, & exigit dolor. Et ille qui plãgit in tormentis: timet autem occidi confeſſus: portat tormẽta, quantum poteſt, et ſi uictus dolore fuerit: profert ad mortem uocem ſuam. Nusq̃ ergo lætus: nusq̃ exultans: Anteq̃ confiteatur exurit ungula: cum confeſſus fuerit: damnat carnifex ducitur miſer ubiq; . Sed letentur & exultent gentes: unde? per ipſam confeſſionem: quare? quia bonus eſt cui confitentur, ad hoc exigit confeſſionem, ut liberet humilem. Ad hoc damnat non confitentem: ut puniat ſuperbum. Ergo triſtis eſto anteq̃ confitearis: confeſſus exulta iam ſanaberis. Non confitentis conſcientia, ſaniem collegerat, apoſtema tumuerat cru ciabat te: requieſcere non ſinebat, adhibet medicus fomenta uerborum, & aliquando ſecat, adhibet medicinale ferrum tribulationis: tu agnoſce medici manum, confitere, exeat in confeſſione & defluat omnis ſanies. Habes in libro minime ambiguo; confeſſionem faciendam non occultandum tacitus peccatum ſed medicus adhibeat fomenta uerborum ſacramentalium. Accedat. n. uerbum ad elementum, & fit ſacramentum, inquit idẽ & illis animarum medicis loquitur etiam pſal. lxxxvij. qui per fidele miniſterium opitulentur ſaluti. Ne ſim prolixior nolo adferre ea quæ Augu. ſuper pſal. lxviij. Augu.

pſal.xxxi.pſal.xxxvij.pſal.xcvi. & pſal.xcix.in confeſ
ſionis laudem & teſtimonium dixit: duos tamen locos
Augu. *præterire non poſſum.¶ Vnum ex libr.de ſalutaribus*
documentis ca.lij.Ideo debemus inquit, noſtras confeſ
ſiones ueraciter confiteri, & fructus dignos pœniten=
tiæ facere.i.ne præterita reiteremus, ſecundum iusſio=
nem ſacerdotis deum timentis, Qui ſacerdos ut ſapiens
& perfectus medicus, primum ſciat curare ſua peccata:
& poſtea aliena uulnera detergere & ſanare: & non
publicare: hos ſequamur & ꝑquiramus: & cum talibus
conſilium ſalutis noſtræ timeamus, fruſtra quatit caput
aduerſarius: hic ſacerdoti iubet faciendam confesſionem
& ne publicam credas fuiſſe, talem expoſcit ſacerdo=
tem, qui ſanet uulnera, non publicet: clare intelligis clā
culariā ſignari confesſionem, eamq́; ſemper fuiſſe in uſu
Auguſtini & Hieronymi temporibus. Hoſtis autem ue
ritatis petulanter obnititur, ut habeat quod dicat, quod
Augu. *mordeat.¶ Alter locus eſt ex lib.ij.de uiſitatione infir*
morum: nam ca.iiij. Sic inquit. Sunt quidem qui ſuffice
re ſibi ad ſalutem autumant, Si ſolo deo cui nihil eſt oc
cultum, quem nullius latet conſcientia, ſua confitentur
crimina: nolunt enim, aut erubeſcunt, ſiue dedignantur
oſtendere ſe ſacerdotibus: quos tamen inter lepram &
leprā diſcernere ꝑ legislatorem conſtituit dominus: ſed
nolo, ut ipſa decipiaris opinione: quatenus confundaris
confiteri coram domini uicario, tabeſcens præ rubore,
uel ceruicoſus præ indignatione: nam ipſius humiliter
ſubeundum eſt iudicium quem dominus ſibi non dedi=
gnatur uicarium. Ergo ad te uenire roges ſacerdotem,

& fac

& fac ipſum conſcientiarum tuarum pœnitus partici-pem. Non te ſeducat ſuperbientium illa ſuperſtitio, quæ in uiſitando confirmat: quia ſaluat ſacerdote inconſulto ad deum peccatorū confeſſio. Nos autem non abnegamus, quin ſit ad deum frequenter referenda peccatorum confeſſio: & infra quoniam prius eges ſacerdotis qui mediator ſit ad deum tuum ſalubri iudicio. Et capi. v. per totum id ſaxum uoluit. Aſtantem coram te ſacerdotem inquit, angelum dei exiſtima: Aperi ei penetralium tuorum abditiſſima latibula, conſcientiarum ue recundarum penitiora reuela repagula. Non te pudeat coram uno dicere; quod te non puduit forſitam coram multis, & cum multis facere. Ex hijs alijs que Augu. teſtimonijs liquet ueritas catholica. ſ. clanculariā confeſſionē ſacerdotibus tpē Augu. factum, ſicut Paulinus ſuus diſcipulus ad ſeuerū ottritionis, & confeſſionis meminit. Paulinus

EX LEONE ET GREGORIO PONtificibus, auricularis confeſſionis teſtimonia afferuntur. Cap. viij.

APertiſſimis his teſtimonijs liquet mirabilem eſſe diuerſariorum cęcitatem, qua clanculariam negarunt confeſſionem olim fuiſſe in eccleſia Chriſti: Ideo iam ad portum et ſtationem, nauem noſtram dirigimus. Prius tamen duorum Roma. preſulum decreta renarremus, confeſſioni de qua agimus aſtipulantia. Nam Leo primus huius nominis Papa, authoritate, morum ſanctimonia, ac eruditione uere magnus, hanc confitendi nor Leo.

niam ſuis fuiſſe temporibus teſtat in ſcripto ſuo ad uni uerſos epiſcopos per Campaniam & Picænum conſti tutos, quod ex integro à nobis referendum eſt. Leo uni uerſis epiſcopis per Campaniā & Picænum. quamuis plenitudo fidei uideatur eſſe laudabilis, quæ propter timorem dei apud omnes erubeſcere non ueretur: tamē quia non omnium huiuſmodi ſunt peccata, ut ea quæ pœnitentiam poſcunt, non timeāt publicare. Remouea tur tamen improbabilis conſuetudo: ne multi à pœniten tię remedio arceantur, dum aut erubeſcunt aut timent inimicis ſuis, ſua facta reſerare, quibus poſſunt legū percelli conſtitutione, ſufficit enim illa confeſſio quę pri mum deo offertur, tunc etiam ſacerdoti, qui pro delictis pœnitentium precator accedit: Habes non ſufficere con fiteri deo, ſed ſacerdoti confitendū. Et ne eum exiſtima res locutum de publica confeſſione, manifeſte clancula riam admittit: & epiſcopos prohibet, ne homines ad pu

Gratianus blicam adigant confeſſionem. Renarrat Gratianus de pœnitantia diſt. i. ſub duobus canonibus. c. ſufficit & . c. quamuis. ¶ Extat aliud eius decretum, ab eodē Gra tiano renarratum. Multiplex miſericordia dei ita huma nis lapſibus ſubuenit, ut non ſolum per baptiſmi gra

Leo. tiam, ſpes uitæ reparetur æternę: ut qui dona regenera tionis uiolaſſent, proprio ſe iudicio condemnantes, ad re miſſionem criminum peruenirent. Et infra. Sic diuinæ uoluntatis præſidijs ordinatis, ut indulgentiam dei, niſi ſupplicationibus ſacerdotum nequeant obtinere, media tor enim dei & hominum, homo dominus Ieſus Chri ſtus hanc præpoſitis eccleſiæ dedit poteſtatem, ut con

fitentibus pœnitentiæ ſatiſfactionem darent:& eadem ſalubri ſatiſfactione purgatos,ad cōionem ſacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent: nihil his uerbis clarius et apertius:ubi obiter ſanctus preſul tres pœnitentiæ partes perſtrinxit:pœnitentibus enim, & cōfitentibus,ſacerdotes ſatiſfactionis emendā iniungāt.

¶ Prodeat alter pontifex Grego. *& ipſe ſanctitate doctrina ac nomine magnus:cuius ſententia in hac re minime eſt ambigua:nam lib.xxij.ſuper Iob inquit. Hęc ſunt uerę humilitatis inſignia,iniquitatem ſuam quęq; cognoſcere,& cognita uoce confeſſionis aperire.*Et libro. viii.dixerat. *Tribulatio quippe ſpiritus linguam commouet,ut reatum praui operis uox confeſſionis impugnet.*Sciendum *quoq; eſt,quia ſæpe & reprobi peccata confitentur,ſed deflere contemnunt:ſed electi culpas ſuas quas uocibus confeſſionis aperiunt, deſtrictę aduerſionis fletibus inſequunt, unde* B.Iob *bene poſt quā ſe ori ſuo non parcere ſpōpōdit: tribulationū mox ſpiritus ſubdidit,ac ſe aperte fateretur dicens.* Sic *reatum lingua loquitur,ut nequaq; expers à mœroris ſtimulo per alia ſpiritus uagetur: ſed culpas loquens uulnus aperio.*Sic *alio loco inquit.*Plerunq; *grauioris certaminis eſt commiſſa peccata prodere, q̄ non admiſſa uitare.*Et *ne in dubium aliquis cōtentioſus hęreticus illud uertere poſſit,conſtat eum de clancularia locutum confeſſione: quoniam conſtitutione noua ultra patrum cenſuras,ſacerdotem diris affecit,confeſſa peccata publicantem.*Eſt *aūt huiuſmodi* Grego.*decretum.*Sacerdos *ante omnia caueat,ne de his qui ei confitetur peccata ſua,*

Grego.

Grego.

alicui recitet, quod ea confeſſus eſt. Non propinquis nõ extraneis, neq; quod abſit pro aliquo ſcandalo: nam ſi hoc fecerit deponat, & omnibus diebus uitæ ſuæ igno minioſus peregrinando pergat. Habes candide lector. non ſolũ probatũ confeſſionis ſecretũ ſigillũ, ſed ẽt pœ nam adiectã his qui clancularia confeſſionem publicãt.

CONCLVSIO HVIVS LIBRI, cum exhortatione ut Chriſto, Euangelio, Eccleſię & patribus credamus. Cap. ix.

SAtis ſit cymbam noſtram hactenus altum ſulcaſſe mare: Iamiam ad portum ſubducatur. Nam neq; aduerſarij licet inſigniter temerarij erunt, tam impudẽtes, ut negent clancularium confeſſionem fuiſſe poſt B. Grego. tempora, Itaq; non deſudo in adducendis Remigij, Iſidori. Theodori, Cantuarieñ. Bedæ, Altuini, Eſicij, Adamantij, Haymonis, Bernardi, Anſelmi, & aliorũ patrum teſtimonijs, qui à. Dcccc. Annis cum laude & profectu in eccleſia dei uixerunt. Sat ſit homini Chriſtiano, ſatis eſſe debet aduerſarijs, ſi ad unitatem eccleſiæ ſanctæ redire uoluerint, oſtendiſſe, confeſſionẽ ſemper ſacerdotibus factam, ab ipſo apoſtolorum tempore in eccleſia inuictiſſimorum martyrum, & diligentiſſimorum confeſſorum: ideo telam comprobationis noſtræ, Grego. non ultra B. Grego. tempora deduximus. Et quãuis forſan alicui plura, q̃ oporteat adduxiſſe uidear in re tam comperta & manifeſtaria: at iuxta eiuſdem Grego. et Augu. uerba. Omnis ſententia facilius creditur, quo pluribus ſcripturę teſtimonijs probatur: ideo ęquo ferat ani

mo beneuolus lector, hanc Paulo prolixiorem confeſſio nis teſtificationem. Ac ſanctis patribus, eccleſiæ catho licæ conſentientes concludamus, dominum & magiſtrũ noſtrum Ieſum Chriſtum hoc ſaluberrimum ſacramentum pœnitentię inſtituiſſe: nam tam efficax contra pec cata remedium, non poteſt niſi deus inſtituere. Et quia pœnitentiæ ſacramentum adminiſtrari non põt à ſacer dotibus, niſi prævia confeſſione uocali: Ideo confeſſionẽ delictorũ prius exigit deus, ante tribunal iudicis adeo conſtituti, cui poteſtatem dedit ſoluendi & ligandi in cœlo & in terra. Quàm confeſſionem etiam aduerſarij, non poterunt negare fore rem longe ſaluberrimam ac ſaluti animarum utiliſſimam: adeo ut reuera confeſſio illa quæ hodie fit in eccleſia catholica, ſit neruus re ligionis noſtræ, & diſciplinæ Chriſtianę. Quare quicunq; illi detrahunt, illam contemnunt, populo uelut nõ neceſſariam publicant. Hoſtes ſunt eccleſiæ catholicę, ius diuinum rumpentes: lacerantes doctrinam euangelicam, ac ueritatem ſpiritus: præcones ſunt Antichriſti, famuli uenatici diaboli, animarum deceptores & ſeductores: magiſtri hæreſum: & ueriſſimi animicidæ. Quanto rectius eſt Chriſtum in hoc ſaluberrimo pœnitentię ſacramento uenerari. Medelam ægris mentibus paratam gratiſſime acceptare, & uulnera peccatorum confeſſionis remedio ſanare: ut ſic deo obedientes peccata confeſſa ſacerdoti, in extremo iudicio: ubi reuelabuntur occulta cordiũ, lateant: ut ſic cum capite Saluatore noſtro domino Ieſu, æterna poſſideamus gaudia uitę, confitentes gloriam dei in ſecula ſeculorum. Amen.

REVERENDO PATRI, D. IOAN. Rupho Archiepiſcopo Conſentino patrono ſuo. Ioannis Eckius. S. D.

EXaminaui anno ſuperiori Antiſtes amplisſime, Lutheri contra ſaluberrimum pœnitentię ſacramentum ſcripta: in quibus ſanè reperi multa à uero & fide catholica aliena: ea cōfeſtim gladio ſpiritus iugulaui: Conſiliū fuit iam edendi confeſſionis materiam, quod in ea uid eam neruum diſciplinæ eccleſiaſticę conſiſtere: libros tamen de initio pœnitentię, de ſatisfactione & alijs pœnitentiæ appendicibus, dilutionē obiectorum per Lutherum & Oecolampadium, dum commodum fuerit emittam. Liber ut uides tenellus eſt, ueretur aditare Mœcenatem: Innatam tuam petit humanitatem, ut tuo patrocinio ei non deſis apud Pont. Max. Cui in grauiſſima regendæ eccleſiæ hoc periculoſo tempore ſarcina, ſuppetias ſolitus es conferre conſiliarias. Hortari non deſinas, ita per. D. O. M. te obteſtor, eccleſiæ catholicę paſtorem: ut tandem diſpulſis hæreſum nebulis, ſerena & ſyncera ueritas fidei fidelibus illuceſcat. Vale & ſalue præſulum decus, pān perculi Ekij memor, Romæ &c.

IN NOMINE TVO DVLCIS IESV

Proloquium. car.1.
De diuiſio pœnitentiæ, & primo de pœnitentia ſolenni. car.4.
De ſolemnis pœnitentia non reiterabatur: licet lapſus ad pœnitentiæ ſacramentum admitteretur. car.6.
An ſacerdotibus & magnatibus ſolemnis fuerit iniuncta pœnitentia. car.9.
Canones pœnitentiarij defenduntur contra Melanchtonem, & aliqui enumerantur: ac radix indulgentiarum explicatur. car.12
quomodo rigor Canonum pœnitentialiũ olim poterat in uulgo obſeruari, et de iniunctione emendę. ca.15
De confeſſione publica, & de confeſſione quàm peccator tenetur facere de lege naturæ. car.17
De cõfeſſione legali ĩ lege ſcripta, et eius utilitate. c.20
Deum ſolitum ab imperfectiori ad perfectius progredi oſtẽditur in ſacrificijs, baptiſmatibus, prophetis, ſacerdotio, & poſtremo in confeſſione. car.22
Confeſſio probatur eſſe de iure diuino Ioan.xx. & cauilli reijciuntur. car.24
Suadetur confeſſio ex figura ſacerdotij legalis: & poteſtas clauium extollitur, ac in fine ex. ſ. Iacobo confeſſio probatur. car.26
Quia Luther ſibi ſepius contradicit & ſecum pugnat de cõfeſſiõe: iõ eius doctrina cõuincit erronea. c.29

LIBER. II.

De uſu confeſſionis ſecretę. car.31
Confeſſionem auricularem faciendam ſacerdoti ex

Origene probatur euidentiſſime. car.34
Confeſſionem clancularem factam ſacerdoti tempore martyrum probatur ex Cypriano. car.36
Confeſſionem auricularem fuiſſe antiquitus probatur ex Hylario, ſed euidentius ex Baſilio. car.39
Confeſſio auricularis probatur ex Hieronymo, Ambroſio, & Paulino. car.41
Ex Chryſoſtomo & hyſtoria tripartita auricularis confeſſio conuincitur fuiſſe. car.44
Auguſtini temporibus fuiſſe auricularem confeſſionem ex dictis eius probatur. car.46
Ex Leone & Gregorio Pontificibus, auricularis confeſſionis teſtimonia afferuntur. car.49
Concluſio huius libri, cum exhortatione, ut Chriſto, euangelio, eccleſiæ, & patribus credamus. car.50

FINIS.

Venetijs per Ioan. Antonium, & Fratres de Sabio, Anno M D xxxij. Die .viij. Menſis Martij.

10.4.B.22.

DE SATISFA-CTIONE ET ALIIS POE*nitentiae annexis Ioannis E-ckii Germani contra Lutherum. Liber unus.*

M D XXXIII.

162

AD REVERENDISSIMVM IN Chriſto Patrem & dominum. D. Laurentium S.R.E. Tituli ſancti quatuor coronato-rum Cardinalem dominum ſuum & patronum colendiſſimum Proloquium. Cap. i.

Etus eſt prouerbium ampliſſime pa-
ter. Tria maxime fore iucunda & gra-
ta, portum nauigantibus, patriam pere-
grinis, captiuis libertatem. Omniū au-
tem iocundiſſimum mihi fuit totius Ro-
mæ in. S.D.N. Cle. vij. noui pontificis electione, conſen-
ſus, exultatio, & iubilus: Non modo quod poſt ſeſqui-
meſtrem expectationem, pontificem tandem accepimus
(quod tantopere tota flagitabat Roma) ſed & quod tu
mihi antiquus ſis reſtitutus patronus: qui ſicut iam diu,
uoluiſti, Ita etiam poſſis mihi auxilio eſſe: quo tandem
ad germaniam: & tranquillitatem ſtudiorum reuertar:
& quomodo excipit mihi tranquillitatis uocula, cum ꝑ-
fidi eccleſiæ & fidei hoſtes, hæretici Lutherani nulla
pace me frui patiantur: cum ipſi non deſinant antiquas
hæreſes excitare, ac nouas fingere: contra ego ſemper
paro rationem reddere de ea quæ in me eſt fide: Nam
quantum inſaniant hæretici, ac quantis furijs agitetur
beſtia illa Luther cum ſimilis farinę monſtris deuaſtās
agrum domini, abunde intellexiſti: contra uero admo-
dum pauci ſunt ſub hoc uaſto Germanię cœlo: quos Ze-
lus domus dei comederit: & qui ſe morum opponant

pro Iſrael,Iaco.hochſtrat Ioan.Cochleus,Hiero.Emſer:Ioan.faber,Geor. Hauer,Bartho.Vſin. cum paucis alijs rem fidei agunt:non hoc dico:quod arbitreris nullos alios eruditos in Germania eſſe reliquos:qui ex pectore Chriſtiano recte & ſyncæriter de fide noſtra ſentiant,cum tot ſtrenui reperiantur ad ſue fidei pugiles, qui non curuauerunt genua ſua ante Baal,Sed quia doctiſſimus quiſq; ut eſt optimus,dum uidet hæreſibus ſe obijcientes à prælatis & paſtoribus eccleſiaſticis dereliqui,nullus non infamari ab hæreticorum cœtu opprobrijs:iniurijs & calumnijs dum interea prębendoſi illi, & beneficijs onuſti cauponatores in dies dignitatibus, aucti ad hæc rideant,& rem fidei nec tirũcio eſtimẽt: malunt inculpate tacere:q̃ fruſtra & inaniter niti ad tempus expectantes dei miſericordia, quę omnia aſpiret,adiuuet:& proſequatur:Quod ſi peſſimi ciues honore & ſplẽdore caruerint,ut Plato decreuit,& quiſq; honoratiori gradu ſtatuatur, qui magnitu.eruditionis:& uirtutum ſplendore ſit habitus illuſtrior, & qui pro fide catholica & apoſtolica ſede fortiter fecerit,ſub umbra eccleſiæ quoq; protegatur:futurum eſt ampliſ. pater,ut plures ſcientia & integritate præſtabiles nobiſcum ſint,q̃ cum lurido luteo illo Luthero:id enim ſibi nomen conuenit:quoniam ſicut nomẽ ſuum, ſic ipſe: nam ubi eſt cadauer,ut alter ueteri prouerbio Ioannes xxiij.obiecit,ibi etiam congregantur corui : Hinc recte Antiſthe.dixit.Tunc demum perire ciuitatem:cum à bonis mali non ſe cernantur.quare.R.P.per uiſcera Chriſti te moneo,te hortor,ac quaſi impello,ut nihil omniũ

negligas apud. S. D. N. quæ ad hanc peſtilentiſſimam hæreſim extirpandam uel utilia noueris, uel neceſſaria. Ego hoc anno pleraq; de pœnitentia contra hos hæreticos emiſi, quo habeant fideles, ut ſe conſolentur: Iam ultimam pœnitentiæ partem, ſatisfactionem, ſcilicet defendendam ſuſcepi: cuius editionem ſub nomine tuo laudatiſſime Antiſtes publicare uolui, quo meum in te animum redderē teſtatiorem. Age age ſplendidiſſime Pater age pro prudentia & integritate tua: Ita deum precor te adiuuet & diu incolumen ſeruet. Iam ad opus accingimur.

SATISFACTIONEM PRO POENA PECCATORUM DEBITA INTEGRARE PŒNITĒTIAM EX SACRIS LITERIS PROBATUR. Cap. ij.

SATISFACTIONEM PRO POE- na peccatorum debita integrare pœnitētiam ex ſacris literis probatur. Cap. ij.

CVm diuina præeunte gratia peccator ex compedibus diaboli ſe euoluere conatur: & iam compunctione cordis mentem deo afformauit, qua & præteritas culpas defleuit, & plangenda in poſterum non admittere proponit, Et coram ſacerdote corde humiliato & contrito peccatorum ſuorum fœditatem effudit: ac ſpirituſſancti unctionem per pœnitentię ſacramentū: ſacerdotalis abſolutionis beneficio conſecutus eſt: diuinę prouidentiæ diſpoſitio exigit: ut ſecundum iuſtitiæ etiam miſericordis normam: Deo utcunq; ſatisfiat per pœnalis alicuius operis exhibitionem. Nam & ſi in conuerſione peccatoris ac ſacramento pœnitentiæ odium dei extinguatur, remittatur offenſa, deleatur culpa, at ta-

men pœna non in totum expungitur, ſed clementia de æterna in temporariam commutatur: ut ſic aliquis honor deo pro commiſſa culpa impendatur. Hæc itaq; pœna reſtans, aut iudicio eccleſiæ per ſacerdotis impoſitionem diluenda eſt, aut per uoluntariam boni operis ſuſceptionem, quæ bona opera in genere, oratione, elemo-

Leo. ſyna & ieiunio explicantur, iuxta illud Leonis Papę in ſermone de ieiunio. Oratione propitiatio dei quæritur, ieiunio concupiſcentia carnis extinguitur, elemoſynis peccata redimuntur: ſimulq; p omnia dei imago in nobis renouatur, uti illa latius explicantur per catholicos doctores & patres: quæ tamen in præſentia omittimus. Nolumus enim uniuerſam ſatisfactionis rationem diſcu-

Anſel. tere, qua Anſelmus dixit, eam eſſe uoluntariam redditionem æquiualentis, alias indebiti: neq; in dubium reuocemus, an creatura aliqua ſatiſfacere poſſit pro peccato quoniam in præſentia: hoc iam pro certo habere uolumus: nullum hominem potuiſſe ſatisfacere pro quocunq; peccato mortali, ſed quia dominus noſter Ieſus Chriſtus paſſus eſt pro peccatis noſtris, & redemit genus humanum: omnis noſtra ſatisfactio habet ſuã uim à merito benedictæ paſſionis ſuæ, itaq; omnis noſtra ſuffi-

2. Cor. 3. cientia ex deo eſt, At hoc pacto hic ſatisfactionem tractabimus, cum enim miſericors deus ex clementia peccatori redeunti & pœnitenti: ſinum ſuum non claudat, ſed quacunq; hora ingemuerit peccator, & egerit pœ-

Ezech. 18 nitentiam, uita uiuet & non morietur. Vnde fide credimus peccatorum remiſſionem. At quia deus non uult aliquod malum manere impunitum: ideo licet pœnitenti

pœnam remittat æternam ac odium:tamen non omnem pœnam condonat, ſed commutatur pœna æterna in pœnam temporalem. Nam alio libro nondum per me ædito: aſſero contra Lutherum, deum remittendo culpam, non remittere omnem pœnam. Hanc autem temporariā pœnam diluit pœnitens uarijs modis, per contritionis acerbitatem uelut. ſ. Petrus fleuit amare, ꝑ amoris magnitudinem uelut Magdalena: per confeſſionis erubeſcentiam, ac per alia bona opera, potiſſimum per orationem: elemoſynam, ac ieiunium, quæ ut maioris ſint apud deum efficaciæ: à ſacerdote uicario dei iniunguntur, in emendam & expiationem peccatorum confeſſorum, & hoc tota ſemper obſeruauit & hodie obſeruat eccleſia. Huic catholicę ueritati oblatrat aquilonaris canis Luther: & ſatisfactionem in toto caſſat & floccifacit: Et profecto mirandum eſt, quod cum Nouatiani: ut B. Cyprianus ad Antonianum ſcribit, ſubtrahant pœnitentiam ſatisfactioni: hic ſtultus Luther inconerarium currens, ſubtrahit ſatisfactionem pœnitentiæ: quia deus remittendo culpam: remittat omnem pœnam. Et quia alio libro radix erroris illius confutabitur, ideo hic ſatiſfactionem dumtaxat tuebimur aduerſus eccleſię hoſtes.

Ockns.

Luther

Cypria.

Nouatus.

¶ Satiſfactionem igitur exigi, adeo poſt pœnitentiam liquet ex lib. ij. Reg. ca. xxiiij. ubi cum Dauid peccaſſet numerando populum, & ipſe pœnituiſſet pro delicto, ſic quod culpam terſiſſet: exegit tamen deus adhuc pœnam & ſatiſfactionem ab eo: nam ſic iuſſit Gad prophetam dicere ad Dauid. Vade & loquere ad Dauid. Hęc dicit dominus. Trium tibi dabitur optio: elige unum qđ

2. Re. 24

uolueris ex his, ut faciã tibi: cumq́ ueniſſet Gad ad Dauid nunciauit ei dicens. Aut ſeptem annis ueniet tibi fames: in terra tua, aut tribus menſibus fugies aduerſarios tuos, & iſti te perſequentur, aut certe tribus diebus erit peſtilentia in terra tua, nunc ergo delibera, & uide quem reſpondeam ei qui me miſit, ſermonem. Et licet Dauid nimium coartaretur, tamen quia melius eſſet incidere in manus domini, cuius multæ ſunt miſericordiæ: elegit peſtilentiam, & mortui ſunt ſeptuaginta milia uirorum. Expende hic diriſſimam exactam fuiſſe ſatisfactionem, poſt dimiſſam culpam. quod autem Dauid prius pœnituerit liquet ex ſacra ſcriptura, ubi ſupra, nã antea q̃ ueniret propheta ad Dauid: inquit ſacra ſcriptura. Percuſſit autem cor Dauid eum poſtq̃ numeratus eſt populus, & dixit Dauid ad dominum. Peccaui ualde in hoc facto, ſed precor domine: ut transferas iniquitatem ſerui tui: quia ſtulte egi nimis. Quod poſtea factum dinoſcitur, quia cum culpa transferri non potuit: quia anima ipſa quæ peccauerit: morte morietur, filius non portabit iniquitatem patris: neq́ pater iniquitatem filij, quare peccatum Dauid fuit tranſlatum non culpa, ſed ſatisfactione. Sic ſapiens docet filium Eccle. xxi. fili peccaſti non adijcias iterum: ſed & de priſtinis deprecare, ut tibi dimittantur. Quæ dimiſſio: remiſſionẽ pœę debitæ nobis ſignificat: q̃ à deo impetrare debemus pro pręteritis delictis: quod ſi non hic ſatisfacimus: in purgatorio pro eis ſatiſpatiemur, nã hoc negato nullum erit purgatorium, contra ſacram ſcripturam: ut Luculenter proprio libro de purgatorio egimus. Nam nõ

Ezech. 18

Eccle. 21

Eckius

ſolum beati ſunt quorum remiſſæ ſunt iniquitates, Sed Pſal. 31.
etiam hi quorũ tecta ſunt peccata. Tunc remiſſæ ſunt remittere.
iniquitates, quando deus iratus remittit culpam, quãdo Tegere.
orationibus: ieiunijs aut elemoſynis placatus deus: non peccatum
aliam requirit pœnam. quia ſic in omni opere dei con
curri miſericordia & iuſtitia. Miſericordia ignoſcendo
culpam, Iuſtitia infligendo pœnam ſatisfactione diluẽ
dam. Sic enim memores debemus eſſe peccatorum, ipſa
in nobis puniendo: ut ſic deus non ſit memor uindican-
do: quare bene egit pœnitens, qui dixit. Quoniam pec Pſal. 50.
catum meum ego cognoſco, & peccatum meum contra
me eſt ſemper. Quod ſi pœna cum culpa tota remittere-
ret, iã fruſtra diceret. Peccatũ ſuũ ſemꝑ eſſe cõtra ſe.

SATISFACTIONEM ESSE NECESſariam ex Auguſtino, Cypriano, Ambroſio & Leone probatur. Cap. ij.

HAnc ueram intelligentiam ſpiritus ſecuti ſancti
patres, omnes ſatisfactionem affirmarunt: quod,
etſi pluribus agemus in libro de remiſſione pœnæ &
culpæ: obiter tamen hic aliquos locos prægustemus. Nã
.ſ. Augu. ubiq; eam intonat, uelut neceſſariam & par- Augu.
tem pœnitentiæ. Nam ca. iij. de medicina, pœnitentię in
quit. Pœnitens ueniat ad antiſtites, per quos in eccle-
ſia claues miniſtrantur. Et tanq̃ bonus iã incipiens eſſe
filius maternorum membrorum, ordine cuſtodito, à præ
poſitis ſacramentorũ accipiat ſuę ſatisfactionis modũ:
ut in offerẽdo ſacrificio cordis contribulati deuotus &

ſupplex. Satisfactionis itaq; modum accipiat pœnitens à ſacerdote. Hoc idem affirmat ca. v. ſequenti. Non ſufficit mores in melius commutare, & à factis malis recedere: niſi etiam de his quæ facta ſunt, ſatisfiat deo per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis ſacrificium, cooperantibus elemoſynis. Beati enim miſericordes, quoniam ipſorum miſerebitur deus. Non enim dictum eſt, ut tantum abſtineatis à peccatis: ſed & de præteritis inquit deprecare dominum, ut tibi dimittantur. ¶ Et quamuis B. Rhenanus in proloquio Tertuliani, in aliū uelit reiicere authorem, libellū iſtū, attamen uetuſtiſſimum affirmat: & dignis euehit preconijs: ac magnæ exiſtimat authoritatis: librum cito minime dubium, quin Augu. eum ut ſuū agnoſcat Enchiridion ca. lxx. ubi clare docet ſatisfactionem congruam fore neceſſariā. Verba Augu. ſunt iſta. In melius quippe eſt uita mutanda: & ꝑ elemoſynas de peccatis præteritis eſt propiciandus deus. Non adhoc emendus quodammodo: ut ea ſemper liceat impune committere. Nemini enim dedit laxamentum peccandi, quāuis miſerando deleat iam facta peccata: ſi non ſatisfactio congrua negligatur. Et in ſequenti cap. ponit quotidianam orationem ſatisfacere pro quottidianis et leuibus peccatis. ¶ Ob hanc rem indignatur Cypria. & iraſcitur Nouatianis in epiſtola ad Antonianum. O fruſtrandæ fraternitatis irriſio inquit. O miſerorum lamentantium caduca deceptio. O hæreticæ inſtitutionis inefficax & uana traditio: hortari ad ſatisfactionis pœnitentiā: & ſubtrahere de ſatisfactione medicaná. Dicere fratribus no-

Matth. Eccle. 21. B. Rhenanus. Augu. Cypria.

ſtris plange, & lachrymas funde: & diebus ac nocti-bus ingemiſce: & pro abluendo & purgando delicto tuo, largites & frequenter operare, ſed extra eccleſiā poſt iſta omnia morieris. Hic ſanctus martyr improbat Nouatianos, quia ſatisfactionem admittebant, ſicut fit in eccleſia, & tamen relapſis negabant pœnitentiam, quæ in eccleſia datur. Sic idem de Nouatijs conqueritur Cornelio Papæ. Elaborant inquit, ne uulneratos diuina clementia in eccleſia ſua curet: miſerorum pœnitē-tiam mendaciorum ſuorum fraude corrumpunt, ne deo indignanti ſatisfiat: ne Chriſtum dominum ſuum, qui Chriſtianus eſſe, uel erubuit uel timuit, poſtmodū quærat, ne ad eccleſiam, qui de eccleſia receſſerat, redeat. Datur opera, ne ſatisfactionibus & lamentationibus iuſtis delicta redimantur: ne uulnera lachrymis abluātur. Hic accuſat coram Ro. Ponti. Nouatianos quod pœnitentiam & ſatisfactionem negarent. Ideo catholicam profeſſus fidem, Cornelio aperit ſententiam ſuam. Delictis inquit remittendis pluſq̃ oportet, pœnę ipſe delinquo. Amplector prompta & plena dilectione cum pœnitentia reuertentes: peccatum ſuum ſatisfactione humili & ſimplici confitentes. Et ne Luther cauillo eludat hunc ſancti martyris locum, quod ſatisfactio tantum fiat eccleſiæ: quia deus nihil exigat: præuenit uir ſanctus has nugas: & conqueritur apud Nouatianos non ſatiſfieri deo. ¶ Satisfactionem quoq; neceſſariam fore pœnitentię tradit. Ambroſius ex magiſterio Chriſti lib. ij. de pœni. ca. v. ubi ſic inquit. Apoſtoli ſecundum Chriſti magiſterium pœnitentiam docuerunt: ſpoponderūt

Cypria.

Cōfeſſio. Cypria.

Ambro.

ueniam: culpam relaxauerunt: ſicut & David docuit dicens. Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorũ
Pſal. 31. tecta ſunt peccata. Beatus uir cui non imputauit dominus peccatum. Vtrunq; enim beatum dixit: & cuius iniquitas remittitur p lauacrum: & cuius peccatum tegitur bonis operibus. Qui enim agit pœnitentiam: non ſolũ diluere lachrymis debet peccatum ſuum: ſed etiam emẽdatioribus factis operire & tegere delicta ſuperiora: ut non ei imputetur peccatum. Quid hic contra poterit mutire ueritatis aduerſarius. Etiã poſt remiſſionem peccati, ipſum imputari ad pœnam. Si non emendatioribus
Leo. operibus tegatur. Recte ergo dixit. ſ. Leo Papa. Mediator dei & hominum, homo dominus Ieſus Chriſtus, hanc præpoſitis eccleſiæ dedit poteſtatem: ut confitentibus pœnitentiæ ſatisfactionem darent, & eadem ſalubri ſatisfactione purgatos, ad communionem ſacramentorum p ianuam reconciliationis admitterent: habes confeſſis iniungi emendam in ſatisfactionem, pro peccatis præteritis, hunc locum notabilem, ac ineluibilem afferre placuit, quod tam aperte probet modũ pœnitentiæ, uti etiam hodie in eccleſia catholica obſeruatur: nolo eſſe prolixior in hac re: quod in libello de remiſſione pœnæ & culpæ, copioſe tractetur.

TRES ESSE PARTES POENITENTIÆ, contra Lutherum. Cap. iiij.

NEctendo ea quæ & alijs libris diximus, erit conſectarium doctores iuniores eccleſiæ conformi-

*ter ſacræ ſcripturæ ac ſanctis patribus tres poſuiſſe pœ
nitentię partes:quod magna impietate reijcit Luther in* Luther.
*ſermone de indulgentijs dicens. Sciendum primo, quod
noui authores:ut magiſter ſententiarum. ſ.*Thomas, *&* S.Tho.
*horum imitatores, tres partes faciunt pœnitentię: nempe
contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem.* Et *q̄uis
hæc diſtinctio, ut ipſi eam proponunt difficulter, aut
certe neuti q̄ deduci queat ex ſcriptura: neq; etiã ex an-
tiquis Chriſtianæ religionis authoribus.* Hæc Luthera
na impietas, iam in alijs noſtris libris detecta ē. De *con
tritione enim id egimus lib.i.de confeſſione, lib.ij. de ſa
tisfactione hoc tertio.* Iſtas *enim tres partes ſancta ma
ter eccleſia(extra q̄ nulla eſt ſalus, ſicut nec uiuentibus
tempore* Noe, *extra archam)ꝑuetuſta cōplectitur ora-
tione: quæ in quibuſdam etiam eccleſijs cathedralibus*
Germanię *ad primam dicitur.* Omnipotens *ſempiterne
deus, te humliter imploramus: ne nos peccatores perire* Eccleſia.
*permittas ꝑꝑ nimia peccata noſtra: quia tua creatura
ſumus, licet peccatores ſimus: ſed concede nobis peccato
ribus ſpatium uiuendi ac pœnitendi in hac uita, ut ante
diem exitus noſtri ꝑ ueram contritionem, puram confeſ
ſionem, & dignam ſatisfactionem tibi domino deo om
nipotenti placere mereamur.* Ecce *q̄ appoſitę ſingulę
partes cum decoris epithetis hic recenſentur.* ¶ Et *has
tres eſſe partes pœnitentiæ, quilibet uſu rationis pollens* Rō optīa
cogitur fateri. Cum *enim in ſacramento pœnitentiæ ſit
emenda uoluntaria ꝑ uiam iudicij uoluntarie ſuſcepti:
exigit citationem ad uoluntarie ſubeundum illud iudi-
cium: & hæc eſt cordis compunctio.* Et *coram iudice ue*

ritatis confeſſionem. Et iuxta iudicis arbitrium, ſatisfa-
ctionem, uel in re, uel ſaltem in propoſito. Congruit.n.
ut ſicut tribus modis deum offendimus.ſ. corde, ore &
Augu. opere: ita pœniteamus: nam ſic B. Augu. lib. i. de ſermo
ne domini in mõte ponit tres peccati differentias in cor
de, in facto, & in conſuetudine, tanq̃ tres mortes. Vna
Matth. 9. quaſi in domo hæc eſt quando in corde conſentitur li-
Lucæ. 7. bidini: altera iam prolata, quaſi extra portã cum in fa-
Ioan. II. ctum procedit aſſenſio: tertia cum ui conſuetudinis ma-
le, tanq̃ mole terrena premitur animus, quaſi in ſepul-
chro iam putens: quę tria genera mortuorum dominum
reſuſcitaſſe, quisquis euangelium legit, agnoſcit. Huic
ergo triplici morti, triplici occurritur remedio, contritio
ne, confeſſione, & ſatisfactione: nam compunctio cordis
male mentis medetur affectioni. Confeſſio ſacerdoti fa
cta, factum ipſum aut male locutum medicatur. Satisfa
ctio bonis operibus exercita, conſuetudini malorum re
ſiſtit, eamq́; deſtruit. Huic non eſt diſſimile, quod Gre-
Grego. go. iiij. ſup Iob ſcribit. Quatuor quippe modis peccatum
ꝑpetratur in corde: quatuor conſumatur in opere. Et in
fra uulua peccantis hominis eſt culpa latens, quæ occul
te peccatorem concipit: & reatum ſuum adhuc in tene
bris abſcondit. A uulua de utero exitur: cum peccator,
quæ in occulto commiſit, hæc etiam in aperto commit-
tere non erubeſcit. Cum autem peccator de iniquitate
ſua non confunditur, in ipſa adminiculis peſſimæ conſue
tudinis roboratur. Sic quaſi genibus fouetur ut creſcat:
dum culpa conſuetudinibus firmatur ut uigeat. Dum
itaq; culpa prodire in uſum cœperit: tunc ſe aut falſa

diuinæ miſericordiæ, uel apertæ deſperationis miſeria, paſcit. Cum ergo reatus culpæ uariæ contrahitur: nulli mirum uideri debet: ſi medicina ipſa ex pluribus partibus conficiatur. Huic. ſ. Ioannes non ſolum inquit agite pœnitentiam: ſed & hoc dixit. facite dignos fructus pœnitentiæ. ¶ Et illas tres partes pœnitentię aſſeruit. ſ. Ioannes Chryſo. in loco ſuperius citato, ſermone. ſ. xxix. de pœnitentia. Perfecta inquit pœnitentia cogit peccatorem omnia libenter ſufferre. Si uiolentus quærat quæ habet, non uetat. Si ueſtem dirimat, non refragatur: percutienti maxillam præbet alteram: iam angariatus ultro adijcit: caſtigatus gratias agit, prouocatus tacet exaſperatus bláditur. Superiori ſupplex eſt, inferiori ſubiacet, in corde eius contritio eſt, in ore eius confeſſio, in opere tota humilitas, hęc eſt pfecta & fructifera pœnitudo. Nihil his uerbis expreſſius, nihil propoſito noſtro ſignificantius, adhuc nō rubet Luther, quantūcunq; ualide mentiatur: iniuriam facit Petro Longobardo Parrhiſienſi Antiſtiti, ac diuo Thomæ Aquinati, quos arbitratur finxiſſe has pœnitentię partes, cum Chryſo. Dcc. annis illos pręceſſerit, ſed ueritas catholica triumphat, hæreſis Lutherana deo ſic uolente diſſipabitur. ¶ Expende ò lector pœnitentiæ negotium, & ueritatis radius illuceſcet tibi, nam peccatum eſt offenſa dei, & non eſt in lapſis repropitiatio abſq; ſacrificio contriti cordis & contribulati ſpiritus, & quia iniuria eſt, non eſt pacificatio abſq; iudicio. Iudicium autem non eſt abſq; accuſatione & teſtificatione contra delinquentem: & hoc eſt confeſſio: neq; eſt iudiciū abſq; iuſtificatione (ut

Matth.

Chryſo

in Lutherum.

Alia ſuaſio.

ita loquar)delinquentis:& emenda facienda iniuriam paſſo:& hoc eſt ſatisfactio. His interuenit ipſa ſacerdotalis abſolutio, quæ ſacramentum exiſtit. Similitudinem habens cum ipſa interiori ſanctificatione. Manus enim ſacerdotis ſup caput pœnitentis, manum diuinam ſiue uirtutem adeſſe ſignificat ad ſanctificandum pœnitentem. Et uerba abſolutoria, deum abſoluentem, ac dimittentem ſignificant. Hanc enim efficacem dedit clauium poteſtatem ſacerdotibus:ut ipſis uiſibiliter abſoluentibus:ipſe intus ſecreta poteſtate diuina operetur. Et hæc omnia certiſſime fiunt:ſi pœnitens non obicem ex malitia ſpirituiſancto poſuerit. Immo neceſſe eſt ita fieri:non coactionis impulſione, nec alligationis uiolenta aſtrictione, ſed liberaliſſima benignitatis, ac beneficentiæ diuinę largitate, ac pientiſſima promiſſione eius qui mentiri neſcit. Non magnum tibi hoc uidetur?ad ſacerdotis abſolutionem uincula peccatorum rumpi, maledicta effugari,& ſpiritusſancti gratiā tribui:Alioquin fruſtra tanteę pietatis officium clementiſſimus deus in eccleſia ſua inſtituiſſet: & pœnitentibus potius illuſiſſet. Si miniſterio ſacerdotum ſuis benedictionibus, & abſolutionibus non potenter aſſiſteret. Ipſi enim ſacerdotes poſiti ſunt uelut officiales, ſeu ianitores miſericordiæ dei:qui diſpenſent diuitias miſericordiæ dei:aperiant pulſantibus:& introducant intrare uolentes: qui confugientes ad ianuam miſericordiæ dei:tota congratulatione,& applauſu recipiant:peccata remittant, bonis gratię ſpoliatos à latronibus reſtituant:uulneratos, & morbidos cœleſti medicina ac uirtute diuina ſacramentorum

Poteſtas.

Sacerdotij

Maxima.

Officium ſacerdotū

torum

torum medicamento ſanent, quæ omnia cum gratitudine uenerari deberemus & ſuſcipere non porcorum more, quod Luther facit contemnere & contaminare.

CONTRA PROVERBIVM TANtopere à Luthero laudatum, optima pœnitentia noua uita. Cap. iiij.

CVilibet catholico arbitror ſufficere quæ de partibus pœnitentię diximus contra impietatem Lutheranam: prę̨ſtat iam aliqua illis cohęrentia explicare. Et obiter quidem: nam quod ad initium pœnitentiæ attinet, in ſermone de pœnitētia magno delyrio ſic ſcripſit, plus tibi diſcutiendum eſt confeſſuro, quantum diligās iuſtitiam, q̄ quarum odias peccatum: multoq; maiore, Immo ſolo hoc labore tibi cogitandum eſt: q̄uo futuram uitam agas bonam: q̄ quomodo deſeras aut odias præteritam malam. Veriſſimum eſt enim prouerbium, & omni doctrina de contritionibus hucusq; data præſtantius, quo dicitur Teutonice. Nimmerthun, die hochſte buſ. Optima pœnitentia noua uita: Sicut & apoſtolus ſonat ad Galat. vi. In Chriſto neq; circuncíſio, neq; preputium aliquid ualet, ſed noua creatura. Hæc Lutheri uerba tot habent ferme errata, quot uerba: iuſtiſſime nanq; Leo. x. Pont. max. hunc damnauit articulum ueriſſimum eſt prouerbium &c. Impietatis error prudenti eſt obuius: nam ſic fruſtra & inaniter. ſ. Augu. peccata præterita ante ſuam conuerſionem confeſſus eſt, & de his doluit: quod tamen proficue & rationabi

Galat. 6.

Leo.

Augu.

liter ſe feciſſe lib.x.confeſſionum oſtendit. Et quod non ſufficiat futuram uitam inchoare bonam: niſi etiam de

Augu. præterita doleat ac pœniteat, docet.ſ. Augu. in loco ſępius citato de pœnitentiæ medicina ca.v. Non ſufficit mores in melius commutare, & à præteritis malis recedere: niſi & de his quæ facta ſunt, ſatisfiat domino ꝑ pœnitentię timorem. Cui magis credemus. An Augu.

in Lutherum. lumini eccleſiæ dicenti non ſufficit: aut Auguſtinianũ ſe profitenti bis hęretico & ſchyſmatico: aſſerenti, Sufficit mores in melius commutare. Et ne neſciretur tortuoſus coluber, ſeipſum ſuis depingit coloribus: Impudentiam enim eius quis non demiretur: quod prouerbium ex triuio ſumptum ẽ media plebe receptum, præfert omnibus doctrinis patrum de contritione hactenus datis qđ tñ non ueꝝ eſt, ſed falſiſſimũ: nõ.n.ſolũ Augu. ſed

Ezech. 20 & ſacræ ſcripturæ contradicit, dño ꝑ Ezechielẽ dicente ca.xx. Et recordamini uiarum ueſtraꝝ, et oĩum ſcelerũ ueſtroꝝ, quibus polluti eratis: & diſplicebit uobis in cõſpectu ueſtro, in cunctis malitijs quas feciſtis: et ſcietis, quia ego dominus, cũ benefecero uobis ꝑꝑ nomen meũ, non ſecundum uias ueſtras malas, neqꝫ ſecundum ſcelera ueſtra peſſima, dominus uult nos recordari peccatorum noſtrorum. Luther non uult: ſed ſufficiat uitam in melius commutare. Melius nos docuit.ſ. Ioan. in Apocalipſi, q̃ Luther: qui Epheſinam eccleſiam docens reuerti, inquit. Memor eſto itaqꝫ unde excideris: & age pœ-

Apoc. 2. nitentiam, & prima opera fac, Luther contra docet, nõ memorandum, unde excideris, ſed tantum cogitandum, quomodo uitam futuram agas bonam. Sic docuit nos

Dauid,declina à malo,& fac bonum. Et.ſ.Petrus præ miſit pœnitentiam agendam:& ſic uitam in melius mu tandam. Actu.ij.Petrus aũt ad illos ait,pœnitentiã agi te:et baptizetur unuſquiſq; ueſtrũ in nomine Ieſu Chri ſti in remiſſionem peccatorum ueſtrorum. Vide lector primo uoluit eos agere pœnitentiam:& deinde inchoa re nouam uitam.Totum contrarium dicit lerna malorũ Luther.Rectius multo Dauid.quoniam peccatum me= um ego cognoſco & peccatum meũ contra me eſt ſem per.Rectius micheas.Indicabo tibi ò homo quid ſit bo num:& quid dominus quærat à te utiq; facere iudiciũ & diligere miſericordiam,& ſollicitum ambulare cum deo:primo ergo facias iudicium,peccata tua in te puniẽ do,& diligas miſericordiam:ſic ambulabis cum deo in nouitate uitæ.¶ Quare uere dixit Augu.q.ciij.de quæ ſtionibus no.& uete.teſta. Quid enim eſt pœnitere, niſi dolere præterita, & de cætero temperare ab his, quæ admiſerat.Vere Petrũ inſtruxit diaconum ca.iij. de fide.Prouide omni homini in hac uita, põt eſſe uti= lis pœnitentia: q̃ quocunq; tpe homo egerit,quamlibet iniquus,quamlibet annoſus:ſi toto corde renunciauerit peccatis præteritis:& de eis in conſpectu dei, non ſolũ corporis,ſed etiam cordis lachrymas fuderit:& malorũ operum maculas bonis operibus diluere curauerit: om nium peccatorum indulgentiã mox habebit. Et infra. Sed etiam pœnitentia peccatori,tunc prodeſt,ſi eam in eccleſia catholica gerat:cui deus in perſona B.Petri li gandi ſoluendiq; tribuit poteſtatem.Ecce ſanctus pater uult mala præterita diluenda: Luther negligenda cen=

Pſal. 36. Actu. 2. Pſal. 50. Mich. 6. Augu.

ſet. Clauium poteſtatem in perſona Petri datam extol
Eckius. lit Augu. Luther negat perſonæ Petri datã. Super qua
re contra hæreſim Lutheranam, tres libros ſcripſimus.
Leo. Idem præcepit Leo ſacer pontifex, præteritorum curã
habendã: nam ſic inquit in ſermone de quadrageſima.
Circũſpiciat ſe omnis anima Chriſtiana, & ſeuero exa
minæ cordis ſui interna diſcutiat: uiderit nequid ibi di-
ſcordiæ inhæſerit: nequid cupiditatis inſederit. Inconti
nẽtiam caſtitas procul pellat: mendaciꝭ tenebras lux abi
gat ueritatis: detumeſcat ſuperbia: humilitas aſſumatur
reſipiſcat iracundia: comminuantur iacula noxiarum, &
obtrectatio linguæ frenetur. Ceſſent uindictæ, & obli
uioni mandentur iniuriæ. Omnis poſtremo plantatio, q̃
non plantauit pater cœleſtis, radicitus auferatur. Tunc
enim in nobis bene uirtutum ſemina nutriuntur: quãdo
ab agro cordis noſtri omne germen externum euellitur.
Primum ergo fidelis anima euelle ſpinas & tribulos ui
ciorum, & ſic inſere ſemina uirtutum. Ita ubiꝗ uerum
uero conſonat, quo firmitas catholicæ ueritatis innote-
Grego. ſcit. ¶ Eadem dicit, & docet Grego. eccleſiaſticaꝝ re-
gularum amuſſis lib. xxxv. moralium ſuper illo uerbo.
Idcirco ipſe reprehendo me, & ago pœnitentiam in fa
uilla & cinere. Verba Gregorij placuit ſubſcribere. In
fauilla et cinere pœnitentiã agere, eſt contemplata ſum
ma eſſentia nil aliud, q̃ fauillam ſe, cineremq́ cognoſce
re: unde & diuitati reprobæ in euangelio dominus di-
Matth. 11 cit. Si in Tyro & Sydone factæ fuiſſent uirtutes, quæ
factę ſunt in uobis: olim in cilicio & cinere pœnitentiã
egiſſent. In cilicio quippe auſteritas & compũctio pec

catorum. In cinere autem puluis oſtenditur mortuorum. Et idcirco utrunq; adhiberi ſolet ad pœnitentiam, ut in punctione cilicij intelligamus, quid per culpam fecimus, & in fauilla cineris perpendamus, quid per iudicium facti ſumus. Conſiderentur ergo in cilicio pungentia uicia conſideretur in cinere p̄ mortis ſententiam, ſubſequens iuſta pœna uiciorum. quia enim poſt peccatum carnis, cō tumeliæ ſurrexerunt: uideat homo in aſperitate cilicij, ſupbiendo quid fecit, uideat in cinere uſquequo peccando p̄uenit. Poteſt quoq; cilicio, ipſa p̄ recordationē, atq; pœnitentiam dolorum punctio deſignari. Nam quod ait B. Iob, ipſe me reprehendo, quaſi quodam cilicio pū gitur, dum in mente aſperis redargutionum ſtimulis cō fricatur. In cinere autem agit pœnitentiam: quia ex primo peccato, quid p̄ ueſtrum iudicium factus ſit, ſollerter attendit. Accede huc lutulente Luther, & audi magnum eccleſiæ doctorem, & præcipuum, ac ueteranū, q̄uo tuas demoliatur hęreſes. Sancti Iob ſecutus ſententiam, in cilicio docet agendam pœnitentiam, auſteritate & compunctione peccatorum. Et tu negligendam iudicas hanc partem, quia non ſit cogitandum, quomodo de feras aut odias præteritam uitam malam: docet Grego. in cilicio nos intelligere, quid peccauerimus. Tu hoc pœnitentem tuum nec cogitare uis. Pungentia iubet ille uicia conſiderari: tu eorum diſcuſſionem prohibes. Iubet uir ſanctus ut cogitemus, quid ſupbiendo fecerimus. Nō uult hoc Luther. Addit uir ſanctus pœnitentem redargutionum ſtimulis confricari. Luther prophanus & apoſtaticus reiectis ſtimulis contentus eſt in noua uita. Tan

tum intereſt inter tenebras & lucem: inter noctem & diem, inter infernum & cœlum, inter errores & ueritatem, inter hæreſes & fidei inſtituta.

EVACVANTVR CAPTIVNCVLÆ Lutheranæ contra ſatisfactionem. Cap. vi.

AT ne beſtia illa adhuc gratulet ſibi in noua ſententia, eius fortalicium diruamus, fundamenta, quibus nititur, arma in quibus confidit, tollendo. Et primo quidē prouerbio certat, ex medio uulgi de ſumpto: ad quod nos dicimus primo nō recipimus illud eſſe prouerbiū: quod ego unq̄ audiuerim: ſed quia à uulgo deſumptum eſt: ideo uulgi conſuetudinem ſequamur. Et in terris Germaniæ ubi ego moram traxi, ſicut in utraq; Sueuia, utraq; Bauaria, prouincijs Rhenanis, ſolet dici. Nitmeerthun iſt ain ſchvuare buſ. de cætero non facere, eſt grauis pœnitentia (potius ſatisfactio) denotando difficile eſſe aſſueta relinquere. Porrò ſi ita ſibi fingit, Luther, hoc eſſè prouerbium, uideat ipſe quid ex prouerbio plebeo uelit probare in ardua re fidei, in materia ſacramenti, contra apertiſſimos textus ſacræ ſcripturæ, contra ſanctos & diuinitus inſpiratos doctores, ac

Ioan. 8. *patres, contra totius ſanctæ eccleſiæ obſeruantiam. Porrò quod Chriſtus dixit mulieri deprehenſæ in adulterio. Vade iam amplius noli peccare. Si quis pro Luthero & hoc prouerbio afferret, dico eſſe diuerſſima: nam ad pœnitentiam omnium conſenſu requiritur, propoſitum non uolendi peccare in poſterum, & quod hoc ſa-*

tiſſit:aut quod ſit optimum in pœnitentia: aut q̄d hoc ſolum cogitandum ſit,hoc nullus,niſi extreme diſipiat, ex hoc loco nititur extrahere. ¶ *Quod porrò ſecundo loco Paulum apoſtolum torquet in ſenſum ſuum de noua creatura:ſemper dixi ab initio. Iſtum hominem rumpere,lacerare,& uim facere ſacris literis,hoc iam quatuor annis experior cum iſto heretico. Gloriatur ut Hierony. ait de ſacris literis quas frequenter citat,& tamen ſenſum quem ſpiritusſanctus efflagitat:ſancta mater eccleſia cum catholicis doctoribus explicuit,non ſequitur, non acceptat,ſed pro inſania cerebri ſui,nouos fingit ſibi ſenſus,& ſcriptura ſpiritus contra ſpiritum abutitur. Et tamen ſemper ſacram iactitat ſcripturam,quaſi non, & diabolus capitula ex ſacra ſcriptura Chriſto obiecerit. Ita hic aptiſſime torquet apoſtolum: nam q̄d Paulus teſtatur nouam creaturam ualere in Chriſto,nō hoc intendit,quod Luther delyrat, optimam pœnitentiam eſſe nouam uitam. Sed per nouam creaturam intelligit regeneratum p̄ baptiſma,qui ſit noua creatura ſpiritus, nam quod ex carne natum eſt,caro eſt,& quod ex ſpiritu,ſpiritus. Increpat autem apoſtolus eo loco illos, qui adhuc circuncidebant gentiles, ac ſi circunciſio res eſſet neceſſaria:ideo ait ca. vi. quicunq; enim uolunt placere in carne:hi cogunt uos circuncidi,tantum ut crucis Chriſti pſecutionem non patiantur. Eſt ergo ſententia apoſtolica, Circunciſionem non ualere Iudæorum, neq; præputium gentilium,ſed nouam creaturam,dicit gloſa,regeneratum. Intellexit.ſ. Hierony Hoc tempore inquit, ſolum hoc prodeſt,ſi quis renatus in Chriſto noua côuer*

Hierony. in Luthe rum.

Ioan. 3.

Galat. 6.

Hierony.

Hiere. ſatione utatur,& ut propheta ait. Innouate uobis meſ
Ambro. ſem nouam,& ne ſeminaueritis inter ſpinas. Conſentit
Augu. B. Ambro. noua inquit creatura, eſt regeneratio noſtra
Athana. Et Augu. inquit. Noua creatura eſt in uita ꝑ fidē Ieſu
Chriſti. Et dilucide hoc explicat Athanaſius (licet hos
in Paulum commentarios, noſtræ tempeſtatis homines,
ad iudicandum ueloces, Bulgariō aſcribant) ſuper eo
loco dicens. Eſt noua quæ nuper ſecundum Chriſtum
creata eſt uita. Siquidem noſtra hęc quæ delinquendo
conſenuerat anima, baptiſmō eſt renouata. Expende iā
ò Chriſtianæ lector, quantum Luther à uero ſenſu apo
Cauilli. ſtolico, et ab ipſa ueritate, euariet. ¶ In inuolutionibus
Lutherani ſuis de indulgentijs concluſione. v. ad finem adfert alia
tria pro impietate ſua contra ſatisfactionem & odium
præteritæ uitę. Primo adducit. ſ. Ioan. baptiſtam, qui
in hoc miſſus: ut pœnitentiam prędicaret: qui & dixit.
Matth. 3. Pœnitentiam agite, & iterum. Agite itaq; dignos fru-
ctus pœnitentiæ: quę uerba ipſe expoſuit, cum turbis
Lucæ. 3. interrogantibus quid facerent, reſpondit. Qui habet du-
as tunicas, det non habenti: & qui eſcas habet ſimiliter
faciat: nonne uides (inquit Luther) quod pro pœnitētia
non niſi obſeruantiam pręceptorum dei impoſuit. Sed
clarius. Ecce uenerunt publicani, & dixerunt. Magi-
ſter quid faciemus? At ille dixit. Nihil amplius, q̄ quod
conſtitutum eſt uobis, faciatis, nunquid hic dixit, opor-
tet uos ſatisfacere de peccatis pręteritis? Item militibus
dixit. Neminem concutiatis, nemini calumniam faciatis:
& contenti eſtote ſtipendijs ueſtris: nunquid hic aliud,
q̄ præcepta dei communia impoſuit? Quod ſi hic pœ-

nitentię doctor, à deo in hoc ipſum inſtitutus non docuit nos ſatiſfactionem: nimirum feſellit nos: nec ſatis docuit pœnitentiæ officium. ¶ Secundo inducit Ezechielem. xviij. Si conuerſus fuerit impius ab impietate ſua, & fecerit iudicium & iuſtitiam, uita uiuet, & non morietur: ecce nihil niſi iudicium & iuſtitiam imponit. Ezech. 18.

¶ Tertio Micheam adfert ca. vi. Indicabo tibi ò homo quid ſit bonum, & quid dominus requirat à te: utiq; facere iudicium, & diligere miſericordiam, & ambulare ſollicitum cum deo: ecce quid dominus requirat à nobis, non ſatiſfactionem pro præteritis. Immo apud eundem prophetam reijcit dicens. Quid dignum offeram domino? Nũquid ei offeram holocauſtomatha, & uitulos anniculos? Nunquid placari poteſt in milibus arietum, aut in multis milibus hircorum? nunquid dabo primogenitũ meum pro ſcelere meo: fructum uentris mei pro peccato animæ meæ? q. d. non: quia deus talia nulla requirit pro peccato: ſed iudicium, miſericordiam, & timorem. i. nouam uitam. Mich. 6.

¶ Licet doctus quiſq; facile intelligat Lutherum per allegata non probare, id quod intendit: tamen in libro de remiſſione culpę & pœnæ, abunde ſatiſfaciam ſuis obiectionibus, in pręſentia ſolutiones obiter perſtingam. Nos ergo firmi pſeuerantes in fide catholica cum Augu. dicimus. Omnis qui iam uoluntatis ſuæ factus eſt arbiter, cum accedit ad ſacramenta fidelium: niſi eum pœniteat ueteris uitæ, nouam non poteſt inchoare, etiam ſi rumpatur Luther. Quod autem pro ſe citat. ſ. Ioannem baptiſtam: libenter recipio eum uelut pluſq̃ prophetam: ſed is mihi contra Lutherum pro Euacuatio cauilli pri. Auguſti.

Math. 3. babit ſatisfactionem, cum inquit: facite dignos fructus, pœnitentię: hic enim præcepit dignos fructus, ſic quod pro qualitate peccatorum, offerantur plura uel potiora bona opera ſatisfactoria: quod alibi pluribus oſtendā, ex Chryſoſto. & gloſa ordinaria & inter lineari ac B. Grego. quod uero reſponſa Ioan. ad turbas, ad publicanos & milites. Luther exiſtimat fuiſſe interpretationem huius quod erat, facite dignos fructus pœnitentiæ, non recipimus: quamuis enim alteram tunicam dare, & de eſca egentem paſcere. Inter opera ſatisfactionis numerentur: tamen hoc in præſentia non eſt uniuerſale, quo ad alia reſponſa: quare rectius intellexerunt hos locos, ſancti patres, diuum Ioannem præcepta uiuendi dediſſe

Beda. illis, non ſatisfaciendi: ſicut pulchre, Beda explicat. Et

dialectica modo noſter dialecticus uult argumentum facere, non

Lutheri legitur: quod euangeliſta non aperiat quō Ioannes explicuerit opera ſatiſfactionis: igitur in his aperiat: qua

Ioan. 21. ſi non multa eſſent ſcripta in hoc lib. ut Ioan. in ultimo euangelij ſui teſtatur, at de hoc plura alibi. ¶ Sic de Ezechiele dicimus: debet facere iudicium pœnitens & iuſtitiam. An non hoc eſt iudicium in ſe punire & iudicare, quod iniuſte in deum deliquit, p pœnitentiæ lachrymas & ſatisfactionis opera, ſicut apoſtolus inquit. Quod ſi nosmetipſos dijudicaremus, non utiq; dijudicaremur à domino, at alibi plura. Eadem eſt ad Micheā reſponſio, quia normam uiuendi ponit: porrò iudicium, iubet facere: modo pœnitentia ſacramentum eſt iudiciale. Neq; intentum probat ex præcedentibus Luther de holocauſtis: nam lege durante, notum eſt illa fuiſſe uti-

lia:tamen nunq̃ aperiebant cœlũ ſicut uera hoſtia Chriſtus, ut pulchre apoſtolus colligit ad Heb. vij. viij. et. x. Et plura dicturi ſumus in alio lib. cur prophetæ, maxime Eſaias, ita reiecerunt ſacrificia in lege præcepta, & in quotidiano uſu Iudæorum exiſtentia: nam altior eſt ratio, & maius myſterium, q̃ quod Luther ad ſuam trahit impietatem, contra expreſſas ſacras literas ſatisfactionem negaturus, & odium peccati in pœnitente. Ad heb. 8

¶ Adiuuabo tamen & ego inſaniam hominis: quia nobis poſſet opponi illud apoſtoli ad Phili. iij. fratres ego me non arbitror comprehendiſſe. Vnum autem quę quidem retro ſunt obliuiſcens: ad ea uero quæ ſunt priora extendens, ad deſtinatum perſequor, ad brauium ſupernæ uocationis dei in Chriſto Ieſu: hic. ſ. Paulus teſtatur ſe obliuiſci præteritorum: & extendere ſeipſum ad priora. Cur ergo hoc. Cur ergo hoc, non faceret pœnitens Pauli exemplo, obliuioni data ueteri peccatorũ uita, totus nouę uitæ intenderet. Mirum quod Paulinus Theologus hunc Pauli locum non citauit cum ex euangelio Michea & Ezechiele, multo impertinentiores induxerit: quod ſi hic locus in mentem ſibi ueniſſet: quanta exultatione bacharetur κενόδοξος. At nos eius malitiam ante uertentes dicimus, apoſtolum non loqui eo loco de pœnitentium ſtatu: ac ſatisfactione: ſed de acquirenda perfectione, quod ſemper homo debet contendere, ut perfectior euadat, ſemper creſcat, ac augeatur, nõ mentiatur perfectionem in qua fuerit: ſic dilucide explicat. B. Hierony. contra Iouinianum, ſic Paulus ad priora tendit: ut quod hodie perfectum putauit: dum ad me ad Phili. 3 in lutherũ Hierony.

liora & priora extenditur, cras imperfectum fuiſſe conuincat. Similia dicit ſuper epiſtola Pauli. Hoc ſolū ſcio quia quotidie proficio: & præteritum laborem non cōputans, ad priora feſtino. Et huic aſtipulatur, uerbum
Berng. *Bernardi. In uia dei ſtare eſt retro cedere. Licet Hay-*
Haymo *mo ſic intelligat apoſtolum, ut obliuiſcatur eorum quæ retro ſunt. i. bonorum temporalium huius mundi, & tēdat in priora. i. cœleſtia. Ad hoc enim deſtinatum brauium patriæ cœleſtis cucurrit, ut attingat, quare. Si etiam Luther induxiſſet hunc locum: propoſitum ſuum in nihilo firmaſſet.*

CONFVTATVR LVTHERVS IN *eo quod dixit, ſacerdotem non debere quærere, à confitente, an ſit contritus.* Cap. vij.

N*On minori impietate adhuc laborat Luther in eodem ſermone contra contritionem: dū inquit. Nullus debet ſacerdoti reſpondere ſe eſſe contritū, nec ſacerdos requirere: niſi quod poteſt dicere. Neſcio an ſim contritus: rogo tamen dominum, atq; confido me ſua gratia contritum, & quotidie magis conterendum. Si*
Eccle. 9. *Luther ſcholaſticos imitaretur, qui contritionem non ponunt niſi in habente gratiam: tunc ſicut homo neſcit, an odio uel amore dignus ſit, ita neſcit an ſit contri-*
in reſpōſo *tus uel attritus. Sed uiſo eo, quod exploſo ſcholaſticorū*
ad Silue- *dogmate, non ponit differre cōtritionem ab attritione:*
ſtrū prop. *Et quod plebi Vuitenbergenſi euulgauit hunc ſermo-*
6. & 23. *nem: ubi dubio procul non diſtinxit, nec explicuit illam*

diſtinctionem:q̃ inter ſomnia Scotica, & ſpinoſa inuenta numerat. Conſectarium eſt, iſtud dictum ad intentionem ponentis eſſe erroneum, & apud audientes ſcandaloſum. Nam qui ſucceſſu temporis uolebat confeſſionem exterminare: hic præambula poſuit. Nolens ſacerdotem interrogare, an huic diſpliceant peccata præterita: & propoſitum habeat non peccandi in futuro, nam hoc eſt in præſentia eſſe contritum, ueluti lib. alio deſcripſimus, ut ſic poteſtas clauium extenuaretur: de quo ſtatim plura. At Luther robuſti uenatoris ſeruus, uellet confeſſionum auditores, negligenter iniunctum exequi officium: quo plures animæ in cathenis et uinculis diabolicis peccatorum perſeuerarent. Sed ueritati catholicæ innixi aſtruamus: cum pœnitentia interior, quę hodie contritio ſolet appellari, dei gratia cooperante ex uoluntate noſtra eliciatur (de quo plura in lib. de libe. arbit. contra Lutherum.) Et nihil tam ſit in poteſtate uoluntatis, q̃ ipſa uoluntas, ut ait Augu. ſicut nullus poteſt ignorare ſe credere, quod credit, ſicut Augu. pulchre inducit. xiij. de trinit. dei. fidem ſuam uidet unuſquiſq; in corde ſuo ſi credit, uel non eſſe, Si non credit: & infra fidem tenet certiſſima ſcientia, clamatq; conſcientia: & infra ipſam fidem, quando eſt in nobis, uidemus in nobis: quia & rerum abſentium præſens eſt fides: & rerũ quę non uidentur, uidetur fides. Sic quiſq; fidelium non minus ẽ certus de diſplicentia ſua peccatorum, q̃ de fide: quare unuſquiſq; poterit ſcire an ſit contritus: & ſacerdoti ſuper hoc interroganti reſpondere, quia debet ſe per omnia coram ſacerdote humiliare. Ideo inquit Augu. po-

Lutheri. dolus.

Augu.

Auguſti.

nat ſe in poteſtate iudicis, in iudicio ſacerdotis: nil ſui re ſeruans ſibi: ut omnia faciat eo iubente, pro recuperanda animæ uita, quæcunq; faceret pro euitanda corporis

Cypria. morte: nam ut Cypria. diffinit, iudicio ſacerdotis agatur pœnitentia, quo autem ille indicare poterit: ſi conſcientiam ei non aperiat, an ſit contritus uel minus. Vnde cum nullus uere pœniteat de ueteri uita, niſi propoſitum habeat plangenda de cætero non committere, ut Ambro. Augu. & Grego. diffiniunt, ſacerdos poteſt et ubi apparet ſibi dubium, debet ſciſcitari à filio confeſſionis, an diſpliceant ei peccata præterita: & propoſitum cum adiutorio dei, de cætero ſe à peccatis continẽdi: quod qui facere recuſat, non iam pœnitens, ſed irriſor pœnitentiæ habendus eſt. Pulchre hoc proſequitur.

Vuilh. parrhiſien. ordo. ſ. auguſti. Vuilhelmus Parriſienſis Antiſtes: ſed hunc faſtidit Luther, quis conſtans fama ſit eum hunc ordinem mendicãtium inſtituiſſe, qui hodie Augu. dicitur, quem Luther, aliquando diu profeſſus eſt, licet iam apoſtata factus, uellet nullum ordinem mendicantium eſſe, & cucullum quoq; exuit. ſicut in libro de uotis, ſe feciſſe gloriatur, prædicans peccatum ſicut Zodoma. ¶ Rectius multo

Bernard. .ſ. Bernar. docet ſacerdotes per regiam ingredi uiam, & nimia ſeueritate peccatores non abſterreant: Nec indulgentia inſolentiores faciant: Ita enim inquit in ſermone ad milites templi. Quãobrem miniſtros uerbi ſacerdotes caute, neceſſe eſt ad utrunq; uigilare ſollicitos, quo uidelicet delinquentium cordibus tanto moderamine, uerbum timoris & contritionis infligant: quatenus eos nequaq̃ à uerbo confeſſionis exterreant. Sic corda

aperiant:ut ora non obſeruent, ſed nec abſoluāt etiam compunctum niſi uiderint & confeſſum:quando quidē corde creditur ad iuſtitiam:confeſſio autem fit ad ſalutem. Cū ergo ſacerdos ſit animarum medicus: detegat ſibi confitens peccatorum uulnera:niſi ſit de numero populi non confitentis,contra quem clamat propheta. Nō quid reſina non eſt in Galaad,aut medicus non eſt ibi: non potius obſequet̄ ſapienti in Eccleſiaſti.monenti,da ſuauitatem & memoriā ſimilaginis & impingua oblationem,& da locum medico. Sacerdos eſt clauiger ethereus,& quō ſine clauibus intrabis ianuā peccatis tuis obfirmatam. Quare confeſſurus non ſeducatur, noxijs & periculoſis Lutheri documentis:ſed conſcientiam ſuam ſacerdoti aperiat,& ſalubre ab eo conſilium, cum abſolutionis beneficio reportet. Nam ſicut non ſufficit, quod Luther docuit,uitam in melius commutare:niſi et præteritam odiat,& de ea ſatisfaciat. Sic neceſſarium eſt confitentem eſſe contritum de peccatis ſuis:nec tergiuerſetur,ſed iudici inquirenti ueritatem aperiat: quare Chriſoſto.homilia.lxxx.inquit. Non à priſtinis tantum malis deſiſtere,ſed etiam meliora ſequi officia, dicitur pœnitentia,ſecundum hoc,quod dictum eſt: declina à malo & fac bonum:nec enim ad ſanitatem nobis ſatis eſt extraxiſſe tantum ſagittam:uerum & medicamenta uulneri ſunt imponenda. Aſtipulatur & roborat dicta, decretum ſynodi:quod B. Rhenanus in ueſtibulo Tertuliani renarrat:licet ſcribat ſe neſcire,cuius ſynodi fuerit,quod titulo caruerit:ego in antiquiſſimo codice, reperio inter decreta concilij Salegunſtatt.i.huiuſmodi.

Roma. 1
Hiere. 8.
Eccle. 38
Chryſo.
B. Rhenanus.
ſynodus ſaligſtat, tū.

Presbyteri admonere debent plebem ſibi ſubiectam:ut omnis qui ſe ſentit mortifero peccati uulnere ſauciatum: feria.iiij.ante quadrageſimam cum omni feſtinatione recurrat ad uiuificatricem matrem eccleſiá:ubi quod male commiſit cum omni humilitate & contritione cordis ſimpliciter confeſſus,ſuſcipiat remedia pœnitentiæ,ſecũdum modum canonicis authoritatibus præfixum:& infra. Et *quicquid à ſacerdote fuerit iniunctum, ac ſi ab ipſo omnipotentis dei ore eſſet prolatum: ita diligenter attendat,& cautiſſime obſeruet.* Habes *contritionem, & ſacerdotis authoritatem.*

CONFVTATVR LVTHER, QVOD *ſpreta contritione omnem ſpem ponit in nuda fide.* Cap. *viij.*

NOn *minori impietate furit in contritionem, dũ in eodem ſermone ſequentia aſſerit.* Vide *ne ullo modo te confidas abſolui pp tuam contritionem.* Sic *enim ſuper te, & ſuper opera tua confides.i. peſſime præſumes:ſed pp uerbũ* Chriſti *qui dixit* Petro. *quodcunq; ſolueris ſuper terram,ſolutum erit et in cœlis.* Hic *inquã confide.* Si *ſacerdotis obtinueris abſolutionem,et crede fortiter te abſolutum,& abſolutus uere eris,quia* **in lutherũ** *ille nõ mentit,quicquid ſit de tua cõtritione.* O *nequiſſime Achitophel,uas iniquitatis,perditionis filius quomodo animas fidelium in puteum infernalem demergere niteris.* In *os* Leonis *rugientis coniicere.* Sed *audiamus iniquitatis magiſtrum,quid addat.* Immo *eſto per*

impoſſibile,

impoſſibile, quod confeſſus nō ſit contritus, aut ſacerdos non ſerio, ſed ioco abſoluat: ſi tamen credat ſeſe abſolutum: Veriſſime eſt abſolutus: tanta res eſt fides, & tam potens uerbum Chriſti. Hæc ſunt nouæ fidei Lutherana portenta, hęc noui ſacerdotis Balam ſacra. Huiuſmodi myſteria exhibet nouitius Chore, cū Dathā & Abiron, Carlſtadio & Melachtone teterrima terra. Sed caueat catholicæ eccleſiæ filius tantarum impietatum uoraginē, ac diaboli cōpedes, ne neglectis cōtritionis operibus, ſolum fidei innixus, dimergatur in profundum. in lutherū

Vnde initio ſciat fidelis per nulla opera quantumcunque bona, abſque miſericordia dei, poſſe liberari à peccatis. Ideo uerum eſt, non debemus præſumere in operibus noſtris, ſed in miſericordia, quia cum opera in ſe nulla ſint, miſericordia dei facit ea eſſe aliqua. Ideo inquit apoſtolus. Non ex operibus quæ fecimus nos, ſecundum magnam miſericordiam ſuam, ſaluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis ſpirituſſancti, quē effudit in nos abunde, per Ieſum Chriſtum ſaluatorem noſtrum, ut iuſtificati gratia ipſius, hæredes ſimus ſecundum ſpem uitæ æternæ. Nam & hoc gratiæ eſt opera facere, quia non ſumus ſufficiētes aliquid cogitare à nobis, quaſi à nobis. Semper enim uocatio & motio diuina præcedit cogitatum noſtrum, ut in apologia de lib. arbi. contra Carlſtadium attigi, plenius tractaturus in lib. de libe. arb. Sic ad Thimot. inquit Paulus, qui nos liberauit & uocauit uocatione ſua ſancta, non ſecundū opera noſtra, ſed ſecundum propoſitum ſuū & gratiā. Iacimus igitur ſpem noſtram in miſericordiam dei, ſed Ad Tit. 3 2. Cor. 3. Eckius. 2. Tit. 1.

Auguſti. ut Augu. inquit qui creauit te ſine te: non iuſtificabit te ſine te. Itaq; opera ſunt neceſſaria: quæ aliquid ſunt

Ezech. 8. ex miſericordia dei: quare apud Ezechielē gemitus me-

Mich. 6. minit: petit per prophetas, ut conuertamur ad eum, ut

Matth. 3. faciamus iudicium & iuſtitiam. Per præcurſorem domi ni iuſſi ſumus dignos fructus pœnitentię facere. Et hic Antichriſti pręcurſor contemptis operibus, neglecta cō tritione ad nudam fidem mortuā nos delegat. Et quia fœturam quoq; collegimus de fide contra impietatem

Eckius. Lutheranam: ideo quod fidem ſine operibus tanti facit ut ſacris literis & B. Apoſtolo Iacobo contrarium, re-

Augu. ſpuimus. Contenti ſibi opponere: quod Augu. tanta ue- hementia breuiter & uere in huiuſmodi hæreticos di- xit. q. i. de dulcity q̄ſtionibus, uerba. ſ. Patris ſunt iſta. Iacobus autem tam uehementer infenſus eſt eis, qui ſa piunt fidem ſine operibus ualere ad ſalutem: ut etiam illos dæmonibus compareret, dicens. Tu credis, quoniam unus eſt deus, benefacis: & dęmones credunt, & con-

Iacob. 2. tremiſcunt. ¶ Eſto igitur de operibus noſtris pręſume re non debeamus: confidamus tamen miſericordiæ, & gratiæ dei, acceptanti & facienti opera noſtra aliquid eſſe. Ideo ad opera nos hortatur ſpiritus ſanctus per ſa

Eccle. 9. pientiam. Quodcunq; pōt facere manus tua inſtanter

Apoc. 4. operare. Vide quantum abſit Luther à ſpiritu dei. Spi- ritus uult habere laborioſos: & qui opera faciant, quæ ſequentur eos uſq; ad iudicium. Luther uult habere ho- mines otioſos, qui ſpretis operibus & contritione, ſoli fi dei innitantur. Cum ex profeſſo hoc pugnet cum. ſ. Ia- cobo. Si quis dicat inquit fidem ſe habere: opera autē

non habet:nunquid poterit fides ſaluare eum? Scio q̄d̄ in lutherũ
omnium bipedum arrogantiſſimus.patris ſui,qui ab ini
tio in ueritate non ſtetit,ſequitur ſuperbiam : & indi=
gnus ei uidetur ſpiritus Iacobi apoſtolicus : ſuper qua Henricus
re Graphice à ſereniſſimo ac doctiſſimo Henrico.viij. rex anglię
Angliæ rege confutatur,fugiat ergo omnis Chriſtianus
hunc damnabilem Lutheri errorem:quo ſoli fidei inten
dendũ docet,reiecta omni contritionis cura:nam ſacris
literis ſæpius hoc libro deductis & Iacobo apoſtolo
contrariatur:ſimiliter ſanctis patribus , Augu.Grego.
Ambro.Chryſoſto.& alijs.Verius ergo Ambroſi.fide Ambro.
les inſtruxit dicens.Sed audiant qui agunt pœnitentiã
q̃uo agere debeant,quo ſtudio:quo affectu, qua men
tis intentione:qua intimorum concuſſione uiſcerum,qua
cordis conuerſione.Vide mi lector quãtum abeſt catho
lica ueritas Ambroſij,à perfidia Lutherana. Petis forſi
tan aliquem ex ſanctis patribus:qui fidẽdum operibus
doceat,quatenus diuinis conformia ſunt mãdatis:auſcul
ta quid.ſ.Grego.in nono moralium dicat. Sciendum ue
ro eſt:quia ex pœna pœnitentiæ ; q̃ ſibi mens irrogat,
aliquatenus ſecuritatem percipit:atq; ad interrogatio= Grego.
nem ſuperni iudicis fidentior exurgit.Et ne credas pa=
trem ſanctum ac circunſpectum pręcipitaſſe ſententiam:
audi eundem in lib.iij.Dialogorum dicentem. Anima
deum ſitiens prius timore compungitur,poſt amore:pri
us enim ſeſe lachrymis afficit:quia dum malorum ſuorũ
recolit:pro his perpeti æterna ſupplicia pertimeſcit.
At uero cum longa fuerit mœroris anxietate formido
conſumpta:quædam iam,præſumptione ueniæ , ſecuri-

tas naſcitur:& in amore cœleſtium gaudiorum animus inflammatur:& qui prius flebat:ne duceretur ad ſupplicium, poſtmodum amariſſime flere incipit, quia differtur à regno. Ergo *anima agnoſcens gratiā dei, quicquid boni egerit, totum gratiæ tribuit, nullum ponit meritum, quod excludat gratiam: at tamen quicquid boni agit, hoc totum gratiæ tribuit, & ſic in domino ſperās per cœleſtium mandatorum obedientiam ſperat non cōfundi in æternum.* Voluntate *ergo petat à domino præparari pœnitens uiam ſuam, ut non ſolum credat: ſed et uelit ea quæ recta ſunt:& de prēteritis peccatis plangat, ac plangenda non committat: ut ſic tractum patrum ſequens, ad filium ueniat reconciliatus.* ¶ Hoc iam

in Lutherum. *in fine addiderim.* Certe *miranda eſt* Lutheri *ſuppina impietas: ſubtraxit ut audiuimus pœnitentię ſatisfactionem: iam è, ſubtrahit contritionem, & totum reponit in fide ſuper abſolutionē ſacerdotis.* At *in libello ædito de confeſſione de* Anno *domini.* MDxxi. *Subtrahit pœnitētiæ & confeſſionem & ſacerdotis abſolutionem.* Pone *iā ante oculos mōſtruoſam* Lutheri *pœnitentiā, mancā,*

pœnitētia Lutheri. *mutilam, toto corpore truncatum.* Pœnitet Luther: & *non conteritur, non confitetur, à ſacerdote non abſoluitur pro peccatis non ſatisfacit.* Vnde *tamen illi peccata dimittuntur: qui à contritione, à confeſſione, à ſatisfactione, à ſacerdotis abſolutione eſt alienus.* Ecce *gigantem, qui fabricam* Chriſti *in pœnitentiæ tribus partibus deſtruxit.* Omnem *ſalutē in confeſſione mentis, excluſo pœnitentię ſacramento, reponens.* Quid *ſit, confeſſionem faciet ſicut* Pharao, *nec tamen ita bonam*, Peccaui *etiam*

Exod. 6.

nunc inquit Pharao, dominus iuſtus: & ego & popu-lus meus impij. Orate dominum. Talem inutilem confeſ ſionē fecit, Saul. Peccaui inquit, quia præuaricatus ſum ſermonem domini, & uerba tua. Sed nunc porta queſo peccatum meum: & reuertere mecum, ut adorem domi num. Illam tamen confeſſionem fecit homini Samueli: ni hil tamen profecit. Et Luther credit *confeſſionem ſuam frigidam, ſtupidam, mutam, contritionis & diſplicentię uacuam, acceptari à deo.* Nam *ſua confeſſio ſimilis eſt confeſſioni* Antiochi *regis. ij. Mach. ix. ſimilis confeſſio-ni.* Hieroboam. *iij.* Reg. *iij.* Similis *confeſſioni* Iudæ, *qui inquit.* Peccaui *tradens ſanguinem iuſtum: quæ fuerunt ſine fructu, fine utilitate, ſine placatione dei. Quanto me lior eſt confeſſio peccatorum uelut in eccleſia dei agi-tur, quæ ſalutifera eſt, reconciliatiua, & placatiua redu ctiua, & omnis boni allatiua: Ita gaudium erit in cœ-lo ſuper uno peccatore pœnitētiam agente, q̄ ſuper no naginta nouem iuſtis, qui non indigent pœnitentia.*

Reg. 5. 2. Mach. 9 3. Reg. 3. Matth. 27 Lucæ. 15.

CONFVTATVR PRIOR ERROR

Lutheri: in ignorantia dialecticæ conuincitur: et qualis propheta ſit ex Hieremia *deſcri-bitur.* Cap. ix.

PONderet aūt quæſo Chriſtianus *animus, mens in deū credens & ſperans, quō iniquitatē iniquitati addat* Luther, *impietatē impietati accumulet: & qui in ſordibus eſt adhuc ſordeſcat.* Nam *de ſacerdote abſol-uente inquit.* Hinc *inquā confide, ſi ſacerdotis obtinue-*

ris ſolutionem, & crede fortiter te abſolutum, & uere ab ſolutus eris: quia ille non mentitur, quicquid ſit de tua contritione. Vides quomō abyſſus abyſſum inuocet. Cōtritionem paruifacit, quia ſacerdos non mentiatur uerba Chriſti ſint ueriſſima, peterem ex Luthero. Si confeſſus fidem non haberet, an talis eſſet abſolutus. ſacerdote uerba abſolutionis dicente, quod utiq; negabit, niſi extreme furiat. Tunc contra eum ſimilitudine rationis colligerem. Sacerdos abſoluens incredulum, non mentitur: quia uerba Chriſti ſunt ueriſſima. Itaq; ille uere erit abſolutus, quod nullus mortalium qui ſpirat, unq̃ admiſit. Aut oportebit te eo confugere, quod eccleſia catholica tenet. Valere. ſ. ſacerdotis abſolutionem: Si confeſſus diſpoſitus ſit ad abſoluendum: quod ſi etiam non abſoluatur, ſtante in diſpoſitione confeſſi non eſt imputandum ſacerdoti, nec uerbis eius, nec mendacij accuſandus eſt, ſine cuius culpa, is abſolutionem non recipit. Quod ſi ita ſe tuebitur Lutherus aduerſus incredulum confitentem, mox arcus ſuus fractus eſt, ſagittæ excuſſę: nā abſq; mendatio, ad ſacerdotis uerba, non abſoluitur, qui ſe incapacem abſolutionis facit, eo quod obdurũit cor eius, quia non conteritur. Nam oportet omnino præcedere contritionem, pœnitentiam illam internam. Si modo abſolutio ſacerdotalis alicuius ſit momenti & efficatiæ: quod B. Grego. in homelia ſup̱ euãgelia. Cū eſſet ſero die illa una ſabbatoꝝ Ioan. xx. ſignate uoluit, cum inquit. Cauſæ ergo penſandæ ſunt: & tunc ligādi, atq; ſoluendi ptās exercenda. Videndū. n. eſt quę culpa: aut quæ ſit pœnitentia ſecuta poſt culpā: ut quos omnipo-

Cauillus Lutheri in eum torquetur.

Grego.

cōparatio Grego. ad Luthe.

tens deus ꝑ compunctionis gratiã uiſitat: illos paſtorũ ſententia abſoluat. Tũc.n.uera eſt abſolutio pręſidẽtis cũ æterni ſequitur arbitriũ iudicis: qđ bene quatriduanũ mortui reſuſcitatio ſignificat. Et infra ex qua conſideratione intuendũ eſt: ꝙ illos nos debemus per paſtoralẽ authoritatem ſoluere: quos authorẽ noſtrum cognoſcimus ꝑ ſuſcitantem gratiã uiuificare. Vtri iam magis credendũ Grego. magno ſanctitate, doctrina, & miraculis, tot ſæculis ab eccleſia recepto: aut illi nouo lurido, luteo Luthero. Grego. inquit cauſas penſandas à ſacerdote: Luther non uult ſacerdotem quærere, an confeſſus ſit contritus: ſed ſatis ſit ſi ille credat ad uerba ſacerdotis abſolui. Videri iubet Grego. quos deus ꝑ cõpũctionis gratiam uiſitat: Luther omnino negligendam docet contritionem: tũ à ſacerdotis inquiſitione, tum à filio cõfeſſionis. Sequamur itaqꝫ potius. ſ. Patris (quem tota nõ uit eccleſia) ſententiã, potius ꝗ hęreticã Lutheri: & dicamus, tunc ueram eſſe abſolutionẽ ſacerdotis, cum æterni iudicis ſequitur arbitrium. Sed inſanum audiamus Oreſtem. Immo eſto ꝑ impoſſibile, qđ confeſſus non ſit contritus &c. An ne unꝗ rõnis compos ſic locutus eſt, ut illud poneret pro impoſſibili, qđ in dies ab impijs fieri uidemus. O quot Lutherani confitẽtur nõ contriti: qui ad peccatoꝝ ſuoꝝ diſplicentiam induci nequeunt, adhuc propheta mendax eis promittit uerißimam abſolutionẽ ſuper fide mortua. Qũo ergo id qđ ſępe fit dicit impoſſibile ex noua ſua dialectica Melancthonica (nouæ hęreſi, contempto Ariſtotele, nouã adſciuit dialecticam.) Et adhuc docet ædificare ſuꝑ arenam, ſuper fidẽ mor- dialectica hęreticoꝝ

tuam. Et tm̃ errorem hõ impudens tam confidenter ple bi pronunciat. Nonne in eo id uerificatum eſt, qđ domi

Hiere.23. nus per Hieremiã prædixit. Et in prophetis Samariæ uidi fatuitatem: & prophetabant in Baal, & decipie-bant populũ meum Iſrael. Et in prophetis Hieruſalẽ, uidi ſimilitudinẽ adulterantium, & iter mendacij: & cõ fortauerunt manus peſſimorũ: ut non conuerteret unus quiſq; à malitia ſua: facti ſunt mihi oẽs ut Sodoma: & habitatores eius quaſi Gomorra. An non propheta ſuis

Luther qualis propheta. coloribus hic Lutherũ depinxit prophetam mendacem, impium, & ſeductorẽ. Nam ita uolunt omnino Lutherani eũ eſſe prophetam, ut Melanchton in ſua orõne impia contra Thomã Todiſchi uirũ doctum & catholicũ, & miniſter impietatis qui in impreſſione Baſilienſi li-

quod eſſicit Luther à Daniele et Helia. brorũ Lutheri, liminarem affixit epiſtolam: quorũ hic eum Danielem facit, niſi qđ beſtijs non obijcitur, iſte eũ Heliam, niſi qđ igneo curru caret, quo in fauillas redigatur: ſed ad uerba prophetę ueniamus: non apparet ti

Hierony. Applicantur uerba prophetæ Luthero. bi Luther prophetare in Baal, hoc eſt in uetuſtate (ita interpretat̃ B. Hierony. ſuper nominibus libri Ieſu naue) qui non uult hominem exuere ueterem Adã per cõ tritionem & diſplicentiam peccatorũ: & ita decipit populum Iſrael, qui erat rectus cum deo. Et ſimilitudinẽ adulterantium geſtare Lutherũ liquet, qui libellum repudij contra uerba Chriſti, reuocare nititur: qui maritatis clandeſtina permittit adulteria, qui in Romana nutritus eccleſia: iam cum Græca, Ruthenica, Picardica,

Prouer.12 Huſſitica fornicat̃ eccleſia. Et ita pandit iter mendacij, ꝑ falſam doctrinã. In ſemita.n. iuſtitiæ eſt uita: iter aũt

(8)

deuium ducit ad mortem inquit ſapiẽs: licet Lutherani hanc nouam uiam iactent inſolentius, ſed eſt uia quę uidetur homini iuſta: nouiſſima aũt eius ducunt ad mortẽ. Riſus dolore miſcebitur: & extrema gaudij luctus occupat. Et ita confortat Luther manus peſſimorum, ut non conuertantur à malitia ſua. Q ũo.n. poſſet eos plus confortare: q̃ cum eos docet. Non oportet uos conteri de peccatis. Non oportet uos confiteri: non oportet uos abſolui à ſacerdote: nec oportet uos ſatisfacere pro peccatis. Quid iam ædificabit Luther niſi Sodomã & Gomorram: qđ eorꝝ peccatum aggrauatur nimis. Ecce Melanchton, tuum Danielem, tuũ Helyã, hominem inſigniter temerarium, ac temere impudẽtem: qui ut mendacia tua & alioꝝ confirmet: omnino.n. eum ſanctum & prophetã colitis, audet in libro ꝑ calcographos lingua uernacula Germanica emiſſo, audet miracula polliceri, quę facere poſſit. O hominis procaciſſimã ſtultitiã et temeritatẽ. ¶ Reuertamur modo ad impoſſibile Lutheranũ. Quod ſi quis eſſet confeſſus & non contritus, ꝑ impoſſibile, ſi credit ſe abſolutum. Veriſſime abſolutus eſt. Non opus eſt ſcripturas renarrare aperte hanc impietatem dãnantes, uulgatiſſima eſt Iohelis ſententia. Scindite corda ueſtra, & nõ ueſtimenta ueſtra. Scindenda.n. ſunt corda pœnitentium ꝑ contritionem: ut tota fœtulẽtia, totumq; uirus peccatoꝝ inde effluat: ſicut graphice deſcripſit Eſaias. Et cõminuetur ſicut conteritur lagena figuli contritione præualida: nõ inuenietur de fragmentis eius teſta, in qua portetur igniculus de incendio aut hauriatur paꝝ aquæ de fouea. Hmõi eſt contritio

Proue. 14

doctrina Lutheri.

in Melanchto.

Luther promittit miracula.

Iohel. 2.

Eſa. 30.

ueterũ hominis, cordis pœnitentis: ita ut non inueniat diabolus teſtam, ubi ponat igniculum praui deſiderij: aut unde hauriat modicam aquæ noxiæ uoluptatis. Si cor non conteritur: retinet feces peccatorum & inhabitantem demonẽ: nec fides ſola potis eſt hunc expellere: quoniam

Grego.

& ipſe credit et contremiſcit. Iõ increpat Grego. viij. Moralium reprobos qui confitentur peccata & non deflent. Et tricesimo. iij. Moraliũ inquit. Quia. n. nonnulli fideles ſunt confitendo, nõ uiuendo: & infra. Nemo igitur fidẽ ſine operibus ſufficere poſſe confidat: cum ſcriptum ſit, fides ſine operibus otioſa eſt: nullus Behemot morſum ex ſola confeſſione fidei plene euaſiſſe exiſtimet: quia iam quidẽ fluuium abſorbuit: ſed adhuc Iordanem ſitit. Quæ de. ſ. Athanaſio & Mimo exiſtimat ſe in contrarium adducere, in lib. de fide abunde diſcutientur: ubi & error Lutheranus plenius confutabitur.

VENIALIA QVIS CONFITERI põt contra Lutherum, & quod ad impoſſibile nemo obligetur, Lutherij contradictio. Cap. x.

Lutherus.

POrrò confeſſionem, alterã pœnitentiæ partem conſpurcat Lutherus, non modo quod eam negat fore neceſſariam: quod lib. ij. improbauimus latiſſime: ſed etiam ſi fiat, uarijs modis eam lacerat. Nam primo oĩum notandum intonat, ut nullo modo præſumas confiteri peccata uenialia. Is eſt antiqui ſerpentis ſybillus, prohibens bonum fieri: quod etſi non neceſſario ſit faciendum: tñ utile eſt & proficuum: & illud prohiberi non debet. Ita. n.

tenet catholica ueritas: quia uenialia peccata ſunt innumerabilia, ſufficit illa generaliter confiteri: niſi aliqua ſint frequenter reiterata, ut in dubium peccati mortalis ueniant. Perfectius tñ eſt illa exprimere & conſultius, ideo tanq̃ bonum opus non eſt prohibendum, qđ tamen Luther audaci fuci temeritate. Nã cum periculoſa ſint peccata uenialia, eo qđ diſponant ad peccatum mortale: ſicut B. Augu. inquit de pœnitentia. Illa peccata, q̃ quã parua, humanæ tñ fragilitati crebra ſurrepunt, quaſi collecta contra nos fuerint: ita nos grauabunt, et oppriment. Sicut unum aliquod graue delictum. Quid enim intereſt ad naufragium, utrum uno grãdi fluctu nauis operiatur & obruatur, an paulatim ſubrepens aqua in ſentinam, & per negligentiæ culpam derelicta atq; contempta impleat nauem, atq; ſubmergat? Cũ ergo periculoſum ſit uenialia multiplicari: & ad ipſa aſſuefieri malum ſit, & euacuari poſſint p confeſſionem, bonum eſt ea confiteri. Nã licet et alijs pluribus modis uenialia expiari poſſint: iuſte tamen doctores, & hunc modũ inter alios recenſent: qđ in Augu. optimo patre reperiũt eum ẽt uenialia confeſſum in lib. Confeſſioñ. Augu.

¶ Aſſentiuntur itaq; catholici, uenialia non fore confitẽda neceſſitate præcepti, nec omnia uenialia ob eorꝫ multitudinem faciliter, poſſunt confeſſione pronunciari. Tamen prohibere eorꝫ confeſſionem, & dicere quod nullo modo præſumat confiteri uenialia eſt omnino erroneũ cum ſacramẽtum pœnitentiæ, ſicut tollit maiora: ita poteſt & minora auferre peccata. ¶ At quõ de peccatis mortalibus ſentiat eo ſermone audiamus, nã cum iuſſiſ- Luther.

ſet nullo modo confitenda peccata uenialia ſubdit, ſed nec oĩa mortalia, quia impoſſibile eſt, ut omnia morta=
lia cognoſcat: ad impoſſibile aũt nemo obligatur. Vnde
in primitiua eccleſia ſolum manifeſta mortalia confite=
I. Cor. 5. bantur, ut patet. i. Cor. v. Si quis inter uos eſt fornica=
tor, aut auarus, aut idololatra: aut maledicus, aut ebrio=
Galat. 5. ſus, aut rapax, cum hmõi, nec cibũ ſumere, & illud Gal.
v. Manifeſta ſunt opera carnis &c. Et infra. Ideo du=
plici ſit modo confitendi inſtructus. Vno quo ſacerdoti
omnia manifeſte mortalia confitearis: q̃q̃ difficile ſit di
ſcerni mortalia à uenialibus, & niſi ſint in opere ma=
nifeſto: aut euidenti conſenſu cordis, ut maledictio fur
tum, homicidiũ, luxuria, ira &c. Alio quo deo confitea=
amaritudo ris reliqua omnia. Hæc Lutherus. ¶ Vbi cum aſſumat
Luther ſi= ad impoſſibile nemo obligatur, & ex diametro pugnet
bi contra= in reſponſione ad Prieratem: ubi inquit ad eum. Peſſi=
rius. me facis: qđ negas ſaluatorẽ impoſſibilia iuſſiſſe, pluſq̃
peſſime facis, quod hoc falſitatem audes appellare: Cur
non ſtatim uenit in mentem, ſi iſtos duos locos conferat,
uetus illud prouerbium. Oportet mendacem eſſe memo
Prouerb. rem? Hic. n. aſſumit pro indubitato, & loco unius Theo
ricę, ad impoſſibile nemo obligatur: alibi ſtatuit contra
rium, deum iuſiſſe impoſſibilia: & negantem culpat ue
Eckius. luti peſſime facientem. At quia non pertinet ad mate=
riam pœnitentiæ diſputare de poſſibilitate mandato=
rum dei: ideo ad alium relego locum de peccato boni
operis, aut ad materiam de gratia & libero arbitrio:
ubi magis accomodate explicari poteſt.

CONFVTATVR ERROR LVTHE ri de manifeſtis tantum peccatis confitendis, & excuſatio Eraſmi reijcitur. Cap. xi.

ALiud autem erratum ſuum de mortalium pecca
toꝝ confeſſione hic confutabimus. Nam quod ſo
lū manifeſta mortalia decernit confitenda. Aut ſic uſur Manifeſta
pat manifeſtū, ut pugnat cum occulto: ut ſit animus ſu= confitenda
us manifeſta tm̄ peccata confitenda: & non occulta ac
ſecreta. Ita multi hunc locum Lutheri intellexerunt: li=
cet demirer Eraſmum Rote. hanc carpere intelligentiā Roterodā
in epiſtola ad Reuerē. D. Cardinalem Albertum Ar
chipræſulem Moguntium: affirmans compertum eſſe
quoſdā damnaſſe Lutherana, quæ non intellexerant,
& Carmelitæ meminit, qui miris modis uociferatus ſit
in re non intellecta: quia hunc locum Lutheri ſic ſit in
terpretatus de manifeſtis. i. quę palàm eſſent admiſſa.
Ego aūt dico, eam tunc fuiſſe intelligentiam Lutheri, q̄ pro Car=
ille Carmelita, Immerito ab Eraſmo reprehēſus, ex uer melita con
bis Lutheri ſuſcepit: quod iam ex ipſius ſcriptis, & ſuo tra Eraſ.
rū ſectatoꝝ planiſſime liquet: qđ niſi ſunt confeſſionē
occultoꝝ, uelut rem non neceſſariam tollere de eccleſia
dei. A fructibus itaq; eoꝝ cognoſcetis eos, monuit Chri Matth. 7.
ſtus: quod prius ab initio techris uerboꝝ obumbrabāt:
iam aperte profitentur. Et ne quiſpiā cauſetur, Lutherū
iam datum in reprobum ſenſum: iam ſemper deteriora
ſequi. Etiā contra quę ab initio ſenſerit: hoc quidē uerиſ
ſimum: attamen hanc eius fuiſſe ſententiā ex eo liquet:
qđ mox ſequenti anno diu ante condemnationem pon=

tificiam, rõnem confitendi in lingua Germanica uernacula emiſit: quæ poſtea per ſui errorũ ſectatores Baſileæ ex prælo ſic eſt latine reddita puncto. vi. An peccata cordis occulta, ac ſic ſoli deo & homini, qui fecit ea, cognita, pertineant ac confeſſionem ſacramentalem, extra meum captum eſt: libentiſſime negarem: nec. n. ulla uia, aut rõne, aut ſcriptis probari põt: ſæpiusq; mihi ſuſpitio fuit, eſſe id totum inuentum, uel auarorꝶ, aut curioſorꝶ. aut certe tyrannorꝶ prelatorꝶ: qui hac uia, populum Chriſti in terrorem ſui adduxerint. Nã id eſt meo iudicio. pœnitus in iudicium dei manum mittere: & forum dei uiolare: preſertim ſi cogãtur ad id homines: pũcto poſtea ſeptimo pergit, ſub conditione, ſi oporteat occulta confiteri: quæ tamen ſunt confitenda. Confitenda. Cum ergo ſermonem de pœnitentia primo fecerit: et obiter confeſſionem attigerit, & anno nondum elapſo, explicatius rõnem confitendi per tredecim pũcta digeſſerit: dubio procul mentis intentionem, primo ob breuitatem ſermonis inuolutã: poſtea planè et clare expreſſit. Vbi clariſſime fatetur ſe non capere, q͂d occulta mortalia ſint confitenda: addit ſe lubentiſſime negare. Accumulat, q͂a nulla uia, nulla rõne, aut ſcriptis probari poſſit. Exagerat: quia ſuſpicetur inuentum ex auaritia, curioſitate, aut tyrannide. Et quo occultorꝶ confeſſionem exigentes, reos faciat criminis læſæ maieſtatis, exprobrat eis: quia manum mittant in iudicium dei, ac uiolẽt forꝶ dei. Vter ergo his bene ꝑpenſis, rectius tenuit ſenſum Lutheri ſuper his uerbis, Carmelita, an Eraſmus? procul dubio uictoria ſtat apud Carmelitam. Non hæc

Luther.

inquiritur intentio lutheri.

Confertur Eraſmus ad Carmelitam.

 184

dico, quod inſultem Eraſmo, uiro alioquin docto & bono: ſed q̄d in alia epiſtola, cæcutit nimium humano fauore: & propenſior eſt ad Luther defendendum: q̄ eo tpe par erat. Emiſſa. n. fuit eraſmica epiſtola in menſe Nouembri de anno dñi. M Dxix. poſt diſputationem lipſicā: ubi iam conſtabat Luther fauere expreſſe hęreticis & ſchiſmaticis Huſſitis, contra ſacrā eccleſiam catholicā, & Oecumenicum Conſtantienſe concilium. In iſta aūt intelligentia, q̄tum à ueritate aberrarit, quiſq; catholicus nouit: & ex alio lib. copioſe liquet: ubi Tertuliani, Cypriani, Origenis, & alior̄ teſtimonijs, euidēter oſtendimus confeſſionem eſſe neceſſariā ſuper occultis, ēt his quæ ſola cogitatione latent. Et cum lex nō diſtinguat cur nos uellemus diſtinguere: pœnitentia eſt ſacramentum medicinale contra peccatum actuale, cur igitur habens morbum, non quærit medicinā? cur carcere peccator̄ incluſus, non quærit claues ut liberetur? Omnia inducta lib. illo ad Adrianum. vi. probant non minus de peccatis occultis debere fieri confeſſionē, q̄ de manifeſtis. Immo magis tendunt ad confeſſionem occultor̄: nam ſic maioris meriti eſt, quia confitens plus uerecundatur. Quid ſomniauit Luther de confeſſione manifeſtor̄: quaſi hoc eſſet alicuius momenti: dicere ea, quæ alias omnis homo nouit. Vbi iam perfricta eſt frons emaſculatus animus, uicta uerecundia, pudori remiſſus nuncius. Vide Luther conſuere puluillos, ut propheta inquit, ſub cubitis peccator̄. ¶ Et quod Luther omnino, ita ſenſerit, manifeſta ſolū peccata confitenda. i. quæ palā ſunt facta (q̄tumcunq; aſſcueret Eraſmus ad Ar-

Rō cōtra Lutherum

Ezech. 13.

chipræſulem contrarium.)probo contra oēm hominem qui ſpirat, ex inductione Lutherana, qm̄ apoſtolus Paulus .i. Cor. v. quem allegat Luther ſic habet in noſtra

I. Cor. 5. uulgata translatione. Si qui frater nominatur inter uos eſt fornicator, auarus &c. Certū eſt apoſtolum hic loqui de notorijs peccatoribus, quorū peccata ſunt in plebe nominata & cognita, quia ab initio capitis inquit. Omnino auditur inter uos fornicatio. Erat ergo publica uox & fama de fornicatione Corint. Et non ſolum ex uerbis quæ inſunt, ex uerbis quæ præcedunt, ſed ēt ex ſequentibus neceſſario colligitur, apoſtolū loqui de manifeſtis peccatis, i. non occultis quia mandat apoſtolus, cum hm̄oi nec cibum ſumendum. Et ita publicæ uitandū: Dicat iam mihi quiſpiā per ſanctam ueritatem, qūo frater publicæ poſſit uitare fratrem, cuius peccatum fuerit ei abſconditum, & occultatum? Iubet præterea publicæ eos iudicari ſicut ipſe abſens corpore, preſens ſpiritu, congregatis Corinthijs, fornicarium tradit Sathanę. Quæ oīa faciunt ut demirer Eraſmum: qūo Carmelitæ iudicium ſuper uerbis Lutheranis, adeo oībus numeris reſpuerit, contēpſerit, & cum iniuria exploſerit: Cum oīs hō qui ſpirat, qui hēt micā ſani iudicij: citra affectionē, mox ſentiat ex inductione, Lutherū loqui de manifeſto, ut pugnat cū occulto. Itaq̨ alio fuco obliniendus eſt error Lutheranus, q̄ illo inualido & imbecilli præſidio.

OSTENDITVR CONTRA LVTHErum, etiam dubia eſſe confitenda, plures eſſe claues: & confeſſionem non dimidiandam. Cap. xi.

At ueritatis

AT ueritatis ſtudio, demus Luthero benignã interpretationem, q̃ in præfata epiſtola Eraſmus attulit: inquit. n. ſic. Scripſerat Lutherus, nos non teneri ad confitendum peccata mortalia, niſi manifeſta. Sentiens manifeſta, quæ nobis eſſent nota. quãuis gloſa illa ſit contra textum. Sit ita quod Luther manifeſtũ hic poſuerit non contra occultum, ſed contra dubium: quia peccata manifeſta. i. quę nota ſunt eẽ peccata, illa ſunt confitenda. Aſſero adhuc Lutheꝝ errare, et peccaſſe in ueritatem catholicam: q̃d ſi Eraſmus ei in hoc conſenſiſſet, q̃ non credo: tunc erraſſet. Et illud breui manu ſoluam: q̃m tenetur homo ad confitendum non ſolum peccata nota, ſed ẽt dubia: uolo dicere q̃n Titio non eſt manifeſtum hoc eſſe peccatum mortale quod fecit, ſed dubitat: adhuc tenetur confiteri illud: nam ſi in ueteri lege, oſtendebat ſe ſacerdoti talis de quo dubitabatur an eſſet leproſus: ut ſic ſacerdos iudicaret & diſcerneret inter lepram & non lepram. Nam ſi ſolum manifeſtie leproſus fuiſſet uitandus: quid opus fuiſſet tam ex acto iudicio? Et quia oĩa in figura contingebant illis ait apoſtolus: iudicabit ergo ſacerdos euangelicus, q̃n ambiguum eſt iudicium de ſpirituli lepra animæ. Iudicare aũt non poterit, niſi fuerit ſibi per confeſſionem reuelatum: q̃m ſicut non põt amare incognitum ſecundum deductionem Augu. ix. de trinita. ita nec iudicare põt incognitum. ¶ Porrò ad quid eſſet ſacerdoti neceſſaria clauis ſciẽtię ſeu diſcretionis: niſi ad hoc ut cognoſcat peccatum mortale à ueniali, & non peccato. Scio quid hic

dubia confitenda.

Leui. 13.
Deutr. 17
1. Cor. 10

Augu.

plures cla uociferatur Luther, figmentum prætendis de pluribus
ues. clauibus: in inuolutionibus de indulgentijs concluſione
vij. audiſti ſententiam meam, cum dixi ſed faceſſant nu
gæ, unas nouimus claues tm̄ in terra traditas: ita uulga
tam de duplici claue catholicoꝝ ſententiam reſpuit Lu
ther. At nos ueritatem ex ſacris literis hauſtam proba=
mus: nam plures eſſe claues Petro datas, non unam ex
uerbis Chriſti liquet: qui numero pluratiuo uſus, non
Matth. 16 absq; myſterio dixit. Tibi dabo claues regni cœloꝝ: au
ſculta, claues: non clauem dixit. Hac uocula ſignificans
plures eſſe ptātes ſacerdotio tribuendas: uelut ſancti
patres hoc bene expenderunt, claues ſcientiæ & autho
ritatis aſtruentes, & quia homo Germanus es Luther,
Rabanus adduco tibi Germanum teſtē Rabanum, cuius iſta ſunt
uerba. Claues regni cœloꝝ, ipſam diſcretionem & po
tentiam nominat. Potentiā qua liget & ſoluat. Diſcre=
tionem qua dignos uel indignos diſcernat. Ecce habes
diſcretionem, habes authoritatem. Nā ſi Lutherano in
genio, diſcretionem & peccati cognitionem à ſacerdo=
tio auferre uolumus, & clauem ſcientiæ contēnere: hoc
efficiemus, ut oēs ſacerdotes ſint cæci iudices: qui oculo
diſcretionis carentes, andabataꝝ more ſup̱ delictis pro
nuncient. quis. n. ita deſipit, quin ſciat in negotijs diffi=
niendis non ſolum neceſſariam eſſe ſcientiam, ſed ēt po=
teſtatem. Ita hic ſacerdos in foro pœnitentiæ ſcientiam
habeat diſcernendi inter lepram & non leprā animæ,
& ſimiliter ptātem ligandi & ſoluendi. ¶ Et ne Ra=
Gloſ. banus author uideatur ignobilior, q̄ cuius fidei in tāto

negotio ſtetur:audiamus gloſam interlinearem ſup illo Ioā.xx.accipite ſpiritū ſanctum,quorū remiſeritis peccata &c.ait gloſ.quos dignos remiſſione iudicaueritis. duabus.ſ.clauibus,ptātis & diſcretionis. Illam gloſā dn̄s Adrianus Reuerē. Cardinalis Derthuſanus,qui poſtea in Papā electus Adrianus.vi.dictus In.iiij.ſentē. Theologicarū dicit eſſe Auguſt.ut minus hanc reijcere poſſit Auguſtinianus frater ad negandum admodū robuſtus & promptus quicquid ſibi repugnans uiderit. Idem teſtatur.ſ.Bernar.in ſermone.lxix.ſuper canticis Petrus inquit intrabit per oſtium, qui claues accepit: non tñ ſolus,nam & me ſi uoluerit introducet,aliumq́; excludet,quem forte uoluerit,in ſcientia & ptāte ſibi data deſuper. Et hę claues,quæ ptās aperiendi atq; inter excludendos & admittendos diſcretio. Nihil dubij hic reliquit.ſ.Bernar.locus ille torqueri non pōt; duas aſſerit claues,& has explicat ptātis & ſcientię. Has clauium diſtinctiones acute uidit.ſ.Ambro. florentiſſimus epiſcopus:qui in ſermone de natiuitate apoſtolorū Petri & Pauli,per excellentiam tribuit clauem potentiæ Petro,& clauem ſcientiæ Paulo. Quod ſi obijcias, gloſulas decreti & Neotericos aliquos doctores quiunam ponunt clauem:laterem lauas:qm̄ etſi controuerſia ſit,an una res ſit in eſſentia uel duæ: tñ oēs conueniunt,quod hmōi duo ſunt, effectus clauium.ſ.ptātis & ſcientiæ:ita ut nullus catholicus dubitet,ut cunq; ſentiant de eſſentijs rerum,quin duo ſint officia clauium .ſ.diſcernere per ſcientiam: & ligare uel ſoluere per

Adrianus Papa.

Bernard.

Ambro.

in Luthe-rum. authoritatem. Vide Lutheri ineptias, qui cum Theologus ſit grãmaticus: & grãmaticam utilem Theologiæ iudicet præ omnibus philoſophiæ partibus: tamen noua grãmatica, ut exiſtimo Melanchtonis grãmatici ſui inſtituto, uelut alterius Creſconij, hic nobis ingerit unas claues unas literas dicimus; unas Athenas, & ſi qua ſimilis eſt dicendi rõ: at q̃ nobis fingis Chimerã, ſi unos homines dixeris. Rei pluratiuę unitatis rõnem dederis? Gãmatici. Non memini me legiſſe: fateor me non impenſe curaſſe grãmaticorum inſtituta: Grãmaticam ut ancillam, nõ ut dominam colui. ¶ Prædicta oĩa ex eo confirmantur: q̃d homo non eſt tutus in conſcientia, ſolum manifeſta, & quæ nota ſunt peccata, confitendo: niſi et dubia confiteatur. Optima nempe eſt Theorica, exponens ſe periculo peccati mortalis, peccat mortaliter. Et q̃d dici ſolet. Agere incertum, & dimittere certum in materia mortali eſt mortale. quod intelligendum eſt ſapiẽtum iudicio: aliquid eſt uehementer incertum & probabiliter, nũ ex leuibus coniecturis: aut inanibus ſcrupulis. Nã contemnendi ſunt ſcrupuli & repellẽdi, ut Gerſon illuſtris apud Lutherũ Theologus, teſtatur & docet: docuit hoc ſapiens. qui amat periculum, peribit in illo. Cum ergo aliquis hẽt dubiũ probabile, an actus ſit peccatum: non debet ſe exponere periculo illud occultando, ſed detegat illud confeſſori, & iudicium medici expectet, an nullus ſit mortiferum, aut minus. ¶ Quis uel monophtalmus non uidet intollerabilem Lutheri ſeductionem: manifeſta dicit ſacerdoti confitenda, reliqua deo: dictum

Gerſon.

Prouer. 3.

in errorẽ Lutheri

profectò ultricibus flāmis dignum. Oēs catholici integritatem confeſſionis aſtruunt, prędicant, & neceſſariā indicant. Præcipit Augu. ut peccator ponat ſe omnino in ptāte iudicis, in iudicio ſacerdotis, nihil reſeruans ſibi prohibet preterea ne confeſſio diuidatur, ſi pluribus ſacerdotibus fiat: quanto magis prohiberet diuiſionem confeſſionis coram uno: unde oēs catholici documentum hoc Lutheranum, fugere debent uelut peſtem aīarum, & toxicum ſacramenti pœnitentiæ. Fomentum. n. præberet malitiæ & occultationi peccatorum: nutrimentū eſſet deſidiæ & negligentiæ. Si. n. cuiuslibet conſciētiæ permitteretur: ut aliqua manifeſta confiteretur, alia uero deo: quoties iniquitas mentiret ſibi. Cōſtat filio obedienti eccleſiæ pœnitentiam eſſe medicinā. Et curā medicinalem ſacerdotibus eſſe iniunctam, quibus peccatores in curam ſunt traditi & cōmiſſi: quare debent diligenter morbum & uulnera pctōrum rimari: & totam conſcientiam ægroti cognoſcere. Ideo pctōres ut infirmi totam eorum habitudinē medico detegere debent. Quod ſi teipſum exiſtimas arte medica peritum: attende inſaniſſime, nullum medicum in propria ægritudine ſue confidere arti, aut ſuo ſenſū eſſe contentum. Quare Chriſtianus totum detegat ſacerdoti, cuius hēt aut conſcientiam, aut de quo hæſitat: memor illius. Iob. Vide ne parcas ori tuo. Qui ergo non uult eſſe ſacculus diaboli, & uas eius ſtercorariumteuomat totam coram ſacerdote fœculentiam: & memoretur diabolum habere inſcriptus oīa peccata: quæ niſi confeſſione deleuerit: in

Augu.

Iob. 7.

tremendo iudicio hanc ſchedam delictorum exhibebit. quilibet.n.peccator ſingulis delictis, ſingulas horrēdas literas ſcribit:& chirographum peccati dat:oblitteren tur,& lituris obducantur literæ iſtæ per plenam integram,& puram confeſſionem,per q̃ peccator totā conſcientiam ſuam effundit coram dei uicario. Eſt.n.confeſ

Lucæ.16. ſio uelut rōcinium,& calculus uillicationis tuæ:ubi deus exigit à te,redde rōnem uillicationis tuæ: debes ergo oīa recepta & expenſas fideliter ac integre aſſignare:nam qui non fideliter computat, magis reum ſe facit dño ſuo. Confeſſio itaq; nullo pacto diuidatur:niſi quis dimidiam ſperet ueniam quo anathema ſit,inquit

Hierony. Hierony. ¶ Poſtremo deuelemus Lutheri malitiam,q̃

dolus Lutheri. promptus ſit torquere ſacras literasr. Gloriatur.n. apud ſimplices de ſacra ſcriptura:ideo ad colorandam ſuam impietatem illam ſæpius euocat:licet ad inducta ſępius ſit impertinens:qđ hic catholicus uidet apertiſſime: ad præfatos.n.errores inducit apoſtolum.i. Cor.v.ubi tamen apoſtolus oīno non meminit confeſſionis:ſed inſtruit Corinthios,qui publicæ ſint uitandi: quod uerba poſtrema indicant,cum illo quidem nec cibum ſumere.

Augu. Et ita intellexit Augu.lib.iij.contra Parmenianum ca. ij.remitto me ad eum,hunc locum diffuſiſſime tractan=

Gloſ. tem. Aſtipulatur gloſ.ordina.dicens. Nominationem uo luit intelligi apoſtolus,quę fit in quenq̃ cum ſententia & ordine iudiciario. Et infra quibus uerbis oſtendit nō temere & quolibet modo,ſed per iudicium auferendos

Hierony. eſſe à cōione eccleſiæ. Suffragatur plenis uotis Hiero=

ny. Nõ inquit ex ſola opinione uitandus eſt: ſed ſi quis fratet ſolo nomine appellatur, cum detegatur fornicator aut fur, ab hoc ſeparari iubemur. Aſſentit Ambro. quia cum tali fratre non ſolum ſacramenta non edenda, ſed nec communem eſcam docet. Non ergo hic meminit apoſtolus confeſſionis, ſicut Luther abundans proprio ſenſu eum torquet: ſed de excõicatione notorij peccatoris loquitur. Sic qđ apoſtolum ad Galat. citat. Si uoluerit ſolum illa peccata fuiſſe pœnitentia diluta quæ ibi nominantur: ſatis erit inuiſus ſanctis patribus & toti eccleſiæ, cum alijs locis, & alij ſacrarum literarum authores plurium peccatorum meminerint. Ambro.

CONFVTATVR HÆRESIS LVtheri, *qua docuit non annitendum, ut omnia pure confiteamur: & cur hæretici aliqua uera doceant.* Cap. xij.

POſtremo aliũ diaboli latratum audiamus ex Luthero. *quo circa inquit, dum uolumus oĩa pure cõfiteri, nihil aliud facimus: q̃ quod miſericordiæ dei nihil uolumus relinquere ad ignoſcendum: nec confidere in eum. ſed in confeſſionem noſtrã. Iſte eſt antiqui* Leonis *rugitus, circũeuntis & quærentis quem deuoret: diaboli pauentaculum, ut aĩas fidelium à ſtudio diligentis & ſedule confeſſionis abſterreat: & ſic in baratrum inferni demergat: ſed nos potius dominicam uocem auſcultemus rõnem uillicationis rigide exigentem.* Volentem et 1. Pet. 5. Matth. 12

Luce.19. inquirentem rõnem ẽt de omni uerbo otioſo: ſcientes igitur quia dominus noſter uir auſterus eſt, talenta credita cum fœnore & lucro ei reportemus. Neq; abſterreri debemus hoc Lutherano pauentaculo, non. n. ea rõne cõfitemur oĩa: ut nihil uelimus relinquere miſericordiæ dei ad ignoſcendũ: ſed contraria potius rõne, propterea precipue nitimur totum confiteri: ut miſericordia dei totũ ignoſcat, ne iuſtitia ſeuiat: ſed miſericordia remittat.

Chryſo. Ne iudicium caſtiget: ſed uicarius Chriſti clementer abſoluat. Ob eam rem peccata deferuntur per confeſſionẽ ad iudicium eccleſiæ: ne per diabolum deferantur corã toto mundo in tremendo extremo iudicio. Contra quod ſtudioſe, aut per deſidiam in cõfeſſione occultatur: hoc diuinæ iuſtitiæ, ut ſeueriter in id aduertat & puniat, re-

1.Ioan.1. ſeruatur. Teſtis eſt. ſ. Ioan. i. Ioan. i. Si confitemur peccata noſtra, fidelis & iuſtus eſt: ut remittat nobis peccata noſtra: & emundet nos ab omni iniquitate. Vnde toto cœlo errat Lutherus: cum imponit confitenti, ac ſi in confeſſionem ſuam confideret, pluſq̃ in dei miſericordiã cum potius contrariũ ſit uerum: nſi n. pœnitens in miſericordia dei confideret: peccata ſua occultiſſima, cum magno rubore, homini ſacerdoti non manifeſtaret. Non ergo confitens confidit in ſe, ſed in domino: dicens cum

Pſal.31. Dauid. Ego dixi confitebor aduerſum me iniuſtitiã meam domino: et tu remiſiſti iniquitatẽ peccati mei. Neq; confidit in operibus, ſed in miſerationibus dei multis.

Hierony. quanto rectius hic ſenſit B. Hierony. q̃ Luther, ſup pſalmo. l. dicens. Confiteor immenſam miſeriã, ideo peto ma-

gnam miſericordiam,quia qui ſe miſerum putat eſſe de
ſuis peccatis:cum illo facit deus magnam miſericordiã.
Confugio ad miſerationes tuas:ut grauibus uulneribus
tyriacam remiſſionis infundas ante faciem meam pono
iniquitates meas. Si tu pronũcias in confeſſione tua pec
cata,deus ignoſcet tibi.quia ſi tu ponis peccatum ante
te,deus illud non ponit ante ſe. Vide candide lector,q̃=
tum diſtat Hierony.ſententia à Luthero:q̃tum lux à te=
nebris,q̃tum ueritas à mendacio:q̃tum doctrina uitæ,à
ſeductione & dãnatione. Non tamen confidit in ſua cõ
feſſione,q̃tum confidit in miſericordia dei per confeſſio
nem remittentis,& in ueritate pollicentis. In ſpe ergo
ueniæ confitetur:& tanto purius,q̃to magis puram,mũ
dam & ſyncæram optat conſciẽtiam. Confiteor.n.ſacer Pſal. 68.
doti oĩa peccata mea:& aperio os meum,ne abſorbeat
me profundum:nec urgeat ſuper me puteus os ſuũ. Pu=
teus.n.eſt profunditas iniquitatis,in quem ſi homo cæ=
ciderit,nõ claudat os ſuum:ſed confiteatur,q̃tum memo
ria ſuggerit,oĩa peccata ſua,in timore dei.ſperans ſuꝑ
miſericordia dei:quod ſi quædam à memoria excide-
rint,& in obliuionem uenerint,generali purget confeſ
ſione cũ Dauide dicens. Ab occultis meis munda me do Pſal. 18.
mine,& ab alienis parce ſeruo tuo, Delicta iuuentutis Pſal. 24.
meæ & ignorantias meas ne memineris dñe.¶ Quod
de morituro affert rem non nouam, prius à B.Bernar. Bernar.
explicatum,& Gerſone plus.x.locis. Monuit ante mille Gerſon.
annos(ne Luther glorietur,uelut de noua doctrina ſalu
tari)B.Grego.li.xxiiij.moraliũ. Solutioni carnis appro Grego.

pinquans, nonnunq̃ terrore uindictæ ẽt iuſti aĩa turba tur: cui et ſi quid tranquillum in hac uita ſapere potuit: mortis articulo interueniente concutitur, ut iure dici debeat, abhominabilis ei fit panis in uita ſua, & aĩæ eius cibus ante deſiderabilis. Sed uide hæreticoꝝ uerſuciã, qui ſuis hæreſibus optimum aurum & argentum immi

Beda ſcent ueritatis, & quod Beda inquit. Nulla doctrina, tum falſa eſt, quę non aliqua uera contineat. Sic. n. aſtu tæ uulpes, ſimplices decipere moliuntur, ſi uera falſis immiſceant & ſimplicis lectoris fallant iudiciũ. Sic Au

Auguſti. guſti. ſuper Ioan. inquit, oẽs hæretici audacias figmentoꝝ ſuoꝝ, occaſione euangelicæ ſententię colorare nitũ

Grego. tur. Monuit ſimplices B. Grego. v. moralium. Hæretici quædam ualde recta ſentiunt: ſed tamen inter hæc ad peruerſa dilabuntur: habent quippe hoc hæretici proprium, ut malis bona permiſceant: quatenus facile ſenſui audientis illudant. Si. n. ſemper praua dicerent: citius in ſua prauitate cogniti, q̃d uellent, minime perſuade-

Hæreticorum doli. rent. Rurſum ſi ſemper recta ſentirent, profecto hæretici non eſſent, ſed dum fallendi arte, ad utraq; deſeruiũt: & ex malis bona inficiunt, et ex bonis mala, ut recipiantur, abſcondunt. Sicut qui ueneni poculum porrigit: ora poculi dulcedine mellis tangit, dumq́; hoc q̃d dulce eſt, primo attactu delibatur, ẽt illud q̃d mortiferũ eſt indubitanter abſorbetur. Ita hæretici permiſcent recta peruerſis, ut oſtendendo bona auditores ad ſe trahant, & exhibendo malum, latenti eos peſte corrumpant. Hanc uulpinam caudam aſſuit Luther, ſub pietatis ſpe

de: ſub noīe Chriſti ac euangelij, mille ſpargens errores ac hæreſes, quare nō patiatur ſimplex ſe decipi ſub charitatis ſpecie, ſub illice aliquando bonæ doctrinæ intermixtę. Semper.n. latet anguis in herba. Et uelut Plautinus Euclio inquit, una manu fert lapidem, alia panem oſtendit. Extra.n. eccleſiam non eſt ſalus, cuius præcepta, & quę deus nobis in ea dedit, obſeruari oportet. Quisquis ad æternam aſpiras beatitudinem, huc contende, & id obſerua qđ eccleſia mandat. id crede, qđ docet, id ſpera, qđ promittit. Hoc fac & uiues: hic trāquille, alibi uitam habiturus æternam, q̄ det nobis dominus noſter Ieſus Chriſtus in ſæcula benedictus. Gaude Maria uirgo cunctas hæreſes ſola interemiſti, in uniuerſo mundo: hanc quoq; Lutheranam deſtrue, oramus dei genitrix immaculata. Amen. Prouerb.

CIRCVNSTANTIAS RECTE ASſeri, & eas eſſe confitendas. Cap. xiij.

STatueram hic finem facere huius libri: niſi mihi in mentem ueniſſet erroris magiſtros pro magna parte confeſſionem labefactaſſe, in eo qđ negant circunſtātias peccatoꝝ confitendas: & obtuſus ille Carlſtadius in apologia hæreſum ſuaꝝ contra me, doctores catholicos recentiores appellat circunſtantiaꝝ fictores. Initio igitur oſtendam recte circunſtantias aſſeri, dein monſtrabo aliquas circunſtantias neceſſario confitendas: primo circunſtantias non eſſe fictas, nemo niſi extreme inſanus Carlſtadij ſupinus error.

Ariſtote. *negabit. Ariſto. ab Hierony. & Augu. laudatum in ethicis afferre non auſim: q̄d illum ſtultiſſimum appellent*
Cicer. *philoſophum. Tamen Cicero & Boethius circunſtãtias*
Boethius *præcipiunt expendendas: finitæ quæſtiones inquit Fa*
Fabius. *bius, ſunt ex complexu rerũ, perſonarũ temporũ cæterorumq́; at forſam faſtidiunt oratores cum philoſophis, ita*
Grego. *frontoſi ſunt & pertinaces, audiant ſaltem Grego. Niſ*
Niſſenus. *ſenum magni Baſilij fratrem lib. de uoluntario & in uoluntario ca. ij. dicentem. His ita determinatis, quæ nam ſint ſingularia dicendum eſt: hæc aũt ſunt, quæ à Rhetoribus circunſtantes particulæ uocantur, quis, quid, ubi, quando, qualiter, ꝓp, quid. Videlicet perſona, res, organum, locus, tempus, modus, cauſa: & illa poſtea latiſſime explicat. Conſtat ergo circunſtantias ex natura rerum & contingentium oriri: licet nomen circunſtantię à Rhetoribus inuentum Grego. dixerit ante mille & centum annos. Et Carlſtadius magno delyrio: ac inſigni in*
in Carlſtadium. *ſcitia audit doctoribus eccleſiæ qui à. ccc. annis fuerũt imponere, quod finxerint circunſtantias. Cum unus iſte Grego. os obſtruat maledici, magna authoritate pronũcians. Eum qui has circunſtantias ignoret, per ignorantiam operari: quare Niſſeni iudicio, Luther, Carlſtadius, Melanchton, Oecolãpus & reliqua peruerſorũ fex, oĩum erunt ignorantiſſimi. ⁊ Græcum audiuimus teſtẽ*
Augu. *audiamus iam latinum. ſ. Augu. ut prorſus hæretici dicere non poſſint eſſe catholicorum inuentum. Nam libro xv. de ciuitate dei cap. vij. inquit Auguſtinus. Recte quippe offertur ſacrificium: cum offertur deo uero: cui*

191

uni tantummodo ſacrificandum eſt: non autem recte di uiditur: dum non diſcernuntur recte, uel loca, uel tempora, uel reſipſæ quæ offeruntur, uel qui offert, uel cui offertur, uel hi quibus ad ueſcēdum diſtribuitur quod oblatum eſt, ut intelligamus diuiſionem hic, diſtributionem: ſiue cum offertur, ubi non oportet, ſiue offertur, q̄uo non oportet: aut q̄d non tunc, ſed alia oportet, &c. Vide quanta diligentia. *ſ.* Pater *ſacrificij circunſtā tias collegerit: quis, cui, quid, ubi, quando &c.* Et homines *iſti paratiores ad reprehendendum, q̄ diſcendū, audent dicere circunſtantias eſſe fictas à catholicis* Theologis. Addamus *uetuſtiorem ipſum. ſ.* Dionyſium Areopagitam *apoſtolorum diſcipulum aſtruentem bonum eſſe ex integra & tota cauſa: malum aūt fit ex defectibus ſingulis: ſed quæ modo eſt integra cauſa, niſi uniuerſę circunſtantię?* Hoc uoluit B. Hierony. *cum inquit, nugæ in ore layci nugæ ſunt in ore ſacerdotis, blaſphemia.* Dionyſi. Hierony.

Tantum operatur circunſtantia perſonæ. ¶ Et *quia* Fabius *inquit, tutiſſimum eſt nobis plures authores ſequi: & ita ratio dictare uidetur eundē* Hierony. *quoq; adferamus, ex circunſtantijs peccata mentientem.* Sic. n. *inquit li. ij. ſuper epiſto. ad* Epheſi. *ad finem. Quotieſcunq; ex ſermone noſtro aliquis proficit: & iuxta opportunitatem loci, temporis, & perſone ædificat audientes, bonus de ore noſtro ſermo proceſſit: quotiens uero loquimur, aut non in tempore, aut importuno loco, aut non ut conuenit audientibus: totiens ſermo malus procedit de ore noſtro, ad deſtructionem eorum qui audiunt: conſidere*= Fabius. Hierony.

mus,itaq; quid loquamur: quia pro omni uerbo otioſo, reddituri ſumus rõnē in die iudicij. Hic uir doctiſſimus per circunſtantias, metitur opportunitatem, & importunitatem ſermonis noſtri. ¶ Liquet idem ex B. Grego. optimo aīarū medico: qui lib. xxiiij. moralium docet in omni eo quod dicitur, ſummopere intuendum eſſe, quid dicatur, cui dicatur, quando dicatur, & quõ dicatur. Tāti põtifici, & doctoris iudicio ſummopere curandæ ſunt circunſtantiæ. Vnde negare circunſtantias debere exprimi, eſt hominis omnino inſenſati, & non habentis rõnē: nulla alioquin eſſet differentia inter furtum & ſacrilegium: inter ſtuprum, inceſtum, adulterium, & fornicationem: inter luſorem ſacerdotum & laycum, comedentem carnes die dominico & fer. vi. inter uulnerantē aliū in platea, & in eccleſia: clericum uel laycum: profeſto hoīes iſti uenerunt in profundū malorum. ¶ At forte tergiuerſantur impij in mendacia & contradictiones parati. Quia non negauerint circunſtantias: ſed non eſſe tanti momenti, quæ in confeſſione ſigillatim recenſeantur: at hic mentitur iniquitas ſibi: nam dum ego in defenſione mea contra amarulentas Carlſtadij inuectiones parte. ij. propoſitione. xiij. ſic dixiſſem. Stat ergo adnotatio Eckij pœnitentiam interiorem, ut quæ ſit uoluntati immediatior, præferendam eſſe exteriori: q̄uis interior efficax exteriorem efficiat, quando, ubi, qualiter, & quõ oportet. Sicut eſt in alijs præceptis affirmatiuis: Ad q̄. Carlſtadius hæreſim ex pulmone, corde, & oībus uiſceribus ſpirans, hmōi affert cenſuram. Hæc dicax conclu-

Grego.

Euaſio hæreticorum

Eckius.

Carlſtadius.

ſio prædicta repetit: & illud adijcit, quod de circunſtã tijs ſcholaſtici comminiſcuntur. Inducit poſtea Caſſianũ, iam in fine per nos deducendũ, ſubdens. Eant nunc tecum tui patroni, fictores circunſtantiarum, qui animas ſua doctrina peccatis magis immergunt: quam erigunt. An nõ uidetur tibi circunſtãtias improbare, qui me quatuor circunſtantias recenſentem arguit, quaſi cõmentum ſcholaſticorum ſequar: quos patronos meos appellat circunſtantiarum fictores. ¶ Sed eſto non negent circunſtantias hæretici: arguũt tamen doctores catholicos docentes, circũſtantias peccatorum trahentes in aliam ſpeciem, aut quæ peccatum aggrauant, fore confitendas. Velut ſi quis illicito concubitu delinquat, ſi cum uirgine, ſi cõſanguinea, ſi cum deo ſacrata, ſi cum coniugata: hæc oĩa uariant ſpeciem peccati. Si in die feſto, ſi in loco ſacro, ſi ſine tentatione carnis, ex mera malicia: & illa quidem grauant delictum: honeſtatis habens rõnem non ad deteriora deſcendo exempla. Has circunſtantias, hoĩes ſcelerati, negant confitendas: cum tamen peccata ab apoſtolo ad Gal. v. enumerata, aliqua ex circunſtantijs ſeparentur. Toties. n. ſuperius aſſeruimus ſanctorũ patrum authoritate, pœnitentiam eſſe medicinalem: at infirmus medico corporis oẽs circunſtantias periculoſas detegere debet, in morbo ſuo. Ita ẽt facere debet infirmus in aĩa, ut ſanitatem ſpiritalem acquirat cum tanti ponderis ſint circunſtantiæ, quod Damaſcenus inquit, ignorantiam circũſtantiarum cauſare inuoluntarium: quare ſolerter inueſtigandæ ſunt. ¶ Et quod circunſtantiæ ſint confitẽdæ:

Caſſianus

Galat. 5.

Damaſce.

Auguſti. clare indicat ſ. Augu. lib. de uera & falſa pœnitentia ca. xiiij. Conſideret inquit, qualitatem criminis, in loco, in tempore, in perſeuerantia, in uarietate perſonæ, & quali hoc fecerit tentatione: & in ipſius uicij multiplici executione. Oportet. n. pœnitere fornicantem ſecundum excellentiam ſui ſtatus aũt officij, & ſecundum modum meretricis, & ſecundum modum operis ſui: & qualiter turpitudinem ſuam peregit: ſi in loco ſacro, aut cui debuit excellentiam fidei, ut ſunt domus dominorum, & aliorum multorũ. Si in tempore orõni conſtituto, aut in feſtiuitate ſanctorum, & in tempore ieiunij. Conſideret q̃tum perſeuerauerit: & q̃ta uictus fuerit impugnatione & infra. Omnis iſta uarietas confitenda eſt, & deflenda: ut cum cognouerit, quod peccatum eſt multum: cito inueniat deum propitium. In cognoſcendo aũt peccati augumento inueniat ſe cuius ætatis fuerit, cuius ſapientiæ & ordinis, & ſtatum omnem alterius compeccantis: nihil expreſſius, nihil ſignificantius dicere poterat in hanc rem Augu. Non ſibi nec ueritati diſſentit li.

Augu. ij. de uiſitatione infirmorum, ubi de confeſſione loquitur. Deſignanda ſunt in quibus peccaſti loca, ſi recordaris, & tempora: cum quibus peccaſti perſonis, non nomina ipſarum, Etiam ut à peccato deſiſtant, ſecreto corrigenda familiaritas. In qua peccaſti labilis ætas: quo gradu eccleſiç iam inſeruiebas. Vtrum ſemel an ex conſuetudine. Vtrum neceſſitate an uolũtate cecidiſti. His. n. oĩbus ſua ſtant iudicia. Nec eſt contentus ſanctus doctor hoc

Ratio. dixiſſe: quin & rõnem dicti ſui afferat. Si. n. in iudicijs

inquit

193

inquit ſęcularibus à locis loca diſcernuntur: alia cenſura uindicatur homicidium in regis curia, alia in uia publica, alia in agreſti uilla: aliqando pro tempore temporibus ignoſcitur infantiæ: defertur aliquando ſenectuti: quæ media feruet ætas, ſeuera cohibetur habena. In ſolemnibus pręcipue natalicijs perpetrata, feroci plectuntu exterminio facinora: ſic & c. quanto diſtrictioribus eliminanda ſunt aiaduerſionibus, in locis deo ſacratis, in temporibus feſtis deo dicatis, in ætate diſcretiori, in perſonis proprie deo delegatis, in gradibus commiſſa ſublimioribus: nonne cui plus cõmittitur, plus ab eo exigitur? nõne minus eſt occidiſſe hominem, q̃ homines? Nõne leuius eſt deliquiſſe ſemel q̃ centies? Et q̃uis ubicunq; peccetur, peccatum ſemper ſit peccatum: & nullum tempus, nulla ætas, nulla perſona, nullus locus muniat peccantem à peccato: tamen hæc omnia modo ſuo diſcutiẽda ſunt: qm̃ hęc omnia corrigenda ſunt: hęc aũt omnia ſi taceantur, uel dicta callide pallientur, animam iugulant. Inuicta eſt hæc ratio, & pregnans tanti doctoris authoritas: ut circunſtantias confeſſione de regenedas recte catholica doceant. Nam ſic oportet exire de Sodoma peccatorum: & ſicut angelus præcepit, non eſt ſtandum in omni circum regione: quia & de peccatis & his quæ circunſtant, eſt pœnitendum: Non opus eſt repetere ea, quæ ſuperius ex Chryſoſtomo, Hieronymo, & Origine adduximus. Cyprianum tamen ſanctum martyrem euocabimus ſcribentem de exilio ad martyres & confeſſores. Vos inquit ſollicitι &

cauti petentium deſideria ponderetis, utpote amici domini, & cum illo poſtmodum iudicaturi: inſpiciatis, & actum, & opera, & merita ſingulorum: ipſorum quoq; dilectorum genera, & qualitates cogitetis Ecce qualitates appellat peccatorum quas circunſtantias dicimus. ¶ Præſtat tamen uidere, ex qua radice hunc hauſerint errorem: cui nitantur baſi. has ineptias contra ſanctos patres & totam eccleſiam, excitauerint: at nouerit catholicus lector, eos hunc errorem non ex ponderis deduxiſſe ratione: ſed proterua temeritate, ſpiritu maligno agitata, erronea multa abſq; iudicio euomuiſſe: fac periculum in præſentia: & probabis me uera dixiſſe. Nam in re manifeſtaria de circunſtantijs, omni prudenti uiro, ſcintillam rationis habenti, ita temere nugantur: ita friuole tota reclamant eccleſiæ unius Caſſiani dicti utentes confirmatione: qui contra ſe multo præſtantiores non recipiunt, & plures. Et tamen tale eſt dictum, quod nullo pacto eccleſiæ reluctetur: & nec in minimo hæreticis ſuffragetur: quod & ipſe affirmatiſſime teſtaberis lector: cum Caſſianum audieris: eius autem iſta ſunt uerba cap. ix. de pœnitentia. Impoſſibile eſt mentem bonis cogitationibus immorari: cum principale cordis ad turpes, atq; terrenos intuitus fuerit deuolutum. Igitur oportet nos raptim à contemplatione uiciorum diſcedere quando fuerimus peſtifera recordatione in huiuſmodi cogitationes deducti: ne eueniat, quod Salomon ſcripſit. Oculi tui debebunt extraneos: & cor tuum lo-

In hæreticos.

Caſſianus

Proue. 23

quetur praua: & eris ſicut dormiens in medio mari, & quaſi ſopitus gubernator amiſſo clauo, dicens, uerberauerunt me, ſed non dolui, traxerunt me, & non ſenſi. Illæ ſunt uiæ, quæ apud homines uidentur rectæ, nouiſſima autem eorum ueniunt in profundum. Hoc Caſſiani dictum cum exaggeratione: ſed expende iam: quomodo hæretici torqueant Caſſiani ſententiam, cum uir bonus & cautus moueret non immorandum recordationi actuum turpium, ne pix tacta inquinet. Homines uiolenti illud mox torquent, immo lacerant uerba Caſſiani: quod circunſtantias negauerit. Nam non moroſe inſiſtendum recogitationi uenereorum, etiam tempore confeſſionis, docuerunt ſanctus Bernardus Alexander de Ales, ſanctus Thomas, & toties Ioan. Gerſon, illuſtris apud Lutherum Theolo. & tamen hi omnes conſentiunt, & docent circunſtantias fore confitendas. Id quod potiſſimum ex Marſilio recentiſſimo Theologo liquet: qui in Commentario ſuo quarto ſuper ſententias Theologicas, pluribus uerbis proſequitur Caſſianam ſententiam. In confitendo inquit deo, non expedit imperfectis, particulariter deſcendere ad peccata carnis ſingulos eorum motus et defectus recogitando: quia huiuſmodi recogitationes poſſent eſſe occaſio nouæ delectationis malæ, & noui peccati. Tum quia hoc eſt accendere uenerem uocando eam ad pugnam: quæ tamen melius uincitur fugiendo. Sed eo non obſtante, adhuc eodem contextu, mox aſſerit circunſtantias aliquas neceſſario cõfitendas:

Bernar. Gerſon. Marſilius

quare cum Caſſianus caute docet non moroſe recogitandum turpia, ob imminens periculum: non confeſtim ſequitur, ipſum negare circunſtantias. Acquieſcat catholicus potius eccleſiæ ſanctæ dei, ac ſanctis patribus: & ſigillatim peccata ſua recolat: & quàm grauiter deum creatorem & redemptorem ſuum offenderit, alta mente expendat: & ſic totum ſacerdoti confiteatur, ut deus omnium miſereatur, ac omnia clementer remittat: ut & ipſum glorificatorem mereamur habere in æternæ beatitatis ſolio: fiat fiat.

SOLI DEO GLORIA.

Venetijs per Ioan. Antonium, & Fratres de Sabio, Anno M D XXXIII Menſe Martio.

PROLOQVIVM. car.1.
Satisfactionem pro pœna peccatorum debita integrare pœnitentiam ex ſacris literis probatur. car.3.
Satisfactionem eſſe neceſſariam ex Auguſtino, Cypriano, Ambroſio, & Leone probatur car.5.
Tres eſſe partes pœnitentiæ, contra Lutherum. car.6.
Contra prouerbium tantopere à Luthero laudatum, optima pœnitentia noua uita. car.9.
Euacuantur captiunculæ Lutheranæ contra ſatisfactionem. car.11
Confutatur Lutherus in eo quod dixit, ſacerdotem non debere quærere, à confitente, an ſit contritus. car.14
Confutatur Luther, quod ſpreta contritione omnem ſpem ponit in nuda fide. car.16
Confutatur prior error Lutheri: in ignorantia dialecticæ conuincitur: & qualis propheta ſit ex Hieremia deſcribitur. car.19
Venialia quis confiteri poteſt contra Lutherum, & quod ad impoſſibile nemo obligetur, Lutheri contradictio. car.21
Confutatur errori Lutheri de manifeſtis tantum peccatis confitendis, & excuſatio Eraſmi reijcitur. car.23
Oſtenditur contra Lutherum etiam dubia eſſe confitenda, plures eſſe claues: & confeſſionem non dimiandam. car.25
Confutatur hæreſis Lutheri, qua docuit non annitendum, ut omnia pure confiteamur: & cur heretici aliqua uera doceant. car.28
Circunſtãtias rectas ſeri, et eas eſſe cõfitendas. car.30

FINIS.